
I.

**Z DEJÍN DERIVATOLOGICKÉHO BÁDANIA
V SLOVAKISTIKE**

Martin Ološtiak

0 Úvodné poznámky	19
1 Teoreticko-metodologické piliere	19
2 Výskum slovotvorného vývoja	25
3 Derivačná sémantika a onomaziológia	27
4 Výskum tvorenia slov vo vzťahu k iným súčastiam jazyka	32
4.1 Derivatológia vo vzťahu k lexikológii a lexikografii	33
4.2 Derivatológia vo vzťahu k morfeematike	34
4.3 Derivatológia vo vzťahu k morfonológii	35
4.4 Derivatológia vo vzťahu k morfológii	36
4.5 Derivatológia vo vzťahu k syntaxi	40
4.6 Derivatológia vo vzťahu k teórii textu	40
5 Výskum kompozít	41
6 Výskum tvorenia slov v interakčných súvislostiach	42
6.1 Derivatológia a odborná terminológia	42
6.2 Derivatológia a okazionalistika	43
6.3 Derivatológia a dialektológia	44
6.4 Derivatológia a onomastika	44
6.5 Derivatológia a štylistika a sociolingvistika	45
6.6 Derivatológia v interlingválnych súvislostiach	46
6.7 Derivatológia v interdisciplinárnych súvislostiach	48
7 Výskum tvorenia slov a lexikálnej motivácie	49
8 Derivatológia a školská prax	50
9 Zhrnutie	54
Literatúra a pramene	55

0 Úvodné poznámky

V slovakistickom jazykovednom diskurze citelne chýba práca, akou sú napr. v českom prostredí *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky* (Pleskalová et al., 2007), teda práca, ktorá by ponúkala prehľad a vývin jazykovedného myslenia príslušnej národnej jazykovedy. Nazdávame sa, že už dávnejšie dozrel čas na to, aby sa aj lingvistická slovakistika podujala na sumarizáciu svojich dejín. Jedným zo spôsobov, ako sa aspoň priblížiť k naplneniu tejto zložitej úlohy, by mohol byť pokus charakterizovať a zhrnúť vývin poznania v jednotlivých oblastiach jazykovedného výskumu. (Ani takto koncipované práce v slovakistike zatiaľ nie sú k dispozícii.)

Uvedené konštatovania sa v plnej miere týkajú aj derivatológie. Túto medzeru chce aspoň čiastočne vyplniť táto kapitola, ktorej ambíciou je zhrnutie náhľadov na problematiku tvorenia slov v slovenskom jazyku. Prirodzene, takto koncipovanú úlohu nie je možné uspokojivo naplniť na ploche jednej kapitoly širšie a inak koncipovanej práce, ako je predkladaná monografia. Z tohto dôvodu sme cieľ zúžili a pozornosť sústredíme na obdobie od polovice 20. storočia do súčasnosti, pričom medzníkom a východiskovým bodom je pre nás publikovanie prvej modernej slovakistickej derivatologickej práce, ktorou je *Slovo-tvorná sústava slovenčiny* od J. Horeckého (1959).¹ Z obdobia 1959 – 1989 sa zameriavame na charakteristiku najdôležitejších derivatologických poznatkov a relatívne najpodrobnejšie zachytávame obdobie po roku 1989. Zmyslom skoncipovania tejto kapitoly je predstavenie výskumného kontextu, do ktorého sa zaraďuje naša monografia.

Spomedzi dvoch ponúkaných základných metodologických prístupov (osobnosti, témy) text koncipujeme primárne s cieľom predstaviť hlavné tematické okruhy slovakistickej derivatológie. Pritom, prirodzene, na viacerých miestach poukazujeme na prínos jednotlivých osobností. Pokiaľ ide o samotné tematické zameranie, najprv si všímame nosné teoreticko-metodologické práce, ktoré takpovediac určovali a určujú smer a najmä spôsob slovotvorného bádania na Slovensku. Ďalej pozornosť venujeme výskumu slovotvorného vývinu, derivačnej sémantiky a onomaziológie, výskumu tvorenia slov vo vzťahu k iným súčastiach jazyka a jazykovedy (lexikológia a lexikografia, morfematika, fonológia, morfológia, syntax, teória textu), výskumu kompozít, výskumu tvorenia jednotlivých slovných druhov. Taktiež sa približuje analýza tvorenia slov a lexikálnej motivácie a nakoniec sa predstavujú derivatologické bádania v interakcii so školskou praxou.

1 Teoreticko-metodologické piliere

Možno konštatovať, že vedecké obdobie v dejinách slovenskej derivatológie sa začína zásluhou Jána Horeckého. Stotožňujeme sa tak s formuláciou J. Furdíka (2000c, s. 331), podľa ktorého „čo o slovenskej slovotvorbe bolo napísané pred Horeckým, to možno na-

¹ Obdobie vo výskume tvorenia slov do 50. rokov 20. storočia, teda od gramatík P. Doležala cez kodifikačné úsilie A. Bernoláka, L. Štúra, M. Hattalu až po obdobie prvej Československej republiky, Slovenskej republiky až po koniec 2. svetovej vojny teda zatiaľ čaká na svoju komplexnejšiu reflexiu. Okrem spomínaných máme na mysli napr. gramatické práce J. Orlovského – J. Aranya, B. Letza, E. Paulinyho – J. Ružičku – J. Štolca a i., bude si treba taktiež osobitne všimnúť situáciu po vydaní Pravidiel slovenského pravopisu (1931) a po následnom vzniku Slovenskej reči ako prvého jazykovedného časopisu na Slovensku.

zvať predvedeckým“. Prvou syntézou Horeckého rozsiahleho derivatologického diela je už spomínaná práca *Slovotvorná sústava slovenčiny* (1959), ktorej základné prínosy zhrnul J. Furdík v citovanej štúdií² takto: a) tvorenie slov chápe ako súčasť lexikológie; b) odvodené a zložené slovo chápe ako jednotky s binárnou formálno-obsahovou štruktúrou, čím odlišuje morfematickú a slovotvornú štruktúru; c) hierarchicky vymedzuje slovotvorné parametre (prostriedky, postupy, útvary, z nich najmä slovotvorný model/typ; d) pri opise slovotvorného systému uplatňuje metódu dynamickej synchronie; e) v materiálnej časti systematicky predstavuje slovotvorných parametre troch základných a najaktívnejších slovných druhov (substantív, adjektív, verb). Text vyšiel doplnený a čiastočne revidovaný v roku 1971 pod názvom *Slovenská lexikológia. 1. Tvorenie slov* a takmer o desaťrocie neskôr ako súčasť učebnice *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia* (Ondrus – Horecký – Furdík, 1980, s. 85 – 136), kde bol text doplnený o stručný prehľad tvorenia ďalších slovných druhov – prísloviek (s. 130 – 131), čísloviek (s. 134 – 135), zámen (s. 135 – 136) a zvláštna pozornosť sa v osobitnej podkapitole venuje tvoreniu kompozít (s. 131 – 134). Konkrétnejšie aspekty Horeckého košatého slovotvorného diela si všímame v ďalších častiach tejto kapitoly. Na tomto mieste ešte pripomíname dôležitú skutočnosť, že J. Horecký je spoluautorom, spoluredaktorom a jedným z hlavných autorov koncepcie *Dynamiky slovnej zásoby slovenčiny* (Horecký – Buzássyová – Bosák et al., 1989), veľmi dôležitého diela v kontexte slovenskej lexikológie a derivatológie.

Ďalším význačným predstaviteľom slovenskej derivatologickej školy je J. Furdík, ktorý svoje teoreticko-metodologické postuláty prezentoval v rade štúdií a niekoľkých knižných prácach (najmä *Slovotvorná motivácia a jej jazykové funkcie* (1993), posmrtné *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia)* (2004) a *Život so slovotvorbou a lexikológiou* (2005).

Už výskum vývinových dimenzií slovotvorby (porov. ďalej časť 2 v tejto kapitole) si už ho vyžiadala venovať pozornosť viacerým závažným otázkam derivatologickej teórie s presahom do celej lingvistickej metodológie (napr. synchronia – diachronia, dominanta – subdominanta, forma – obsah, asymetrický dualizmus, kvalitatívnosť – kvantitatívnosť, konkrétnosť – kategoriálnosť, funkčná diferenciacia jazykových jednotiek a i.). Od začiatku 70. rokov J. Furdík postupne budoval svoju derivatologickú koncepciu z nových, dovtedy málo povšimnutých či nepovšimnutých zorných uhlov odhaľoval viaceré aspekty slovo-tvorby ako dôležitého jazykovo-rečového činiteľa.

Derivatologická koncepcia J. Furdíka vychádza z centrálneho pojmu *slovotvorná motivácia*, ktorý pokladá za jánusovsky mnohotvárný a mnohorozmerný, najdôležitejší princíp štrukturácie a dynamizácie jazykového systému (porov. viaceré kapitoly v monografii *Slovotvorná motivácia a jej jazykové funkcie*, 1993). Slovotvornú motiváciu chápe ako trojje-dinú entitu (proces, vzťah a vlastnosť): „Ako proces vystupuje pri utváraní slova, resp. pomenovania. Ako vzťah sa prejavuje medzi dvoma (resp. pri možnej viacnásobnej motivácii aj medzi viacerými) slovami (pomenovaniami): východiskovým (motivantom) a voči nemu sekundárnym (motivátom). Ako výsledok procesu a súčasť vzťahu je vlastnosťou motivátu (tu sa používa aj označenie motivovanosť). Sú to tri stránky jedného a toho istého javu, preto ho môžeme charakterizovať abstraktnejšie ako princíp štrukturácie a dyna-

² Tu autor uvádza podrobnejšiu charakteristiku genézy Horeckého derivatologickej koncepcie; spomína jeho štúdie *K charakteristike štúrovského lexika* (1946 – 1948), *Sústava substantívnych slovotvorných prípon* (1956b) a monografiu *Základy slovenskej terminológie* (1956a).

mizácie jazykového systému.“ (Furdík, 1993, s. 12 – 13). Vo svojom diele tento postulát rozvíja z viacerých strán, slovtvorbu (slovtvornú motiváciu) analyzuje vo vzťahu k semiotike (slovtvorne motivované slovo ako jazykový znak), k lexikológii, k lexikálnej sémantike, k morfológii, k štylistike (štylistické dimenzie slovtvorne motivovaného slova) aj vo vzťahu k varietám národného jazyka (slovtvorná motivácia v spisovnom jazyku a v nárečí). Navyše, slovtvorná motivácia sa realizuje komplexne na úrovni formy aj obsahu a v dôsledku medzirovnosti nadobúda v jazykovom systéme centrálné postavenie (o vzťahu tvorenia slov k iným súčastiám jazyka porov. ďalej).

V štúdií *Jazykový status slovtvorne motivovaného slova* (1996) chápe pojem slovtvornej motivácie (SM) lexikologicky a jej základné vlastnosti zhrňa takto: 1. pojem SM, hoci vznikol v úvahách o jazykovom znaku, vo svojej podstate nie je pojmom semiologickým, ale onomaziologickým, pretože súvisí s pomenúvaním ako procesom a s pomenovaním ako výsledkom tohto procesu; 2. SM sa chápe ako zdôvodnenosť jazykového vyjadrenia pomenovaného javu; 3. SM je komplexný, formálno-obsahový jav; 4. SM stotožňuje s existenciou vnútornej formy pomenovania.

Z hľadiska utvorenosti slovnú zásobu tvoria slovtvorne nemotivované a slovtvorne motivované jednotky (*Slovenská slovtvorba*, 2004, s. 23). Vzťah medzi nemotivovanou a motivovanou časťou lexiky chápe ako obojstranne dynamický; zamietá tézu, že slovná zásoba priamočiaro smeruje od motivovanosti k nemotivovanosti. Pomer slovtvorne motivovaných a nemotivovaných slov v lexike je podľa J. Furdíka v zásade konštantný (v slovanských jazykoch ide približne o pomer 1 : 2 v prospech slovtvorne motivovaných jednotiek). Jednotlivé slová síce podliehajú demotivácii, avšak zároveň vzrastá ich motivačná potencia (schopnosť byť motivantom) a tvoria sa od nich ďalšie, slovtvorne motivované slová. J. Furdík tento proces nazýva demotivačný cyklus. Analýzou tohto javu dochádza k zisteniu, že „celková motivovanosť slovnéj zásoby slovenčiny (a predpokladáme, že aj iných slovanských jazykov) sa oslabením motivovanosti jej niektorých jednotiek nielen neznižuje, ale naopak zvyšuje“ (1976/1993, s. 42 – 43). Navyše, v jeho výklade sa zdôrazňuje procesuálna stránka demotivácie, teda postupnosť, graduálnosť tohto javu, ktorý nezasahuje všetky typy slovtvorne motivovaných slov rovnako. Demotiváciu, resp. lexikalizáciu ako proces straty sémantického (a formálneho) vzťahu medzi fundovaným a fundujúcim pomenovaním analyzoval aj J. Dolník (1995), ktorý si v príspevku všíma otázku klasifikácie onomaziologických motívov z hľadiska predpokladov uplatňovania slovtvornej demotivácie.

Vo Furdíkovej koncepcii sa ako dôležitá ukázala aj potreba „skúmať, do akej miery je slovtvorná motivovanosť lexikálnych jednotiek aktívnym činiteľom jednak v rámci lexikálneho systému, jednak v procese komunikácie“ (1976/1993, s. 37). Autor objasňuje funkciu slovtvornej motivácie pri konštituovaní lexikálneho významu slova a v komunikačnom procese. Vypomáhajúc si terminológiou Á. Kráľa, tvrdí, že slovtvorná motivácia zohráva v komunikácii úlohu „nosnej informácie“ (sémantického orientátora), ktorá sprostredkúva „hlavnú informáciu“, teda naznačuje lexikálny význam. Dospieva k poznatku o vzťahu medzi frekvenciou a slovtvornou motivovanosťou; tento vzťah by sa dal vyjadriť jednoduchou úmerou: podiel slovtvorne motivovaných slov stúpa s klesajúcou frekvenciou. Slová s vysokou frekvenciou sú v prevažnej miere slovtvorne nemotivované; pri nich totiž nie je potrebné lexikálny význam naznačovať slovtvornou štruktúrou. A naopak, pri slovách s nízkou frekvenciou je „pomoc“ slovtvornej motivácie vítaná. Takýmto spôsobom slovo-

tvorná motivácia napomáha používateľom jazyka osvojiť si význam mnohých lexikálnych jednotiek a zároveň sa u komunikantov upevňuje vedomie o hierarchickej usporiadanosti lexikálneho systému.

Slovotvorne motivované slová sa na základe niektorých svojich vlastností zaraďujú do slovotvorných útvarov (rovnakokoreňových a rôznokoreňových). Miesto v slovotvornom rade a v slovotvornom hniezde J. Furdík charakterizuje prostredníctvom pojmu/termínu motivačná intencia (*Motivačná intencia slova*, 1998a). Motivačnú intenciu definuje ako schopnosť slova zapojiť sa do motivačných vzťahov. Inovačne využíva tézy intencnej teórie slovenského slovesa³ a vymedzuje štyri typy motivačnej intencie podľa postavenia slova v slovotvornom rade: slovo môže byť motivantom (schematicky $L \rightarrow$), motivantom aj motivátom zároveň ($\rightarrow L \rightarrow$), len motivátom ($\rightarrow L$), resp. do motivačných vzťahov sa nemusí zapájať (L).

Súčinnosť paradigmatickej (vertikálnej) a syntagmatickej (horizontálnej) dimenzie slovotvorne motivovaného slova originálnym spôsobom osvetľuje v štúdiu *Slovotvorná analógia a analogická slovotvorba* (1970/1993). Všíma si prípady derivátov typu *nádrž*, *úmera*, *servírka*, v ktorých „sa neuplatňuje analógia založená na vzťahu fundujúceho a fundovaného slova, ale analógia založená na rovnakej morfematicko-slovotvornej štruktúre derivátov patriacich k jednému slovotvornému typu“ (1970/1993, s. 55). Analogickú slovotvorbu považuje za špecifický typ derivácie, ktorý síce v slovotvornom systéme nezohráva centrálnu úlohu, zároveň však nejde ani o úplne okrajový jav. Uplatnením vzájomnej spätosti slovotvornej analógie a analogickej slovotvorby sa J. Furdíkovi podarilo vysvetliť prípady, ktoré iní autori (medzi nimi napr. J. Horecký) pokladajú za neústrojne utvorené.

Vo Furdíkovej koncepcii má pevné miesto aj vymedzenie súboru funkcií slovotvornej motivácie. Túto problematiku si všíma vo viacerých prácach (napr. *Slovotvorba – hybná sila lexikálnej dynamiky*, 1984/1993, s. 109 – 114). V kondenzovanej podobe svoje poznatky formuluje takto: „Slovotvorba vo svojom komplexe spĺňa teda vo vzťahu k slovnej zásobe ako celku funkciu systemizátora, vo vzťahu k novoutvoreným slovám funkciu integrátora, vo vzťahu lexikálnych jednotiek k viacslovným pomenovaniám a k výpovediam funkciu sémantického kondenzátora a vo vzťahu k prevzatým slovám funkciu adaptátora.“ (1984/1993, s. 114). Takéto vymedzenie funkcií slovotvorby autorovi umožňuje vysloviť „smelú“, ale skúmanému javu adekvátnu tézu o zásadnej úlohe slovotvornej motivácie nielen v štrukturácii lexikálnej zásoby, ale prostredníctvom slova v celom jazykovom systéme. Navyše, využívajúc terminológiu synergetiky, princíp slovotvornej motivácie pokladá za jeden z rozhodujúcich kooperačných faktorov, ktorý udržiava rovnovážny stav v jazykovom systéme (*Synergická povaha slovotvornej motivácie*, 1999a). Je zároveň paradoxné, ako sa zmieňuje v štúdiu *Slovanská slovotvorba z hľadiska všeobecnej jazykovedy* (2000a), že takéto stredové postavenie slovotvorby jej nezaručuje adekvátnu pozornosť zo strany všeobecnej jazykovedy. Práve naopak, „slovotvorba sa mlčky pokladá za ‚necentrálnu‘ oblasť lingvistiky“ (2000a, s. 7). J. Furdík však na viacerých príkladoch presvedčivo dokazuje, že slovotvorba všeobecnej jazykovede má čo ponúknuť: „Princíp slovotvornej motivácie sa stáva svojho druhu archimedovským „pevným bodom“, z ktorého možno

³ „Ideovým otcom“ tejto teórie je Ľ. Štúr, no prvýkrát ju predstavil a systematicky spracoval E. Pauliny (1943) a následne rozvinuli ďalší bádatelia, najmä J. Ružička, J. Kačala a i. (porov. Furdík, 1998a, s. 66).

odhaliť nové, z iných hľadísk nezistiteľné alebo nie dost výrazne vymedziteľné javy v celom komplexe jazyka a jeho fungovania“ (1999a, s. 80).

Výrazný teoreticko-metodologický popud znamenali aj viaceré práce K. Buzássyovej (napr. 1970, 1973, 1978), najmä monografia *Sémantická štruktúra slovenských deverbatív* (1974), v ktorej sa zameriava na odvodzovacie možnosti slovenského slovesa a opiera sa o ústredný pojem/termín slovotvornej paradigmy, resp. konkrétnejšie deverbatívnej slovotvornej paradigmy. Metodologické nívum autorkinho prístupu spočíva v tom, že za základné klasifikačné kritérium pri analýze deverbatívnych derivátov jej slúži slovotvorný základ, teda skúma charakter slovesa ako motivujúceho prvku, resp. tiež to, „ako sú jednotlivé prvky inventára slovotvorných významov pri konkrétnych slovesách zastúpené“. Presvedčivo dokazuje, že charakter deverbatívneho odvodzovania je založený na intencii slovesného deja, ktorá teda nemá len syntaktickú, vetotvornú funkciu, ale ovplyvňuje aj nominačné vzťahy, konkrétne deverbatívnu slovotvorbu. Jej analýza sa opiera o pojem deverbatívnej paradigmy, ktorej členy vymedzuje prostredníctvom lexikálnosémantického inštrumentária, konkrétne komponentovej analýzy (bližšie sa o tom zmieňujeme v časti o derivačnej sémantike). Význam Buzássyovej monografie ocenil J. Furdík (1975b) v recenzii na toto dielo týmito slovami: „Myšlienka vychádzať zo slovesnej intencie ako organizujúceho princípu deverbatívneho odvodzovania je autorkiným zásadným a trvalým prínosom do metodológie slovotvorného výskumu.“

V nadväznosti na túto priekopnícku prácu K. Buzássyová publikovala štúdiu o sémantickej podmienenosti a určenosti slovotvorných paradigiem (Buzássyová, 2001), kde predstavila dôležitý pojem typovej paradigmy. Ten charakterizuje ako súbor konkrétnych paradigiem – „sémantických miest“, v ktorých je reprezentovaný ten istý súhrn slovotvorných významov. Napr. typovú paradigmu adjektív s významom farby tvoria slovotvorné významy: pomenovanie abstrahovaného príznaku (*zelená, beloba*), prechodné sloveso s významom „robiť akým“ (*bieliť, zazeleniť*), neprechodné sloveso s významom „stať sa akým“ (*ozelenieť, obelieť*), sloveso s významom prejavovať istý príznak, „javiť sa akým“ (*zelenáť sa, belieť sa*), nositeľ príznaku – osoba alebo neosoba (*zelenáč*), modifikačné adjektívum – deminutívne, augmentatívne (*bielučký, zelenkavý*). Problematike desubstantívnych slovies sa venovali Ľ. Liptáková (2002, 2004a, 2004b, 2005a, 2005b), J. Horecký (2003c) či N. Janočková (2006).

K typológii a systematike slovotvornej paradigmaticy prispel aj J. Furdík, ktorý vymedzil a charakterizoval pojem/termín slovotvorný útvar ako zoskupenie lexém spätých vzťahom slovotvornej motivácie. Autor charakterizoval dva typy útvarov: rovnakokoreňové – slovotvorný rad, slovotvorná paradigma, slovotvorné hniezdo; rôznokoreňové – slovotvorný typ, onomaziologická kategória, typ onomaziologickej kategórie (Furdík, 2004). Systematiku onomaziologických kategórií a typov onomaziologických kategórií v slovenčine vyčlenil J. Furdík (2004, s. 88 – 108) a doplnila a spresnila K. Vužňáková (2006c). Slovotvorné hniezda v slovenčine spracúva Slovník koreňových morfémov slovenčiny (porov. ďalej).

Ako prvý na výraznú systematickosť tvorenia slov poukázal J. Horecký, v ktorého ponímaní slovotvorný systém je súčasťou lexikálneho systému. Za základné klasifikačné triedy pokladá slovné druhy, ktoré sú však podľa neho veľmi široké. Z tohto dôvodu navrhuje delenie na užšie triedy. Napríklad pri substantívach predstavuje členenie na propriá a apelatíva, propriá člení na miestne a osobné), apelatíva člení na životné a neživotné, ži-

votné apelatíva člení na osoby a zvieratá, atď. (Horecký, 1959a); podrobnejšie poznámky o klasifikácii slovnej zásoby aj vo vzťahu k tvoreniu slov predstavuje v samostatnej štúdii (Horecký, 1958b). Prirodzene, pri mene J. Horeckého je potrebné vo vzťahu k systému spomenúť jednak jeho koncepciu založenú na pojmoch/termínoch slovotvorný model a slovotvorný typ, jednak fakt, že slovotvorný materiál triedil na základe sémantickej klasifikácie bez ohľadu na slovotvornú príslušnosť slovotvorných základov.

Hierarchické usporiadanie (a teda systematickosť) slovotvorby je výrazne prítomná aj v diele J. Furdíka, ktorý tvorenie slov chápe ako vnútorne členitý jazykový subsystém. Ná-zorne je jeho chápanie predstavené v učebnici *Slovenská slovotvorba* (2004, s. 109 – 111). Slovotvorný systém je tu predstavený ako entita s takýmto inventárom a štruktúrou: slovotvorné prostriedky (základy, formanty, pomocné prostriedky – spájacie morfémy, interfixy, alternácie, trunkácie), slovotvorné spôsoby (derivácia, kompozícia) a v rámci nich jednotlivé slovotvorné postupy, slovotvorné útvary (rovnakokoreňové: rady, paradigmy, hniezda, rôznokoreňové: slovotvorné typy, onomaziologické kategórie, typy onomaziologických kategórií). K chápaniu štruktúry, teda vzťahov medzi jednotlivými prvkami, uvádzame aspoň jeden príklad – v oblasti rôznokoreňových slovotvorných útvarov, ktorých podstata vychádza z onomaziologickej štruktúry, jednotlivé slovotvorné typy sa podľa istých vlastností grupujú do rovnakých onomaziologických kategórií a tie sa zasa na vyššej úrovni abstrakcie spájajú do typov onomaziologických kategórií, ktorých je päť (tu autor nadväzuje na M. Dokulilu): transpozičný, modifikačný, mutačný, reprodukčný a integračný typ. Klasifikáciu typov onomaziologických kategórií prepracovala M. Sokolová v štúdiu *Vzťah slovnodruhových a onomaziologických kategoriálnych významov* (2007c), ako aj v spolu-autorstve v príspevku *Prínos Slovníka koreňových morfémy k charakteristike kompozít* (Sokolová – Ivanová – Vužňáková, 2005). V nich autorka prehodnotila tradičný dokulilovsko-furdíkovský prístup: nepočíta s reprodukčným typom a vymedzuje niektoré nové typy (formálna transpozícia, formálna modifikácia) a prechodné typy (transpozično-mutačný, modifikačno-mutačný, integračno-modifikačný, integračno-mutačný).

Nadväzujúc na V. Blanára, J. Dolník (1987, 1990, s. 162 – 175) analyzoval systematiku slovnej zásoby pomocou logických princípov klasifikácie, implikácie a presupozície. Na formálnej aj obsahovej úrovni slovo môže vstupovať do vzťahu s iným slovom štvorakým spôsobom: privatívna opozícia, ekvipolentná opozícia, opozícia totožnosti a disjunktívny vzťah. Pomocou karteziánskeho súčinu uvedených množín vymedzuje klasifikačné vzťahy medzi lexémami. Ide o 16 možností, v rámci ktorých sa analyzujú aj slovotvorné parametre, napr. derivačný vzťah, pri ktorom sa odvodeniny zaraďujú do modifikačného typu onomaziologickej kategórie, možno charakterizovať ako FP//SP (privatívna opozícia na úrovni formy aj na úrovni obsahu). Vysvetlenie pojmov/termínov slovotvorná synonymia, antonymia, homonymia sa nachádza u J. Furdíka (2004, s. 62 – 63), zapájanie desubstantív do synonymických radov skúmala M. Marsinová (1981), slovotvornú synonymiu a variantnosť ako prejavy slovotvornej dynamiky chápe A. Michalidesová (1978). Nadväzuje tak na chápanie J. Furdíka (1971), ktorý konštatuje, že slovotvorná synonymia je rozvinutejšia v iníciačných obdobiach vývinu spisovnej slovenčiny, pri rozvoji slovnej zásoby, keď fáza ustáľovania predchádza fáza hromadenia a konkurencie slovotvorných prostriedkov a synonymných lexikálnych výrazov. Autorka podobným spôsobom sledovala rozkolísanosť pri tvorbe a používaní lexém, patriacich do onomaziologických kategórií názvov prostriedkov

a názvov miesta v matičnom období. Slovtvornú variantnosť a synonymiu analyzoval aj F. Buffa predovšetkým na nárečovom materiáli (1974, 1976b, 1977, 1988).

Výskumná pozornosť sa venovala aj ďalším oblastiam slovtvorného systému. Okrem súhrnných knižných prác, kde sa jednotlivým aspektom tvorenia slov venuje pozornosť na ploche kapitol a podkapitol, sú to najmä štúdie napr. o slovtvorbe expresív – deminutív (Hayeková, 1956, 1957, 1971; Štolc, 1958; Peciar, 1959; Pisárčiková, 1981a, 1981b; Zelinková, 1993; Buffa, 1988b; Trnková, 1991; Balážová, 2009, 2010; Makišová, 2013), augmentatív (Pallay, 1996; Smiešková, 1956; Nábělková, 2010b), feminatív, deminutív a augmentatív (Böhmerová, 2009, 2011), deminutív a kolektív (Dobřík, 2010b).

2 Výskum slovtvorného vývoja

Východiskové poznámky k skúmaniu tvorenia slov v predkodifikačnom období s využitím materiálu pre Historický slovník slovenského jazyka publikovala E. Krasnovská (1984). Rámcové poznámky o vývoji slovtvorby uvádza aj R. Krajčovič vo svojich knižných prácach *Pôvod a vývin slovenského jazyka* (1981, s. 181 – 187) a *Vývin slovenského jazyka a dialektológia* (1988, s. 154 – 158). Všima si tu zánik starších slovtvorných postupov, vývoj prefixácie, sufikácie, kompozície a niektoré ďalšie nominačné postupy.

K. Habovštiaková sa venovala tvoreniu slov vo vybraných etapách vývoja spisovnej slovenčiny (v bernolákovskom období – najmä u samotného A. Bernoláka – a čiastočne aj v predbernolákovskom období), ako aj vývojovým tendenciám prechádzajúcim naprieč jednotlivými obdobiami, a to v štúdiách a v kapitolách knižných prác (1958, 1968a, 1968b, 1970, 1987). Pomerne podrobne sa venovala Bernolákovej reflexii tvorenia slov v jednej z kapitol svojej monografie *Bernolákovo jazykovedné dielo* (1968a, s. 206 – 217). V kapitole Zo slovtvorného vývinu spisovnej slovenčiny v monografii *Slovná zásoba spisovnej slovenčiny z vývinového hľadiska* (1987, s. 154 – 179) autorka ponúkla stručnú analýzu vývojových tendencií v oblasti tvorenia slov na príklade deverbatívnych derivátov, pomenovaní osôb a kompozít v botanických názvoch. J. Horecký predstavil analýzu štúrovskej lexiky s osobitným zreteľom na slovtvorbu (Horecký, 1946 – 1948). Štúrovske obdobie analyzuje v monografii *Vznik a začiatky spisovnej slovenčiny* N. A. Kondrašov (1974). Súčasťou jeho textu je aj kapitola o tvorení slov (s. 253 – 262), v ktorej si všima vývojovú dynamiku v oblasti viacerých kategórií, najmä činiteľských mien, názvov miesta, abstraktných názvov, kolektív. V. Blanár publikoval historicko-slovtvornú štúdiu o tvorení, vývoji a územnej diferenciacii lexém so základom *mlov-* (Blanár, 1969).

V rámci výskumu úzu v oblasti tvorenia slov možno spomenúť aj analýzy jednotlivých štýlov, resp. textov patriacich do jednotlivých štýlov. (Z nich je relatívne najviac prebádaný umelecký štýl, a to najmä prostredníctvom analýz individuálnych autorských štýlov.) Najčastejšie sa slovtvorba spracúva ako súčasť širšej lingvistickej analýzy (napr. Blanár, 1961, s. 135 – 239; Ivanová-Šalingová, 1964; Tóvik, 1966; Habovštiaková, 1970; Krasnovská, 1982), výlučne derivatologicky zamerané práce sú skôr výnimkou (Horecký, 1960b; Marsinová, 1973, 1975a, 1975b, 1976).

Relatívne najkomplexnejší obraz o fungovaní slovtvorného systému v diachrónnych súvislostiach (na materiáli dejových substantív) podal J. Furdík; porov. jeho čiastkové štú-

die (1968, 1969) a monografiu *Zo slovotvorného vývoja slovenčiny* (1971).⁴ Za charakteristické črty tejto práce možno považovať: a) v práci sa skúma vnútorný vývoj slovotvorného systému v relatívne dlhom rozmedzí rokov 1843 – 1918, ktoré člení na štúrovské (1843 – 1860), matičné (1860 – 1880) a martinské obdobie (1880 – 1918); b) primárnym metodologickým postupom je rešpektovanie vzájomnej spätosti diachronie a synchronie (uplatňuje sa metóda radu synchronických prierezov); c) keďže slovotvorný systém ako mnoho-rozmernú entitu nemožno paušálne uchopiť ako celok, pozornosť sa sústreďuje na výskum vzájomnej konkurencie 11 slovotvorných typov v rámci onomaziologickej kategórie spradmetnenia deja; dejové substantíva sa ukázali ako vhodný materiál vzhľadom na ich vysokú frekvenciu a centrálnu postavenie v rámci deverbatívneho odvodzovania; d) zistenia sú podopreté bohatými štatistickými údajmi, ktoré sú závažným ukazovateľom vnútorných proporcií slovotvorného systému; e) do úvahy sa berie aj fakt, že na slovotvorný vývoj pôsobia vnútorné i vonkajšie faktory: „Produktivita je výsledkom súhry pomenovacích potrieb spoločnosti a pomenovacích možností jazykového systému“ (1971, s. 15). Z priestorových dôvodov z monografie „vypadli“ uvedené štúdie o štúrovskom a matičnom období, ktoré v prepracovanej podobe tvoria integrálnu súčasť kandidátskej dizertácie. Prvá výskumná syntéza J. Furdíka, výsledok jeho vyše desaťročného bádania, v období, keď vznikla, publikovaná nebola. Prvýkrát sa tak stalo až po tridsiatich štyroch rokoch vo výbere *Život so slovotvorbou a lexikológiou* (Furdík, 2005, s. 39 – 186).

J. Furdík napísal ešte dve rozsiahlejšie práce, v ktorých si všíma slovotvorný vývoj takmer v celom časovom rozpätí fungovania spisovnej slovenčiny, teda od Bernoláka až po súčasnosť. Hoci v nich neuplatňuje jednotný teoreticko-metodologický prístup (preto tieto štúdie možno pokladať „len“ za čiastkový obraz o diachronickom fungovaní slovotvorného systému), v slovenskej jazykovede ide o unikátny pokus podať pomerne plastický obraz o vývoji spisovnej slovenčiny na jednej z jazykových rovín. V prvej práci (*Zur Entwicklung der slowakischen Wortbildung in den Jahren 1780 – 1914*, 1999b; v upravenej podobe po slovensky vyšla v roku 2005 v spomínanej knižnej práci, s. 189 – 206), ktorá má všeobecnejší ráz, charakterizuje jednotlivé vývojové obdobia (berňolákovské, štúrovské, matičné a martinské) na základe vzťahu systém – norma – úzus. Druhá práca bola publikovaná ako kapitola v kolektívnej monografii *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Slovenský jazyk* (1998b) pod názvom *Zmeny v jazykových podsystemoch (čiastkových normách). Slovo-tvorné zmeny*. V nej komplexným spôsobom hodnotí slovotvorný vývoj súčasnej spisovnej slovenčiny (s časovým východiskom na začiatku 40. rokov 20. storočia). Komplexnosť Furdíkovho prístupu spočíva v tom, že podáva charakteristiku všetkých súčastí slovotvorného systému: slovotvorných prostriedkov, postupov a útvarov.

J. Furdík okrem toho v učebnici lexikológie (Ondrus – Horecký – Furdík, 1980, s. 136 – 142) publikoval kapitolu s názvom *Základné tendencie slovotvorného vývinu slovenčiny*, v ktorej poukazuje na základné determinanty, vplývajúce na slovotvornú dynamiku a vývoj. Slovotvorný vývoj možno podľa neho sledovať v týchto dimenziách: na jednotlivom slove, v inventári a vzájomných vzťahoch slovotvorných prostriedkov, postupov a útvarov.

⁴ Táto prvá výskumná syntéza J. Furdíka bola prvýkrát v úplnosti publikovaná až v roku 2005 vo výbere *Život so slovotvorbou a lexikológiou* (2005, s. 41 – 186).

Osobitné miesto v slovakistickej derivatológii patrí kolektívnej monografii *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny* (Horecký – Buzássyová – Bosák a kol., 1989), v ktorej sa pomerne komplexným spôsobom analyzuje vývoj slovenskej lexiky od začiatku 70. rokov 20. storočia do polovice 80. rokov. Pokiaľ ide o slovotvorbu, v DSZ sa nachádzajú kapitoly o úlohe slovotvornej motivácie v lexikálnej dynamike (s. 28 – 36; autorom je J. Furdík), o osobitných typoch motivácií, o slovotvornom hniezde a slovotvornej paradigme v dynamike slovnej zásoby, o slovotvornom hniezde a o slovotvornej paradigme (s. 36 – 48; autorka K. Buzássyová). V najrozsiahlejšej časti celého kompendia s názvom *Pomenovacie jednotky* (s. 49 – 241) sa pozornosť venuje jednotlivým lexikálno-sémantickým skupinám pomenovaní (názvy osôb, názvy miesta, názvy inštitúcií, abstraktná lexika a pod.). Na charakteristike týchto skupín sa výrazným spôsobom využívajú aj slovotvorné poznatky. V ďalšej časti (*Sémantické a štylistické procesy a tendencie*, s. 243 – 317) sa analyzujú procesy, na ktorých sa slovotvorný systém buď spolupodieľa, resp. je ich súčasťou (multiverbizácia, internacionalizácia slovnej zásoby, súčasné tendencie v preberaní slov, univerbizácia, neologizácia a i.), alebo ide priamo o procesy súvisiace s fungovaním slovotvorby (konkurencia slovotvorných typov s domácimi a internacionálnymi formantmi: *-(iz)ácia/-nie, -ita/-osť*). Celkovo možno konštatovať, že aj keď sa v DSZ (celkom logicky) prezentujú výsledky výskumu slovnej zásoby z predchádzajúcich období, pasáže v tomto kompendiu majú aj nemalú prediktabilnú silu. V DSZ sa totiž poukazuje na mnoho procesov a tendencií, ktoré sa v období po roku 1989 ešte posilnili (napr. internacionalizácia slovnej zásoby, dôležitosť pomenovaní osôb, nárast tvorenia kompozít).

3 Derivačná sémantika a onomaziológia

Jednou z najdiskutovanejších slovotvorných tém je derivačná sémantika. Ide o náročnú a z mnohých strán pertraktovanú otázku slovotvorného významu, jeho vzťahu ku gramatickému, ale najmä k lexikálnemu významu, ako aj o otázku štruktúrie slovotvorného významu. Jedným dychom je potrebné dodať, že sémantika odvodených a zložených slov vychádza z ich vnútornej štruktúry (vnútornej formy), ktorá súvisí s pomenovaním, teda s tým, ako bola daná lexéma utvorená, aké pomenovacie komponenty sú v jej štruktúre prítomné. Z tohto dôvodu (teda z dôvodu podstaty procesy tvorenia slov) je pri skúmaní slovotvorby imanentne a prirodzene prítomný onomaziologický prístup a z rovnakého dôvodu niektorí autori stotožňujú významovú štruktúru s onomaziologickou štruktúrou slovotvorne motivovaných pomenovaní. Tým sa vysvetľuje aj motivácia názvu tejto podkapitoly, v ktorej sa explicitne uvádza tak derivačná sémantika, ako aj onomaziológia.

Slovotvorný význam sa tradične vyčleňuje ako osobitný typ významu, ktorý je abstraktnejší než lexikálny význam, avšak menej všeobecný než gramatický význam, zaujíma teda stredové postavenie v triáde lexikálny význam (platný pre individuálnu lexikálnu jednotku) – slovotvorný význam (platný pre odvodené a zložené slová) – gramatický význam (platný pre celý slovný druh, resp. podskupinu v rámci slovného druhu); porov. Furdík, 2004, s. 53.

Najviac pozornosti sa venovalo vzťahu medzi slovotvorným významom (ďalej aj SV) a lexikálnym významom (ďalej aj LV). J. Furdík (2004, s. 57) v tomto kontexte poznamenáva, že „lexikálny význam slova sa nikdy nevyčerpáva „čistým“ slovotvorným významom. Alebo ináč povedané, niet „čistého“ slovotvorného významu, ten ako sémantická orientácia je vždy v službe komunikačne relevantného významu lexikálneho.“ Nadväzujúc na

M. Dokulila (1962) a I. Němca (1968), J. Furdík (2004, s. 53 – 55) vymedzuje tri typy vzťahov medzi SV a LV – ekvivalencia, inklúzia, prienik. Tejto otázke sa venoval aj J. Dolník (1990, s. 73 – 91), keď vymedzil a charakterizoval podmienky a okolnosti, pri ktorých dochádza k zhode a nezhode medzi SV a LV; porov. aj jeho štúdiu z roku 1984, v ktorej analyzoval SV a LV činiteľských mien so sufixom *-teľ*.

Niekedy sa vymedzuje aj terminologická dvojica slovotvorný význam – motivačný význam (Furdík, 2004, s. 62). Motivačný význam má individuálny charakter, vyplýva z konkrétneho motivačného vzťahu (napr. *okienko* „malé okno“), slovotvorný význam je abstrakciou motivačných významov lexém patriacich do rovnakej slovotvornej kategórie (napr. *okienko* „malý/á/é Smot“).

Z ďalších prác, ktoré sa venujú tejto problematike, možno spomenúť text J. Dolníka (1984), v ktorom si všíma lexikálny a slovotvorný význam nomina agentis so sufixom *-teľ*, konkrétne to, ako vplývajú významové osobitosti motivujúcich slovies na významovú nejednoznačnosť takto utvorených derivátov, ktorá zasahuje aj ich lexikálny význam. Ďalej K. Buzássyová (1980b) sa venovala vzťahu medzi lexikálnym a slovotvorným významom transpozičných derivátov, konkrétne substantív s formantom *-osť*, pri ktorých konštatuje, že sa nemusia vždy vyznačovať ekvivalenciou slovotvorného a lexikálneho významu a môže pri nich vzniknúť významová nejednoznačnosť, rezultujúca do narušenia „harmónického“ vzťahu ekvivalencie; porov. napr. *hudobnosť verša* (transpozičný derivát vyznačujúci sa ekvivalenciou medzi slovotvorným a lexikálnym významom; transpozičný derivát) – *hudobnosť* „vzťah k hudbe“ (nesúladi medzi slovotvorným a lexikálnym významom; mutačný derivát). Podobným spôsobom dochádza k rozštiepeniu štruktúrnej a sémantickej motivácie (terminológia O. P. Jermakovovej) aj pri iných slovotvorných typoch, napr. pri abstraktách so sufixom *-stvo* (napr. Buzássyová, 1980a, 1982; Bosák – Buzássyová, 1985).

Komparáciu slovotvorného významu a syntaktického významu uskutočnil J. Kačala (2007). Syntaktický význam autor stotožňuje so syntaktickým vzťahom, „t. j. so vzťahom závislosti medzi syntakticky spojenými jazykovými jednotkami, alebo s jeho opakom, t. j. vzťahom nezávislosti, prípadne rovnocennosti medzi syntakticky spojenými jednotkami“ (Kačala, 2007, s. 38 – 39). Spoločnú črtu vidí autor v tom, že oba druhy významov sa konštituuju spájaním významových jazykových jednotiek do celkov, ktorými sú slovotvorne motivované slová, resp. syntaktické konštrukcie. Prirodzene, vzápätí upozorňuje na rozdielnosť v spájaní do týchto celkov a na rozdielnosť výsledku takéhoto spájania: „kým pri odvodených slovách slovotvorné prvky spájame ich pevným pripojením tak, že vznikne nové pomenovanie ako stabilný prvok lexikálneho systému jazyka, do syntagmy sa spájajú už hotové pomenovania, prípadne ich tvary a utvárajú aktuálne spojenia ako súčasti syntaktických jednotiek s vyššou celostnosťou a potenciálnou či aj reálnou komunikatívnou funkciou“ (Kačala, 2007, s. 39). Formálnym ukazovateľom slovotvorného spájania sú podľa autora hláskové zmeny na hraniciach, resp. vo vnútri morfém, pri syntaktických konštrukciách sú rozličné spôsoby vyjadrenia syntaktických vzťahov (rekcia, kongruencia). Ako spoločnú vlastnosť J. Kačala uvádza analytickú slovotvorbu slovies pomocou formantov *sa*, *si* na strane slovotvorby a využívanie spojok a predložiek v syntaxi. Na druhej strane konštatuje, že v syntaxi nemá analógiu slovotvorné využívanie spájacích morfém pri tvorení kompozít. Pokiaľ ide o kompozitá, autor taktiež poukazuje na vzťahy medzi slovotvornými základmi, pri ktorých možno viesť paralely so syntaktickými vzťahmi (v tejto súvislosti

odkazuje najmä na poľskú derivatologickú školu). Prejav syntagmatického vzťahu vidí aj v tvorení iných typov lexém, napr. z predložkových spojení: *pri zem-i* -> *prí-zem-n-ý*.

Sústredená pozornosť sa venovala aj problematike uchopenia, stvárnenia či modelovania slovotvorného významu. J. Horecký (1981a) pri výskume významu odvodených slov analyzuje možnosti uplatnenia slovotvorných parafráz. Vychádzajúc z relevantnej odbornej literatúry, poukazuje na ekvivalentnosť parafrázy a derivátu, ako aj na formálno-obsahovú štruktúru slovotvorných parafráz. Okrem iného poukazuje na skutočnosť, že v prístupoch, keď sa zavádza explikačná procedúra bez opory o ustálený súbor sémantických príznakov (napr. v prístupe J. Puzyniny, 1978), nie je podľa J. Horeckého jasné, na základe čoho sa tento súbor určuje. Jednou z možností, ako tento nedostatok odstrániť, je vymedzenie sémantických príznakov v rámci slovotvorných polí, ktoré sa znázorňujú pomocou grafov (Horecký, 1980a; porov. ďalej). K. Buzássyová (1984) si parafrázy (a to nielen slovotvorné) všíma zo širšieho, filozoficko-metodologického hľadiska. Dospieva k záveru, že „parafrázy ... sú predovšetkým lingvistické operácie, pretváraniami istých východiskových výrazov (konštrukcií), ktorými sa sledujú poznávacie, gnozeologické ciele. Ich gnozeologický aspekt má istý ontologický základ v takých parafrázach, ktoré hovoriaci používajú na zvýšenie efektívnosti komunikácie (najčastejšie na lepšie porozumenie u počúvajúcich zexplicitnením komunikovaného obsahu).“ (Buzássyová, 1984, s. 131). Na fungovanie slovotvorných explikačných parafráz v texte upozorňuje aj J. Horecký (1980) príkladom *dobry lyžiar, t. j. ten, kto dobre lyžuje, musí ovládať aj iné športy*. Z toho vyplýva, že o parafráze a taktiež o transformácii možno uvažovať ako o lingvistickom, tak aj jazykovom pojme. Autorka teda vymedzuje dva typy parafráz – tie, ktoré používajú jazykovedci, a tie, ktoré používajú bežní hovoriaci. Metódu parafráz využil aj J. Furdík pri analýze vzťahu slovotvorby a syntaxe (porov. ďalej) a inštruktívny prehľad typov parafráz základných slovotvorne aktívnych slovných druhov (substantíva, adjektíva, verbá, adverbiá) ten istý autor ponúka v učebnici Slovenská slovotvorba (Furdík, 2004, s. 60 – 61).

Významová stránka tvorenia slov sprevádza v rozličných modifikáciách a v rozličnej intenzite prakticky celé dielo J. Horeckého. Slovotvorná sémantika sa uňho hlási o slovo už v prvej syntéze, v spomínanej práci *Slovotvorná sústava slovenčiny* (1959), a to niekoľkými spôsobmi:

1) Pri vymedzení základných častí odvodených a zložených slov (slovotvorný základ, slovotvorná prípona, resp. predpona), ako aj ich vzťahu: „Vzťah medzi slovotvornou príponou a slovotvorným základom musí byť aj významový: slovotvornou príponou sa vždy modifikuje význam slovotvorného základu...” (s. 48).

2) Pri analýze pojmu/termínu slovotvorný model (s. 66 n.), ktorý chápe ako všeobecnejší, než je pojem/termín slovotvorný typ, napríklad: a) v rámci slovotvorného modelu *slovesný slovotvorný základ + prípona -teľ* rozlišuje dva slovotvorné typy: *slovotvorný základ nedokonavého slovesa + -teľ* a *slovotvorný základ dokonavého slovesa + -teľ*; b) v rámci modelu *slovesný základ + prípona -cí* sa uplatňujú tri typy: prídavné mená s aktívnym významom (*obrábací*), prídavné mená s pasívnym významom (*skladací*), prídavné mená s obojakým/neutralizovaným významom (*pozorovací*). Členenie modelu na viaceré typy sa pritom uskutočňuje na základe formálno-gramatických kritérií (príklad a), ako aj vzťahov medzi základom a formantom (príklad b).

3) Pri klasifikácii skupín odvodených a zložených slov. Najzreteľnejšie sa to prejavuje pri substantívach, kde J. Horecký vyčleňuje názvy osôb (s osobitnými podkapitolami o tvorení ženských názvov osôb a názvov mláďat, názvy vecí a nástrojov, názvy miesta, názvy vlastností, názvy deja, hromadné názvy, zdrobneniny).⁵ V rámci týchto tried sa lexémy ďalej členia podľa formantov (napr. v rámci názvov osôb sú to pomenovania s príponami *-teľ*, *-č*, *-ník* atď.).

Po vymedzení generatívneho modelu tvorenia slov sa J. Horecký neskôr sústredil na hľadanie primeranej sémantickej interpretácie tvorenia slov. Ako konštatuje J. Furdík (2000c), po prvotných pokusoch o sémantickú interpretáciu slovotvorných formantov (Horecký, 1971b, 1973b) upriamuje pozornosť na skutočnosť, že slovotorný význam je výsledkom interakcie významových konštituentov základu aj formantu. V takomto kontexte J. Horecký postupne dotváral svoj prístup k slovotvornému významu na základe sémantických príznakov. Centrálnym v tomto prístupe sa stal pojem/termín slovotvorné pole, ktorý vymedzuje prostredníctvom súboru sémantických príznakov, hierarchicky usporiadaných a tvoriacich invariantný význam odvodeného slova. Autor tieto príznaky znázorňoval prostredníctvom stromov (aj tu možno badať inšpiráciu generatívnou metódou); porov. viaceré štúdie (1973b, 1974a, 1974b, 1978a, 1978b, 1980, 1981) a monografiu *Semantics of derived words* (1994). Napríklad deverbatívne substantívum *cvičiteľ* sa vyznačuje konfiguráciou týchto sémantických príznakov: +ERG (ergatívnosť), +HUM (osoba), +AGN (agens), +OFF (zamestnanie).

Z pojmu slovotvorného významu vychádza pri charakteristike odvodzovacích možností slovenského slovesa K. Buzássyová (*Sémantická štruktúra slovenských deverbatív*, 1974), resp. pri charakteristike zloženia deverbatívnej paradigmy. Na jeho uchopenie využíva komponentovú analýzu. Výrazne a novátorsky tým prispela k výskumu významovej stránky odvodených slov. Slovotvorný význam chápe ako komplexnú jednotku danú zväzkom dištinkívnych príznakov, ktoré sú hierarchicky usporiadané – jeden je východiskový, kategoriálny, ostatné sú sprievodné. Kategoriálne slovotvorné príznaky pramenia z intencie slovesného deja. Ide jednak o hlavné členy intencnej štruktúry (činiteľ deja, dej, objekt), jednak o modifikácie (nástroj deja, dej, spotrebná látka, výsledok deja, zvyšok po deji, miesto deja, dejová vlastnosť, spredmetnenie dejovej vlastnosti, nositeľ dejovej vlastnosti). Sprievodné diferenciálne príznaky (napr. aktívny/pasívny, singulatívny/nesingulatívny, konkrétny/abstraktný, životný/neživotný a i.) slúžia na diferenciáciu odvodenín patriacich do odlišných kategoriálnych významov (teda de facto na ich vzájomnú diferenciáciu), jednak na odlíšenie deverbatív s rovnakým kategoriálnym významom. Buzássyovej kategoriálne príznaky sú do istej (ale nie absolútnej) miery zhodné s Dokulilovými slovotvornými kategóriami. Pri každom kategoriálnom príznaku môže byť relevantný iný zväzok sprievodných príznakov. Navyše, autorka počíta s dynamikou príznakov (kategoriálny príznak v jednej lexéme môže fungovať ako sprievodný v inej lexéme). Uplatnením takéhoto prístupu výrazným spôsobom prispela k prehĺbeniu metodológie v oblasti výskumu derivačnej sémantiky a paradigmatiky (najmä slovotvornej polysémie, synonymie, homonymie).

⁵ Pri adjektívach a verbách sa uplatňujú nie úplne lexikálnosémantické kritériá. Pri adjektívach je to gramaticko-lexikálne členenie na vzťahové, vlastnostné, akostné a čisto akostné prídavné mená; pri verbách sa k tomu pridáva aj členenie podľa slovotvorných postupov (príponové slovesá – predmetové a podmetové, predponové slovesá).

Medzi významné práce z oblasti derivačnej sémantiky treba zaradiť aj štúdie N. Janočkovej. Okrem štúdie o onomaziologickej štruktúre slovesných lexém (2009b; porov. ďalej) sú to práce o kosémii predponových slovičiek (2002), distributívach (2004a), frekventatívach (2012), o slovotvorných a sémantických aspektoch slovesného vidu (2004b, 2009a), ako aj v monografii *Sloveso a zmysly – slovotvorba a vidotvorba* (2014).

Výskum onomaziologickej (pomenovacej) štruktúry opisných lexém tvorí nepochybne jednu z najkľúčovejších oblastí derivatologického bádania. V slovakistike sa onomaziologickým dimenziám slovotvorby taktiež venovala a venuje nemalá pozornosť. V nasledujúcich riadkoch si podrobnejšie všimneme najmä prístupy J. Horeckého a J. Furdíka a niektorých ďalších.

Hoci onomaziologické „videnie“ je prítomné v celom diele J. Horeckého,⁶ nazdávame sa, že táto oblasť Horeckého záujmov kulminovala v prácach publikovaných od polovice 90. rokov 20. storočia. Horeckého onomaziologický prístup možno charakterizovať takto: binárnosť, centrálnosť onomaziologickej bázy, komplexnosť; porov. štúdie *Onomaziologická interpretácia tvorenia slov* (1999a), *Onomaziologická teória tvorenia slov* (2001), *Typy onomaziologickej bázy* (2008) a monografiu *Onomaziologická štruktúra slovenčiny* (2003a). J. Horecký dôsledne preferuje binárnosť onomaziologickej štruktúry v zmysle onomaziologická báza (OB) – onomaziologický príznak (OP), pričom centrálnu postavu pripisuje báze. V reakcii na ternaristické chápanie onomaziologickej štruktúry, v ktorej stredný článok tvorí onomaziologický spoj (porov. ďalej), J. Horecký konštatuje: „Podľa našej mienky tieto tzv. spoje treba klásť nie do oblasti onomaziologického príznaku, ale do samého základu, do onomaziologickej bázy. Potom bude táto báza nielen odkazovať na vonkajší, pojmový obsah, ale bude zahŕňať aj možné sémantické odtiene (významy), ba aj rozličné „onomatologické“ pravidlá, resp. poukazy na fonologické alternácie.“ (Horecký, 2003a, s. 10). J. Horecký rozlišuje tri typy OB: gramatickú, derivačnú, lexikálnu. Gramatickú bázu majú: a) slovotvorne nemotivované lexémy (*loviť, žena, skala*); b) slovotvorne motivované slová utvorené pomocou transflexie (*lov, žieňa, skálie*); c) posesívne kompozitá typu *horenos, krutichvosť*; d) metonymické a metaforické pomenovania (*orech* „plod stromu orech“, *plášť* „obal“). Derivačnú bázu majú sufixálne deriváty (*knižka, drevený*) a napokon lexikálnou bázou sa vyznačujú: a) kompozitá (*veľkomesto, drevovýroba*); b) prefixálne deriváty (*prerobiť, predzápas*), c) viacslovné pomenovania (*nevynútená chyba, pena na holenie*).

Ďalší výrazný metodologický impulz do onomaziologického kontextu priniesol J. Furdík, a to v štúdiu *K onomaziologickej štruktúre slovotvorne motivovaného slova* (2002) a v knihe *Slovenská slovotvorba* (2004, s. 55 – 59). Nadväzujúc na poznatky M. Dokulila o onomaziologickom spoji, E. Kubriakovovej o vnútornej syntaxi motivovaných slov a na ternárnu koncepciu Ľ. Nováka o začiatku, strede a konci, J. Furdík postuluje tézu o trojčlennosti onomaziologickej štruktúry slovotvorne motivovaných slov, ktorú tvoria onomaziologická báza, onomaziologický spoj a onomaziologický príznak. Ternárnosť onomaziologickej štruktúry pripisuje nielen mutačným, ale aj transpozičným a modifikačným derivátom, ako aj kompozitám, teda všetkým slovotvorne motivovaným lexémam. Onomaziologický spoj má v jeho chápaní horizontálno-vertikálny charakter: v horizontálnom smere spája onomaziologickú bázu s onomaziologickým príznakom, vo vertikálnom smere premoštuje slovo-

⁶ Porov. napr. formuláciu z roku 1956 z monografie *Základy slovenskej terminológie*: „...Pre terminologické bádanie je ... základným hľadiskom onomaziologické“ (Horecký, 1956, s. 6).

tvorný význam s lexikálnym významom. Onomaziologický spoj je teda súčasťou slovotvorného významu, zároveň ho však svojím spôsobom prekračuje. Nazdávame sa, že prostredníctvom tejto koncepcie sa J. Furdíkovi podarilo bližšie charakterizovať dynamiku vzťahu slovotvorného a lexikálneho významu, s čím súvisí postupné „rozplývanie sa“ slovotvorného významu v lexikálnom význame, teda slovotvorná demotivácia. „Prvopočiatok“ demotivácie sa teda skrýva v onomaziologickom spoji a cezeň v samom postavení slovotvornej motivácie, ktorú J. Furdík chápe ako redundantný jav, pretože na porozumenie a efektívne používanie jednoslovných lexém nie je potrebné, aby boli slovotvorne motivované (2004, s. 24). V štúdiu z r. 2002 J. Furdík v ucelenej podobe vyjadruje to, čo už viackrát predtým, porov. napr. formuláciu: „Formálna slovotvorná štruktúra je iba rámcom, v ktorom často (ba pri mutačnom odvodzovaní temer zákonite) dochádza k významovej absorpcii a vytvára sa tzv. sémantický dodatok, bezprostredne nevyjadrený v slovotvornej forme (1993, s. 72).

Túto líniu Furdíkovej motivatologickej teórie zanalyzoval M. Ološtiak (2010) a niektoré podnety rozvinul do monografickej štúdie *Onomaziologická štruktúra lexikálnych jednotiek* (Ološtiak, 2013a; prepracované chápanie sa nachádza v kap. V v tejto monografii). Onomaziologickú problematiku v nadväznosti na furdíkovské poňatie rozvíjajú aj ďalší. Napr. N. Janočková v štúdiu *Poznámky k onomaziologickej štruktúre slovies* (2009b) konštatuje, že onomaziologický spoj má charakter tranzitného člena medzi bázou a príznakom a v ňom dochádza ku kumulácii neslovotvorných sém. Prostredníctvom spoja možno taktiež odlíšiť jednotlivé významy polysémantu. Ďalej sa však prikláňa k názoru J. Horeckého, ktorý spoj lokalizuje do sféry onomaziologickej bázy; pri konfixálne utvorených desubstantívnych a deadjektívnych verbách uvažuje o rozštiepenej báze; pri reprodukčných verbách vo vzťahu k lexikografickej praxi za výstižnejší považuje opis „vydávať zvuk + citoslovce“ (napr. *bé* „vydávať zvuk *bé*“); pri prefixálnych verbách počíta so slovotvorným základom ako nositeľom onomaziologickej bázy.

Využívajúc metódu substitúcií, v štúdiu *Binárnosť a ternárnosť onomaziologickej a onomatologickej štruktúry slovotvorne motivovaného slova* (2009a) K. Vužňáková síce nadväzuje na prístup J. Furdíka, avšak upozorňuje, že ternaristická koncepcia sa nedá uplatniť pri všetkých slovotvorne motivovaných pomenovaniach (uvádza príklady *student* „ten, kto študuje“, *pracovisko* „to, kde sa pracuje“, *gazdovať* „byť gazdom“). Prikláňa sa tak k názoru, že existujú aj ternárne, aj binárne onomaziologické štruktúry, pričom binárne štruktúry sa podľa nej uplatňujú pri transpozičných a modifikačných derivátoch a kompozitách a integračných kompozitách a na formálnej (onomatologickej) úrovni sa dvojčlennosť vyskytuje aj pri mutácii. V monografii *Kompozitá v slovenčine* (Vužňáková, 2012a) sa tejto problematike venuje v podkapitole 3.1 *Onomaziologická štruktúra kompozít* (s. 86 – 91) v kontexte analýzy vzťahu medzi slovotvorným a lexikálnym významom kompozít. Vo svojich zisteniach nadväzuje na štúdiu, ktorú sme spomínali vyššie a taktiež sa venuje statusu onomaziologického spoja a ďalším okolnostiam, ktoré prispievajú k asymetrii medzi slovotvorným a lexikálnym významom kompozít.

4 Výskum tvorenia slov vo vzťahu k iným súčastiam jazyka

V česko-slovenskej derivatologickej tradícii sa ustálilo chápanie slovotvorby ako súčasti lexikológie (porov. vyššie). Faktom však je, že imanentnou vlastnosťou slovotvorného

systému je jeho medzirovinné postavenie, prirodzeným spôsobom interaguje s inými jazykovými subsystémami, ba podľa J. Furdíka slovtvorná motivácia zaujíma stredové postavenie v jazykovom systéme (Furdík, 2000a). Prejavuje sa to vo vzťahu ku všetkým ostatným čiastkovým systémom. Tieto skutočnosti sa v derivatologickej reflexii brali do úvahy, a to rozličnými spôsobmi, no nie vždy primárne z derivatologického hľadiska. Na tomto mieste si všimneme dotyčnice slovtvorby a lexikológie a lexikografie, slovtvorby a morfematiky, slovtvorby a zvukovej roviny, slovtvorby a morfológie a slovtvorby a syntaxe.

4.1 Derivatológia vo vzťahu k lexikológii a lexikografii

V slovenskej derivatológii sa ustálilo chápanie slovtvorby ako súčasti lexikológie najmä zásluhou J. Horeckého (1959a). V takomto ponímaní sa do úvahy berie fakt, že výsledkom slovtvorných procesov sú nové lexikálne jednotky (nie gramatické tvary). Takto sa derivatologická problematika analyzuje vo všetkých význačných vedeckých prácach a učebniciach lexikológie. V emblematickej štúdiu *Čo dáva slovtvorba lexikológii* (Furdík, 1976/ 1993, s. 34 – 43) naznačuje peripetie vývoja názorov na status slovtvorby a jej význam pre fungovanie lexiky a jazyka vôbec, analyzuje vzťah frekvencie a motivácie (čím nižšia frekvencia lexémy, tým väčšmi stúpa dôležitosť slovtvornej motivácie vo funkcii náповede lexikálneho významu), ako aj charakter motivovanosti lexém z jednotlivých frekvenčných pásem vrátane zákonitostí dynamiky slovtvornej motivácie.

Parafrázujúc J. Furdíka publikovala K. Buzássyová štúdiu *Čo dáva slovtvorba lexikografii* (2007), v ktorej poukazuje na dôležitosť derivatológie pri tvorbe slovníkov. Lexikograf môže okrem iného využiť zistenia o vzťahoch medzi slovtvorným a lexikálnym významom, o frekvencii slovtvorného typu, ako aj poznatky o charaktere lexém patriacich do jednotlivých typov onomaziologických kategórií (transpozícia, modifikácia, mutácia) pri typizácii parafráz vo výkladovom slovníku. Autorka dokladuje širokospektrálny a rôznorodý vzťah medzi lexikálnym a slovtvorným významom na príkladoch zo Slovníka súčasného slovenského jazyka.

S rozvojom počítačovej techniky sa aj derivatológia začala zaujímať o možnosti štatistického spracovania slovtvorných parametrov. Takto zameraný výskumný plán predstavil J. Furdík v štúdiu *Pokus o komplexný kvantitatívny výskum slovtvorného systému pomocou počítača* (1990). Tento plán sa podarilo zrealizovať len čiastočne, pretože celkové výsledky neboli zhrnuté do podoby monografie alebo aspoň ucelenej štúdie. Integrálnou súčasťou takéhoto výskumu malo byť aj komplexné lexikografické spracovanie slovtvorného systému. Reálne kontúry takto vymedzeného cieľa J. Furdík predstavil v tézach *Metodologické problémy tvorby slovtvorného slovníka slovenčiny* (1994b). Išlo o predstavu nového typu slovtvorného slovníka, ktorého ambíciou bolo slovtvorný systém vo svojej inventárovej a štruktúrnej zložke zachytiť v relatívnej celosti, a tak prekonať nedostatky hniezdového a deskriptívneho prístupu. Pomocou metódy slovtvornej parametrizácie J. Furdík vypracoval „šablónu“ štrnástich parametrov (s viacerými subparametrami), tvoriacich heslovú stať (porov. Furdík, 1994b, 2004, s. 126 – 137). Tieto parametre podávajú komplexný obraz o mieste lexikálnej jednotky v slovtvornom systéme. Návrh na počítačové spracovanie slovtvorného systému vypracoval K. Furdík (porov. J. Furdík – K. Furdík, 2002).

Slovotvorný slovník slovenčiny možno pokladať za ďalší originálny vklad J. Furdíka do jazykovednej teórie a praxe, tentoraz v oblasti derivatologickej lexikografie. Žiaľ, slovníkové spracovanie slovotvorby skompletizovať nestihol. Pod jeho školiťelskou kuratelou však bolo na tému Slovtvorný slovník slovenčiny napísaných sedem diplomových prác, v ktorých sa spracovalo približne 2500 hesiel (sám na kartotečných lístkoch vypracoval 500 hesiel). Medzi týmito diplomantmi bola aj Katarína Vužňáková (rod. Dziaková), ktorá v tomto výskume pokračovala jednak v podobe viacerých štúdií (napr. Dziaková, 2001; Vužňáková, 2005a, 2006b, 2009), jednak v samostatnej monografii, ktorá vyšla v elektronickej podobe (*Problémy lexikografického zachytenia slovotvorného systému slovenčiny*, 2006a). Svoje úsilie taktiež dokázala pretaviť do elektronických výstupov v podobe *Malého slovotvorného slovníka slovenčiny* (<http://indi.pf.unipo.sk>; ďalej MSSS) a *Slovotvorného slovníka kompozít v slovenčine* (<http://sun.pf.unipo.sk/ssks.pf.unipo.sk/>). MSSS predstavuje v porovnaní s maximalistickým prístupom J. Furdíka kompromis, keďže sa v ňom spracúva obmedzený počet parametrov (okrem hesla – motivátu je to slovotvorný význam, motivovanosť, motivant, slovotvorná forma, slovotvorný postup, slovotvorná (onomaziologická) kategória). V MSSS sú takto spracované motiváty patriace do onomaziologických kategórií názvov mláďat, deminutív a augmentatív, ďalej kompozitá a prefixálne slovesá.

O *Slovníku koreňových morfém slovenčiny*, ktorý predstavuje jeden z najkomplexnejších lexikografických pokusov o zachytenie slovotvorných vzťahov v slovistiky, slavistiky, ale aj v lingvistiky vôbec, sa zmiňujeme v ďalšej podkapitole.

4.2 Derivatológia vo vzťahu k morfeematike

Vzťah medzi slovotvorbou a morfeematikou predstavuje spojenie typu pokrvného príbuzenstva – na tvorenie slov sa využívajú morfeematické prostriedky. (Aj z tohto dôvodu sme do predkladanej monografie zahrnuli samostatnú kapitolu o morfeematiky.) Morfeematickému výskumu aj s ohľadom na tvorenie slov sa venovali predovšetkým J. Horecký (1962b, 1964a a i.), J. Bosák (napr. 1977, 1978, 1980a, 1980b, 1981, 1985), J. Bosák – K. Buzássyová (1985). V nadväznosti na citované morfeematické práce J. Horeckého a J. Bosáka do morfeematicko-derivačného kontextu (nielen slovistiky, ale aj slavistiky) výrazným spôsobom prispeli práce prešovských bádateľov. Po „prípravných“ štúdiách autorského kolektívu Sokolová – Šimon – Moško (1996a, 1996b) vychádza *Morfematický slovník slovenčiny* (Sokolová – Moško – Šimon – Benko, 1999), ktorý poskytuje cenné informácie aj derivatológii, a to vo viacerých ohľadoch (uvádzame najdôležitejšie): v úvodnej štúdii M. Sokolovej (s. 9 – 56) sa ozrejmuje teoretické zásady morfeematického spracovania slovenčiny, (v súvislosti s derivatológiou sú podnetné najmä časti o vzťahu medzi morfeematikou a derivačnou štruktúrou, o afixoidoch, derivačných morfémach, o morfeematických uzloch, variantnosti morfém); v číselných indexoch, ktoré sa v slovníkovej časti nachádzajú pri každej lexéme, sú „zakódované“ aj viaceré slovotvorné, príp. slovotvorne relevantné parametre (napr. motivovanosť – nemotivovanosť, domáci – cudzí pôvod, príp. hybridnosť, derivovanosť – kompozitnosť); v tretej časti (s. 494 – 510), ktorej autorom je V. Benko, sa nachádzajú štatistické údaje o rozsegmentovaných jednotkách (napr. frekvenciu derivátov, kompozít, lexém s afixoidmi, inventár a frekvenciu derivačných morfém, afixoidov, postfixov).

Vychádzajúc z materiálu Morfematického slovníka slovenčiny, pozmenený autorský kolektív vydal morfematicko-derivačný *Slovník koreňových morfém slovenčiny* (Sokolová – Ološtiak – Ivanová et al., 1. vyd. 2005, 2. vyd. 2007; 3. vyd. 2012; ďalej SKMS)⁷, v ktorom sa zachytávajú slovotvorné vzťahy medzi morfematicky segmentovanými lexémami. Tento slovník po prvýkrát v slovenskej lingvistike prináša systematický pohľad na spracovanie slovotvorných hniezd, ďalej napr. plasticky poukazuje na vzťah medzi synchroniou a diachroniou, rieši problematiku typov slovotvornej motivácie (jediná – viacnásobná, východisková – nevýchodisková, bezprostredná – sprostredkovaná). Publikovaním SKMS sa pre slovenskú derivatológiu vytvorila pevná platforma pre komplexnú analýzu slovotvorného systému slovenčiny – napr. vo výskume kompozít (porov. Sokolová – Ivanová – Vužňáková, 2005) či ďalších aspektov; porov. zborník *Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania)* (eds. Sokolová et. al., 2006) a v ňom napr. štúdie M. Ivanovej o afixoch (2006) či morfematicko-derivačných štruktúrach lexém (2006; v spoluautorstve s J. Genčim).

K vzťahu slovotvornej a morfematickej štruktúry sa vyjadril aj J. Furdík (2004, s. 34 – 36). Poukazuje na spoločné a odlišné črty slovotvornej a morfematickej štruktúry, slovotvorná štruktúra je založená na morfematickej, ale nie je s ňou totožná, na čo poukazuje prostredníctvom viacerých argumentov.

4.3 Derivatológia vo vzťahu k morfonológii

Pokiaľ ide o vzťah k fónickému systému, mohli by sme uvažovať o špecifickej hraničnej disciplíne s názvom morfonologická derivatológia. Pravda, disciplína v takomto ponímaní sa v slovakistike neetablovala, čo však neznamená, že sa morfonologickým javom (alternáciám, trunkáciám, neutralizáciám) pozornosť nevenovala. Hoci doteraz nemáme k dispozícii syntetickú prácu, ktorá by sa na morfonologické javy pozrela dostatočne komplexne a predovšetkým derivatologickými očami, v tejto oblasti slovakistického výskumu možno nadväzovať na zistenia viacerých autorov. Súhrn poznatkov z morfonologickej problematiky predstavuje J. Sabol jednak v štúdii o alternáciách v spisovnej slovenčine (1982), jednak v kapitolách *Variácie morfém a morf* (neutralizácie a alternácie) a *Zvukové zloženie morfém a morf* (relačných: substantívnych, adjektíválnych, zámenných, číslovkových, slovesných, adverbiálnych, tematických – slovesných, modifikačných, ako aj prefixálnych a predložkových) v monografii *Syntetická fonologická teória* (1989). Kapitola o alternáciách je taktiež súčasťou učebnice E. Paulinyho *Fonológia spisovnej slovenčiny* (1968, s. 99 – 118). Alternáciám (medzi nimi aj slovotvorným a vidotvorným alternáciám) pozornosť venovali aj L. Dvonč (1949/1950, 1964a, 1965, 1974a, 1977a, 1980c, 1981, 1982, 1988, 1990a, 1991a), F. Buffa (1954), podrobne M. Sokolová (2000b).

Mnoho pozornosti sa venovalo fungovaniu kvantity či už v podobe alternačných alebo neutralizačných zmien (uplatňovanie tzv. rytmického zákona), realizujúcich sa v slovotvornom základe alebo v slovotvornom formante viacerých typov slovotvorne motivovaných slov, najmä však substantívnych derivátov so sufixmi *-ár/-iar*, *-áreň/-iareň*, *-ák/-iak*, transflexných privlastňovacích „zvieracích“ adjektív typu *vtáči*, *slimačí* a niektorých ďalších typov; porov. opäť práce L. Dvonča (monografia *Rytmický zákon v spisovnej slovenčine*

⁷ Druhé a tretie vydanie vyšlo vždy v doplnenej a rozšírenej verzii. K prehľadu zmien v treťom vydaní na pôdoryse teoreticko-metodologických poznámok porov. štúdiu M. Ivanovej (2013).

z roku 1955, štúdie 1954, 1956, 1957, 1960, 1963, 1969, 1974b), Š. Peciar (1967b, 1967c, 1967d, 1967e, 1968c, 1968d, 1968e, 1969, 1970, 1980), J. Štolca (1952/1953) či K. Habovštiakovej (1957).

Pravda, nie vždy sa v uvedených textoch pracuje s náležitou derivatologickou metodológiou. Napríklad názov štúdie Š. Peciar *Tvorenie a kvantita predponových substantív v slovenčine* (1969) implikuje, že v centre autorovho záujmu sú slovotvorne motivované substantíva utvorené prefixáciou. Text sa však venuje kvantitatívnym alternáciám v substantívach typu *nápad, výpočet, úsmev, náuka, výchova* (transflexne utvorené lexémy), *výstrižok, údržba, záložňa* (sufixálne utvorené jednotky) a *nákrčník, nástenka; príslovie, zákulisie* (prefixálno-sufixálne, resp. prefixálno-transflexne utvorené jednotky). Š. Peciar síce píše o deverbatívach bez slovotvornej prípony a so slovotvornými príponami, no nie je úplne zrejmý rozdiel medzi predponami v morfematickom a predponami v slovotvornom zmysle, t. j. nedostatočne sa upozorňuje na rozdiel medzi morfematickou a slovotvornou štruktúrou slova.

V kontexte kodifikačnej praxe medzi odbornou aj laickou verejnosťou zarezonovali najmä úpravy tzv. pravidla o rytmickej krátení v *Pravidlách slovenského pravopisu* (1. vyd. 1991, 2. vyd. 1998, 3. vyd. 2000; ďalej PSP). Po 1. vydaní PSP v roku 1991 sa otvorila diskusia o uplatňovaní kvantity aj vo vzťahu k derivačným procesom, porov. napr. L. Dvonč (1994, 1997a, 1997c, 1998a, 1999a, 1999b, 2000a, 2000b), J. Kačala (1992, 1993, 1995, 1998, 1999, 2003), M. Považaj (1993, 1994, 1995, 1996, 1997a, 1997b), J. Horecký (1993a, 1993b), neskôr M. Sokolová – A. Jarošová (2008) či S. Ondrejovič, 2011), zborník *Kvantita v spisovnej slovenčine a v slovenských nárečiach* (2005), ako aj niektoré ďalšie štúdie a články. V nadväznosti na texty autorov kritizujúcich úpravy tzv. pravidla o rytmickej krátení možno konštatovať, že pri tejto kodifikačnej zmene sa v dostatočnej miere nebrali do úvahy derivatologické poznatky o zistenia interakcii slovotvorného, morfonologického a morfologického subsystému.

Kým neutralizačným a alternačným dimenziám slovotvorby sa venovala relatívne veľká pozornosť (hoci, opakujeme, syntetizujúcu prácu neregistrujeme), truncačné procesy sa prvýkrát spomínajú až v Encyklopédii jazykovedy v roku 1993 a prvú prehľadnejšiu štúdiu o trunkáciách v slovenčine publikovala až M. Ivanová (2004). Dospela k zisteniam, že trunkácia sa v lingvistike definuje jednak užšie (v súvislosti s derivačnými a morfologickými procesmi), jednak širšie (v súvislosti s akýmkoľvek redukčnými procesmi); v slovenčine prevažujú desufixačné truncačné operácie (deprefixácia je zriedkavá); trunkujú sa najmä reziduálne sufixy, ďalej sufixy so zastretou jednoznačnou morfematickou segmentáciou, sufixy a adaptačnou funkciou a sufixy, pri ktorých sa uplatňuje jednotka z iného jazyka (ako formálny hypotetický motivant). Najnovšie si truncačné a redukčné procesy pri slovotvornej univerbizácii všimla L. Palková (2015), porovnávajúc redukčné a truncačné javy, ku ktorým dochádza pri univerbizácii a pri neuniverbizačných slovotvorných procesoch.

4.4 Derivatológia vo vzťahu k morfológii

Viadimenzionálne sú vzťahy medzi slovotvorbou a morfológiou, hoci slovenská jazykoveda (na rozdiel od mnohých iných lingvistík) si pomerne skoro „vyriešila“ delimitáciu

týchto dvoch oblastí (spomínali sme, že už J. Horecký pokladal tvorenie slov za súčasť lexikológie).⁸

Prototypový hraničný morfológicko-derivačný jav predstavuje oblasť slovesného vidu. J. Furdík sa najprv prikláňa k názoru o príslušnosti vidotvorby do oblasti tvorenia slov (Furdík, 2004, s. 53), neskôr svoj názor relativizuje, hoci k jednoznačnému záveru nedospieva (Furdík, 2008, s. 46 – 47). Cez prizmu morfematiky sa na problém vzťahu slovotvorby a vidotvorby pozerá M. Sokolová (2000a), ktorá vidotvorbu pokladá za súčasť morfológie a prostriedky tvorby vidových partnerov hodnotí ako modifikačné morfémy (porov. aj Sokolová et al., 1999). Autorka okruh problémov spätých s verbálnym aspektom rozširuje o otázky súvisiace s adaptáciou prevzatých slovies, so smerom vidotvorby pri deadjektívnych verbách, ako aj o aplikačný rozmer – vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka (Sokolová, 2002, 2010, 2013). Zapojenosť vidových dvojíc do slovotvorných vzťahov si všimol aj J. Horecký (1992a), vzťahy slovesného vidu a spôsobu slovesného deja, ako aj vidového systému slovenčiny prezentovali Š. Peciar (1966a, 1969/1970, 1978), E. Sekaniňová (1970, 1972b, 1980), A. Marićová (1997, 2004) či N. Janočková (2004b).

Ďalšou prienikovou oblasťou je status slovesných podstatných mien, ktoré niektorí autori pokladajú za samostatné lexémy (Buffa, 1966; Furdík 1967a), pričom tradične sa verbálne substantíva považujú za neurčité gramatické tvary slovies (Morfológia slovenského jazyka, 1966, s. 153; Oravec – Bajžíková – Furdík, 1988, s. 502 – 504; z novších prác napr. Sokolová, 2013a).

Slovotvorné prípony sa môžu využívať aj ako prostriedky na ohýbanie pôvodne neohybných pomenovaní (najmä slov cudzieho pôvodu: *bordó* -> *bordový*, skratiek: *PF* -> *PF-ko*). Pravda, takéto jednotky sú zväčša štylisticky príznakové (najmä hovorové a slangové), pričom táto príznakovosť sa môže oslabovať a stratiť. Reflektujúc túto vlastnosť a proces, J. Furdík píše o formantoch s gramatikalizačnou, resp. flektivizačnou funkciou (Furdík, 1967b; porov. aj Dvonč, 1986a, 1993b).

Pozornosť sa venovala aj vzťahu medzi tvaroslovnou a slovotvornou produktivitou. J. Furdík v štúdiu *O vzájomnom vzťahu slovotvorného a skloňovacieho systému (na príklade skloňovacích typov dlaň a kosť)* (1981a/1993) obhajuje stanovisko, že „tvaroslovná produktivita nie je mechanicky závislá od slovotvornej produktivity, ale je s ňou dialekticky spätá“ (1981a/1993, s. 67). Nesúhlasí tak s názorom L. Dvonča (1984d), podľa ktorého treba rozlišovať produktivnosť slovotvorného typu a neproduktivnosť deklinačného typu. O dve desaťročia neskôr sa J. Furdík k tomuto problému vrátil v štúdiu *Pojem produktivity v slovotvorbe a v morfológii* (2002) prijíma mienku L. Dvonča a riešenie problému posúva ďalej – podčiarkuje kvalitatívnu odlišnosť týchto javov v slovotvorbe a v morfológii a navrhuje rozlišovať produktivitu slovotvorného typu a receptivitu typu flexie (deklinačného, resp. konjugačného typu).

Ďalšiu prienikovú množinu predstavuje výskum tvorenia slov v nadväznosti na jednotlivé slovné druhy, čo možno demonštrovať na rôznych úrovniach (komplexná, relatívne komplexná, čiastková), s rozličným metodologickým záberom a intenzitou a v neposlednom

⁸ Pravda, napr. v *Slovenskej gramatike* (Pauliny – Ružička – Štolc, 1968) sa pasáže o tvorení slov nachádzajú ako osobitné podkapitoly v sekcii *Slovné druhy – morfológia* pri štyroch slovných druhoch: Tvorenie podstatných mien, s. 145 – 172; Tvorenie prídavných mien, s. 194 – 206; Význam a tvorenie slovies, s. 244 – 257; Tvorenie prísloviek, s. 300 – 303.

rade v rôznych publikačných podobách (samostatné monografie, kapitoly v knižných prácach, štúdie a články, rozličnosti). Okrem toho slovnodruhovú charakteristiku ide naprieč rôznymi prvkami a dimenziami slovotvorného systému, možno uvažovať o tvorení slov daného slovného druhu (lexémy ako motiváty), ale aj o tvorení slov od daného slovného druhu (lexémy ako motivanty). Nasledujúca podkapitola je teda stručným prehľadom štúdií, viažucich sa na problematiku vzťahu tvorenia slov a slovných druhov. Osobitne nezdôrazňujeme derivatologické kompendiá, z ktorých väčšina člení text podľa slovnodruhových kritérií; porov. napr. výklad substantív, adjektív a verb u J. Horeckého (Horecký, 1959, 1971; Ondrus – Horecký – Furdík, 1980); ďalej Pauliny (s. 68 – 86), Pauliny – Ružička – Štolc (1968; porov. však poznámku 8 v tejto kapitole) či niektoré nárečové monografie (porov. časť 6). Podobne v Morfológii slovenského jazyka (1966) autori na viacerých miestach odkazujú či využívajú derivatologické poznatky, napr. v lexikálnych charakteristikách časovacích vzorov (s. 435 – 459), v časti o morfédoch okolnostných prísloviek (s. 584 – 592), ako aj v kapitole o využití jednotlivých druhov prísloviek (s. 593 – 611), v časti o korešpondencii predložiek so slovesnými predponami (s. 627 – 628).

Substantíva z rozličných stránok analyzoval J. Horecký, pričom substantívny materiál triedi v súlade so svojou koncepciou predovšetkým na základe sémantiky afixov (napr. Horecký, 1956b, 1969b, 1971b, 1974a). Sémantická a slovotvorno-formantová klasifikácia sa pri slovotvornej analýze využíva pomerne často, čo sa odráža aj v názvoch prác, pri ktorých sa sledujú aj iné aspekty, napr. spisovnosť/nespisovnosť, štylistická hodnota, temporálnosť, príslušnosť k onomaziologickej kategórii, morfonologické parametre a i. (napr. Buffa, 1958a, 1958b, Buzássyová, 1976; Dvonč, 1972a, 1984a, 1984b, 1984c, 1985; Jacko, 1979b, 1979c, 1980; 1981a, 1981b, 1986, 1987, 1998; Kačala, 1983; Makišová, 2012b; Marsinová, 1970a; Peciar, 1967c, 1967d, 1967e). So špeciálnym zreteľom na abstraktnú lexiku si substantíva všíma K. Buzássyová napr. z hľadísk konkurencie formantov, dynamických tendencií, neologizácie a pod. (Buzássyová, 1983a, 1983b, 1986a, 1986b, 1986c, 1987).

Verbá. Podobne ako pri substantívach aj verbá boli analyzované najmä s ohľadom na slovotvorné prostriedky a postupy: predovšetkým prefixácia (Horecký, 1957b, 1981b; Dvonč, 1962a; Peciar, 1961, 1962a, 1962b, 1963a, 1963b, 1963c, 1963d, 1965, 1966b, 1966c, 1967a, 1968f, 1973, 1983), v menšej miere sufixácia (Peciar, 1963d), reflexivizácia v kontexte slovesnej reflexívnosti (Kačala, 1979; Horecký, 1992; Vaňko, 2003, 2008) a rôzne ďalšie aspekty, napr. vidové dimenzie (Peciar, 1966a, 1969/1970, 1978; Horecký, 1992), morfematická a slovotvorná stavba (Peciar, 1968h), neurčité slovesné tvary ako motivanty (Dvonč, 1962b), sloveso ako motivant (Buzássyová, 1974 – podrobnejšie porov. v kap. 3; Dvonč, 1986b), sloveso ako motivát (Marsinová, 1958, 1971, 1973, 1975a, 1975b, 1979, 1980, 1981; Kačala, 1977, 1981, 1987; Maníková, 1985b; Liptáková, 2004b, 2005a, 2005b, 2007, 2008 – predovšetkým desubstantívne slovesá). Z konfrontačného hľadiska sa predponovému tvoreniu a sémantike sloves venovali I. Masár (1965; slovensko-česká relácia), J. Horecký (1981; slovensko-maďarská relácia), A. Maričová v monografii *Slovesné predpony v slovenčine a srbčine* (2008) a v množstve textov E. Sekaninová (porov. ďalej). Zo samostatných monografií o slovotvorbe sloves treba spomenúť najmä práce K. Buzássyovej (*Sémantická štruktúra slovenských deverbatív*, 1974; bližšie porov. kap. 3 o derivačnej sémantike) a N. Janočkovú (*Sloveso a zmysly – slovotvorba a vidotvorba*, 2014).

Adjektíva. Rozličné slovotvorné aspekty adjektívnej slovotvorby (tvorenie pomocou konkrétnych formantov, adjektívna systematika, adjektívum ako motivant, lexikografické spracovanie adjektív pod.) skúmali napr. J. Horecký (1964b, 1974c), L. Dvonč (1961a, 1961b, 1990b), Š. Peciar (1967f, 1968g), M. Makišová (2012) či M. Marsinová (1975b, 1975c), Ľ. Ďurovič (2000), H. Mieczkowska (2000), A. Jarošová (2008, 2011). Problematiku slovotvornej charakteristiky adjektívnej lexiky však najväčšmi rozvinula M. Nábělková synteticky v monografii *Vzťahové adjektíva v slovenčine (funkčno-sémantická analýza desubstantívnych derivátov)* (Nábělková, 1993a), ako aj v celom rade štúdií (napr. Nábělková 1990, 1991, 1993b, 1993c, 1993d, 1995, 1996, 1997, 1999a, 1999b, 2000, 2007). V súlade so svojou ďalšou výskumnou orientáciou (česko-slovenské a slovensko-české jazykové kontakty) sa M. Nábělková venovala aj konfrontácii týchto dvoch jazykov v oblasti adjektívnej lexiky (porov. ďalej). Výsledky jej výskumu poskytujú komplexný obraz fungovania slovotvorne motivovaných adjektív – autorka problematiku pertraktovala z rozličných strán – paradigmatica, sémantické posuny (najmä metaforizácia), spájateľnosť, fungovanie v texte, vzťah k jazykovej norme, internacionalizácia, interlingválne a historické súvislosti. Navyše, v súvislosti s realizáciou viaczväzkového *Slovníka súčasného slovenského jazyka* publikovala aj zásady spracovania desubstantívnych adjektív v tomto lexikografickom diele (Nábělková, 2008).

Derivatologické hľadisko uplatnil J. Furdík aj v ním vypracovanej kapitole o adjektívach vo vysokoškolskej učebnici *Súčasný slovenský spisovný jazyk – morfológia* (Oravec – Bajžíková – Furdík, 1988) a tento prístup sa ukázal plodným: za základné klasifikačné kritérium pri triedení adjektív si zvolil kombinované sémanticko-slovotvorné kritérium (s. 78 – 88).

Adverbiá. Tvorenie prísloviek na konfrontačnom slovensko-ruskom podloží skúmal D. Kollár (1980, 1981). V rámci viacaspektovej analýzy prísloviek (sémantika, paradigmatica, syntagmatika, morfosyntaktické vlastnosti) J. Šikra pozornosť venuje aj slovotvorným súvislostiam (Šikra, 1988a, 1988b, 1991). Obaja autori poukazujú na skutočnosť, že sémantika adverbialných formantov nezávisí od slovotvorného základu, ale od vzťahov v slovotvornom rade a hniezde. Z ďalších autorov, ktorí sa venovali tvoreniu a používaniu prísloviek, možno spomenúť M. Marsinovú (1975b). Podobne ako pri adjektívach sa J. Furdík cez prizmu derivatológie pozerá aj na fungovanie prísloviek (Oravec – Bajžíková – Furdík, 1988, s. 167 – 177). Vlastnostné príslovky sú podľa jeho výkladu fundované adjektívami, okolnostné príslovky súvisia najmä so substantívami, menej s adjektívami a verbami. K týmto zisteniam pridáva aj prehľad základných slovotvorných tendencií pri tvorení prísloviek. Onomaziologické aspekty adverbii predstavil ten istý autor v prehľade onomaziologických kategórií a typov onomaziologických kategórií (Furdík, 2004, s. 105 – 106).

Numeráliá. Tvoreniu čísloviek sa venuje P. Ondrus v monografii *Číslovky v súčasnej spisovnej slovenčine* (1969) v samostatnej kapitole *Tvorenie slov od číslovkového základu* (s. 74 – 84), kde dokazuje slovotvorný potenciál tohto slovného druhu, sústredený najmä na tvorenie denumerálnych podstatných mien (*jednotka, dvojka, dvojča, dvanásťorák* a pod.), ďalej prídavných mien, zámen, prísloviek, sloviess. Pravda, medzi prídavné mená ešte zaraďuje lexémy typu *piaty*, medzi príslovky lexémy typu *piatykrát*, ktoré sa v súčasnosti podkladajú za číslovky s adjektívnou, resp. adverbialnou formou. Číslovky na komparatívnom pláne analyzoval monograficky aj M. Týr (*Číslovky v spisovnej slovenčine a v spisovnej srbochorvátčine*, 1991) v kapitole Číslovky ako slovotvorný prostriedok (s. 95

– 99). V nej konštatuje, že slovtvorbe čísloviek sa dovtedy nevenovala takmer nijaká pozornosť. Následne analyzuje tvorenie čísloviek od čísloviek (slovtvorným fundamentom sú základné číslovky), ako aj numerálne zložky cudzieho pôvodu v metronomike (porov. prefixy *exa-*, *peta-*, *tera-* atď.). Číslovky ako motivanty sloviesskúmala M. Marsinová (1979). Onomaziologické kategórie čísloviek (a podobne aj zámen) ako prvá v slovenskej lingvistike vymedzila K. Vužňáková (2006c, s. 24 – 25).

4.5 Derivatológia vo vzťahu k syntaxi

Rozličné, v mnohých prípadoch protirečivé mienky sa vyslovili aj o vzťahu slovtvorby a syntaxe (porov. aj vyššie o metódach slovtvorných substitúcií a parafráz). J. Furdík naznačuje riešenie niektorých slovtvorno-syntaktických otázok v štúdiu *Syntax slovtvorne motivovaných slov* (1982/1993): napr. vonkajšia a vnútorná syntax slovtvorne motivovaných slov, vzťah syntagma – motivované slovo, valenčný paralelizmus medzi motivantom a motivátom a pod. Ďalším neuspokojivo riešeným problémom v oblasti derivatologického bádania je otázka explikácie slovtvorného významu pomocou syntaktických konštrukcií. V štúdiu *K syntakticko-sémantickej interpretácii slovtvorných štruktúr* (1978b/1993) zaujal pozíciu „zmieriteľa“ poľskej derivatologickej školy, ktorá vychádza zo syntaktického výkladu slovtvorby, a česko-slovenskej školy, ktorá tento prístup pomerne rázne odmieta a svoje teoretické východiská stavia na sémantickej (J. Horecký), resp. onomaziologickej klasifikácii (M. Dokulil). J. Furdík stavia na pozitívach oboch týchto prístupov; pri explikácii slovtvorného významu využíva súbor substitúcií v podobe syntaktických štruktúr. Syntaktické štruktúry však nepokladá za východisko pre štruktúry slovtvorné, ale za paralelné s nimi. Odmieta tak mienku, že syntaktická štruktúra je hĺbkovou štruktúrou pre slovtvorné štruktúry. Citujúc mienku K. Buzássyovej (1969), metódu substitúcií pokladá za výskumnú procedúru, súčasť metajazyka: „priame stotožňovanie zložiek motivovaného slova s vetnými členmi na základe substitúcie nie je adekvátne skúmanému javu“ (1978b/1993, s. 81). J. Furdík teda vo svojom prístupe spojil zásady onomaziologického triedenia M. Dokulila s uvedenou substitučnou metódou. Typ substitúcie priraduje k typu onomaziologickej kategórie; transpozíčným a mutačným derivátom pripisuje substitúcie v podobe vety a modifikačným slovám substitúcie v podobe syntagmy. V tomto príspevku J. Furdík predstavil prvý ucelený opis slovtvorného významu substantívnych derivátov, vrátane dovtedy prakticky nepovšimnutého problému desubstantívnych substantív. Tento prístup sa osvedčil aj vo vyučovacej praxi, preto bol v upravenej podobe zaradený aj do učebnice *Slovenská slovtvorba* (Furdík, 2004, s. 88 – 98). Vzťahu syntaxe a slovtvorby na podloží pojmov/termínov transpozícia, syntaktická derivácia a nominalizácia venuje pozornosť K. Buzássyová (2000).

4.6 Derivatológia vo vzťahu k teórii textu

Slovtvorne motivované slová sa pokladajú za jednotky, ktoré svojším spôsobom prispievajú k výstavbe textu, za jednotky majúce výrazné textovo-konštitutívne funkcie v súvislosti s takými textovými vlastnosťami ako kohézia, koherencia, intencionalita, štylistická hodnota textu (porov. Furdík, 1993; Buzássyová, 1993, 1996; Nábělková, 1993; Janočková, 2012). Využitie slovtvorne motivovaných slov v umeleckom texte pre deti skúmala Ľ. Valeková (1993b). V tejto súvislosti za závažné pokladáme konštatovanie K. Buzá-

ssyovej (v nadväznosti na E. A. Zemskú), ktoré dokazuje reálnu (komunikačnú, textovú) existenciu slovotvorných prostriedkov: „Aktualizácia rozličných druhov vzťahov slovotvorne motivovaných slov v texte ... je jasným dôkazom, že jednotky slovotvorného systému (slovotvorné typy, kategórie, hniezda, paradigmy...) nie sú iba lingvistickými konštruktmi. Expedienti a percipienti textu nimi v procese komunikácie disponujú bez narušenia vzájomného porozumenia, je to jazyková realita premietnutá v jazykovej kompetencii nositeľov jazyka.“ (Buzássyová, 1993, s. 32). Na textové potencie slovotvorne motivovaných okazionalizmov na osi tvorivosť – reprodukovanosť upozornila K. Buzássyová (1999). Na vzťah slovotvorby a textu sa možno pozerať aj cez koncept motivačnej nasýtenosti textu (zastúpenie slovotvorne motivovaných slov v texte a z toho vyplývajúcich komunikačno-funkčných konzekvencií), ako to na porovnávacom pláne slovenčina – nemčina prezentoval J. Furdík (1991/1993, s. 125 – 138).

5 Výskum kompozít

Výskumu kompozície sa venovala pozornosť už od 50. rokov najmä prostredníctvom štúdií J. Horeckého, v ktorých vymedzil sémantickú klasifikáciu, posesívne kompozitá, zložené prídavné mená, kompozitá ako názvy osôb a názvy miesta (Horecký, 1958a, 1962c, 1976, 1977, 1978c, 1980); stopovo sa tematika kompozície objavuje v prácach iných autorov; napr. M. Marsinovej (1974), M. O. Malíkovej (1971, 1974a, 1974b, 1974c, 1974d, 1976, 1977, 1978, 1980a, 1980b, 1982a, 1982b, 1983a, 1983b, 1985b), J. Kesselovej (1988), L. Dvonča (1991b), J. Kačalu (2000), A. Jarošovej (2011) a i.; porov. aj kapitoly monografií a učebníc (Ondrus – Horecký – Furdík, 1980, s. 131 – 134; Horecký – Buzássyová – Bosák a kol., 1989, s. 229 – 241). Novšie sa v niekoľkých štúdiách kompozícii venuje A. Makišová (2009a, 2009b, 2010a, 2010b).

Význam kompozície ako slovotvorného spôsobu v súčasnosti v slovanských jazykoch rastie. To sa odzrkadlilo aj na akcelerácii výskumu v tejto oblasti. Na túto skutočnosť upozorňuje aj DSZ (s. 229 – 241), kde sa charakterizuje podstata kompozície (kompozitá sa analyzujú z hľadiska morfematickej a derivačnej štruktúry), vymenúvajú sa produktívne typy zložených substantív a adjektív a poukazuje sa na vysokú produktivnosť tzv. hybridných kompozít, resp. kvázikompozít (autor kapitoly, J. Bosák, navrhuje aj termín internacionálne kompozitum). Na tento výklad po takmer 15 rokoch nadviazala K. Buzássyová v štúdii *Zložené slová z hľadiska internacionalizácie a inovácií* (2003). Tu zdôraznila značný dosah procesu internacionalizácie na túto zložku lexiky, poukázala na jej systémové aj štylisticko-komunikačné parametre (zvyšujúci sa počet jednotiek s prefixoidným komponentom, veľká kombinovateľnosť cudzích komponentov s domácimi komponentmi, pričom vo viacerých prípadoch sa zo synchronného pohľadu prevzaté komponenty prestávajú pociťovať ako cudzie, kolísanie v písaní zložených slov, najmä adjektív); o procesoch internacionalizácie (a vyvažovacom procese nacionalizácie) v oblasti tvorenia slov porov. kapitoly v kompendiu *Słowotwórstwo / Nominacja. Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich* (2003, s. 49 – 58, 152 – 159), ktorých spoluautorou je K. Buzássyová. Fungovaním sémantickej zložky kompozít sa zaoberá K. Buzássyová v štúdii *Kombinatorika významových konstituentov v kompozitách* (2002).

K charakteristike kompozít prispel aj J. Furdík (2004, s. 106 – 108), ktorý ako prvý v slovenskej derivatológii predstavil systematiku kompozít a kvázikompozít na základe onoma-

ziologickej teórie M. Dokulila (onomaziologické kategórie a typy onomaziologických kategórií).

Dôležitú štúdiu, prinášajúcu ďalšie impulzy do skúmania kompozít, publikovali M. Sokolová – M. Ivanová – K. Vužňáková (2005), ktoré si všimli analógie a diferencie medzi tvorením derivátov a kompozít, formálnu štruktúru zložených slov zosystemizovali v podobe slovotvorných vzorcov, analyzovali kompozičné slovotvorné postupy, onomaziologické kategórie a typy onomaziologických kategórií – okrem tradičných kompozičných typov (integrácia, modifikácia, mutácia) vymedzili aj prechodné typy (integračno-modifikačný, integračno-mutačný, modifikačno-mutačný). Osobitnú pozornosť venujú kvázikompozitám.

Analýze kompozít z rozličných aspektov (systémovo-lingvistických, kognitívnych, aplikčných) sa systematicky venovala a venuje K. Vužňáková (porov. napr. 2006b, 2010, 2011a, 2011b, 2012b, 2012c). Završením jej snahy je nateraz monografia *Kompozitá v slovenčine* (2012a). Túto problematiku prezentuje z pomerne širokej interdisciplinárnej perspektívy (okrem lingvistických východísk aplikuje aj pohľad filozofie, prístupy kognitívnych vied a ontogenézy reči). Ďalej analyzuje kompozitá v systéme jazyka (z hľadiska formálnej a obsahovej štruktúry, ako aj z hľadiska vzťahu medzi slovotvorným a lexikálnym významom), sústredenú pozornosť venuje lexikografickému opisu kompozít v slovenčine, ktorú predstavila aj na webovej stránke (porov. vyššie), ako aj problematike kompozície z hľadiska kognície a reči.

Niektorí autori sa vyjadrili aj k problematike kvázikompozít, ktoré sa vyčleňuje ako slovotvorne motivované lexémy s jedným komponentom, ktorý má prechodné postavenie medzi základom a formantom (afixoidom, sufixoidom, prefixoidom), napr. *agro-*, *eko-*, *bio-*, *-slovie*, *-fil*, *-man* (Malíková, 1982a; Furdík, 2004, s. 106; Horecký et al., 1989, s. 310). M. Imrichová (2002) pri analýze tvorenia logoným používa termíny afixoid, radixoid a afixoidný radix. V Morfematickom slovníku slovenčiny (Sokolová et al., 1999) a v Slovníku koreňových morfém slovenčiny (Sokolová et al., 2012) sa vyčleňujú tieto segmenty osobitnými číselnými indexmi 0,5/1,5 (napr. *dv-a-násť*, *päť-desiat*; *suffix-oid*, *infra-červený*).

6 Výskum tvorenia slov v interakčných súvislostiach

Tvorenie slov (slovotvorná motivácia), ako sme na to poukázali vyššie, má medzirovinový charakter, je svojím spôsobom integrátorom viacerých úrovní a aspektov jazyka a reči (a to nielen v lexike). Toto stredové postavenie, resp. parafrázujúc J. Furdíka, „pevnobodovosť“ umožňuje slovotvornú motiváciu skúmať v širších súvislostiach. Na najdôležitejšie výdobytky výskumu v tejto oblasti poukážeme v nasledujúcej časti.

6.1 Derivatológia a odborná terminológia

Tvorenie slov je životne dôležité v oblasti, kde sa výrazne prejavuje zámernosť pomenovania. Jednou z takýchto oblastí je aj sféra odbornej komunikácie a tvorenia odborných termínov. Inak povedané, každý bádateľ, ktorý sa intenzívnejšie venuje odbornej terminológii, nevyhnutne prichádza aj do kontaktu s derivatológiou. Tvorenie slov má preto v terminologickej teórii a praxi náležité miesto, dôkazom čoho je aj vedecká reflexia. Dokazuje to aj samotná podstata odborného termínu, reflektovaná cez prizmu súboru vlastností, na kreovaní a fungovaní ktorých sa výrazným spôsobom podieľa aj slovotvorná motivácia (systémovosť, derivatívnosť a samotná slovotvorná motivovanosť ako vlastnosť).

V tejto súvislosti je na prvom mieste potrebné opäť spomenúť meno J. Horeckého, ktorý zásadným spôsobom pozitívne ovplyvnil vývoj slovenskej terminológie, a to v teoreticko-metodologickej, ale aj v praktickej rovine, porov. monografiu *Základy slovenskej terminológie* (1956a) či metodologickú štúdiu (napr. 1967a). Z pohľadu aplikačnej roviny (ktorá je však pevne spojená s lingvistickou základňou) je potrebné poznamenať, že J. Horecký je okrem toho autorom či spoluautorom množstva terminologických slovníkov, štúdií či článkov venujúcich sa terminológii konkrétneho vedného odboru či oblasti – napr. chémia, fyzika, biológia, genetika, ekológia, jazykoveda a mn. i. (napr. 1957a, 1961a). Je to zrejmé už pri letmom pohľade na jeho personálnu bibliografiu. Ďalším výrazným predstaviteľom slovenskej terminológie je I. Masár; porov. knižné práce *Príručka slovenskej terminológie* (1991) a *Ako pomenúvame v slovenčine. Kapitoly z terminologickej teórie a praxe* (2000) a množstvo štúdií a článkov (napr. 1986, 1990a, 1990b). Na dôležitosť slovotvorby vo vzťahu k odbornej terminológii upozornila v sugestívnej štúdii aj M. Nábělková (2000) či v starších štúdiách F. Buffa (1955a, 1955b).

6.2 Derivatológia a okazionalistika

Slovotvorná motivácia plní nezastupiteľnú úlohu aj pri tvorení okazionálnych lexém. Tejto problematike sa sústavne venovali K. Buzássyová a Ľ. Liptáková (rod. Valeková), ktoré skúmali okazionálnu slovotvorbu najmä z týchto hľadísk: vzťah potenciálnych a príležitostných slov k jazykovej norme (Buzássyová, 1979), vzťah k synchronnej a diachronnej dynamike (Buzássyová, 1990), vzťah tvorivosti a reprodukovateľnosti (Buzássyová, 1999), vzťah paradigmatickosti a syntagmatickosti (Buzássyová, 2000, okazionalizmy v rozličných komunikačných sférach (hovorená, umelecká, polooficiálna, oficiálna, mediálna komunikácia) (Buzássyová, 1980c; Valeková 1993a; Liptáková, 1997a, 1997b, 1998a, 1998b, 1998c), okazionalizmy s ohľadom na typy produktora – detské okazionalizmy (Liptáková, 1997a, 2000b, 2008), okazionalizmy a realizácia potencií slovotvorného systému (Liptáková, 1999a). K. Buzássyová je taktiež spoluautorkou kapitoly o neuzuálnych pomenovaniach v západoslovanských jazykoch v kompendiu *Słowotwórstwo / Nominacja. Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich* (2003, s. 262 – 275).

Zatiaľ jediná monografiu o okazionalizmoch v slovenskom kontexte publikovala Ľ. Liptáková (*Okazionalizmy v hovorenej slovenčine*, 2000a). V nej sa opiera o konzistentné teoreticko-metodologické východiská, založené jednak na domácej, jednak na zahraničnej (najmä ruskej a nemeckej) okazionalistickej literatúre, vymedzuje definičné vlastnosti okazionalizmu a všíma si jednak komunikačné, jednak slovotvorné súvislosti analýzy okazionalizmov. V jadre monografie skúma okazionalizmy z dvoch hlavných hľadísk – z komunikačno-pragmatického a zo sémanticko-štruktúrneho aspektu. Z prvého hľadiska skúma fungovanie neuzuálnej lexiky v rôznych typoch komunikačných situácií a u rôznych typov komunikantov (detskí, dospelí komunikanti). Z druhého hľadiska si všíma jednotlivé sémantické skupiny okazionalizmov podľa základných pomenúvacích slovných druhov – substantíva, verbá, adjektíva, adverbíá (napr. v rámci substantívnej lexiky sú to názvy osôb, zvierat, vecí, miesta, kolektíva, abstraktá – pomenovania vlastností a dejov). Monografiu uzatvára zoznam skúmaných okazionalizmov. Už v tejto práci autorka čiastočne uplatňuje psycholingvistický, sociolingvistický a aj kognitívningvistický pohľad, keď pri

analýze detských okazionalizmov zdôrazňuje napríklad skutočnosť, že „detské okazionalizmy nemožno skúmať bez poznania osobitostí detského myslenia“ (Liptáková, 2000a, s. 25). Poznatky z tejto oblasti svojho výskumu prezentuje aj v učebnici *Dieťa a slovo-tvorba* (Liptáková – Vužňáková, 2009) jednak v kapitole *Detská okazionálna slovo-tvorba a slovo-tvorba orientovaná na dieťa* (s. 55 – 91), jednak v kapitole *Slovo-tvorná motivácia ako prostriedok rečového a kognitívneho rozvíjania dieťaťa* (s. 136 – 184). Do webového suplementu učebnice je zaradený aj slovník detských okazionalizmov (porov. <http://indi.pf.unipo.sk/das/3.pdf>). Túto problematiku, preferenčne na materiáli desubstantívnych slovies, si autorka všíma aj v sérii štúdií (napr. Liptáková, 2004a, 2004b, 2005a, 2005b, 2007, 2008). Problematika okazionalizmov nachádza svoj odraz aj v teórii lexikálnej motivácie v podobe konceptu individualizačnej motivácie (porov. časť 7).

6.3 Derivatológia a dialektológia

Aj keď v pravom zmysle slova syntetizujúcu prácu slovakistika nemá k dispozícii, problematika tvorenia slov v nárečiach je rozpracovaná na pomerne vysokej úrovni, a to najmä zásluhou F. Buffu, ktorý na tému *slovo-tvorná motivácia v nárečiach* publikoval veľké množstvo štúdií, či už všeobecnejšieho charakteru, alebo so zameraním na východoslovenské nárečia, resp. ešte konkrétnejšie na šarišské nárečia (napr. Buffa, 1960, 1962, 1965, 1968, 1969, 1971, 1972, 1973, 1974, 1977a, 1978b, 1979, 1980a, 1980b, 1980c, 1980d, 1980e, 1980f, 1981b, 1981c, 1985a, 1985b, 1986a, 1986b, 1988a), je autorom tretieho, slovo-tvorného zväzku *Atlasu slovenského jazyka* (1978a, 1981a) a problematiku syntetizujúco zhrnul v monografii *Odvožené abstraktá v slovenských nárečiach* (1987a). Príznačne zásadné, i keď stručné slovo k tejto problematike vyslovil aj J. Furdík (1980/1993, s. 103 – 108). Slovo-tvorné poznatky sa nachádzajú aj v niektorých nárečových monografiách či učebniciach; porov. napr. Habovštiak, 1965, s. 145 – 201; Buffa, 1953, s. 60 – 74; 1972 [tu ešte pod názvom kmeňoslovie], 1995, s. 182 – 247; Matejčík, 1975, s. 25 – 31; Ripka, 1975, s. 83 – 119; Štolc, 1968, s. 100 – 104, 115 – 118, 148 – 152, 167 – 170, 1994, s. 153 – 161).

6.4 Derivatológia a onomastika

Vo vzťahu slovo-tvorby a proprií sa najviac pozornosti venovalo praktickým otázkam propriálnej a depropriálnej slovo-tvorby, predovšetkým tvoreniu derivátov od jednotlivých typov vlastných mien (antroponymá, toponymá, chrématonymá), prechyľovaniu cudzích ženských priezvisk (v tomto prípade sa však problém často limituje na potrebnosť či nepotrebnosť prechyľovania). Okrem celej plejády kratučkých článkov pripomeňme aspoň tieto práce (v ktorých si autori na pozadí jednotlivostí všímajú aj všeobecnejšie tendencie, resp. niektoré z nich majú aj metodologický charakter): napr. Š. Koperdan (1958), Dvonč (1966, 1967, 1972b, 1974c, 1975a, 1975b, 1977a, 1977b, 1978, 1980a, 1980b, 1993a, 1996a, 1996b, 1996c, 1997b, 1998b, 1999c), J. Jacko (1974, 1975, 1976, 1978, 1979a, 1996a, 1996b, 1996c), M. Považaj (1983, 1992, 2000), L. Bartko (2005, 2006), M. Marsinová (1977), J. Kačala (1991), K. Habovštiaková (1980), J. Horecký (1993c), v zásadnej systematickej štúdii M. Sokolová (2006); k slovo-tvornej problematike logoným porov. Imrichová (2002a, 2002b).

V súvislosti s výskumom adaptácie cudzích proprií sa slovo-tvornej problematike venoval M. Ološtiak – okrem prác, ktoré sme uviedli vyššie (najmä Ološtiak, 2007b, s. 149 –

162; Ološtiak – Bilá – Timková, 2006, s. 54 – 71), možno spomenúť sériu štúdií *Slovotvorba prevzatých vlastných mien v slovenčine* (2011b, 2011c, 2011d, 2011e). Od slovotvornej problematiky vlastných mien autor následne prechádza k analýze spôsobov nominácie proprií, porov. štúdiu *O spôsoboch tvorenia vlastných mien* (2010b); aplikácie na materiáli hydroným (2010c) a chrématoným (Ološtiak – Garančovská, 2011).

Teoreticko-metodologickým otázkam slovotvorby vlastných mien sa venuje menej pozornosti, a to najmä v kontexte modelového chápania tvorby vlastných mien. V. Blanár výklad problematiky tvorenia proprií začleňuje do kontextu svojej teórie vlastného mena. Vychádzajúc zo semiotickej špecifiky „nomen proprium esse“ rozvíja koncept onomastického a lingvistického statusu proprií na úrovni slovotvorby. Okrem motivačného modelu vyčleňuje slovotvorný model. Zdôrazňuje fakt, že motivačné vzťahy proprií sa v mnohých ohľadoch líšia od motivačných vzťahov apelatív, a to funkčne, distribučne i frekvenčne. Svoje zistenia dokladá na bohatom jazykovom materiáli rôznych onymických tried – antroponymá (priezviská, prímená, živé mená), toponymá (anojkonymá a i.); porov. napr. Blanár, 1950, 1971, 1990, 1996; Blanár – Matejčík, 1978, 1983). M. Ološtiak (2007a) vychádza v monografii o adaptácii anglických priezvisk v slovenčine z teórie lexikálnej motivácie a analyzuje slovotvornú adaptáciu onymických anglicizmov na pozadí konceptu transderivácie. V štúdiu o slovotvornomotivačných aspektoch vlastných mien (2007b) poukazuje na motivačný potenciál proprií na základe ich sémantiky, hľadajúc tak analógie k buzássyovskému konceptu deverbatívnej paradigmy.

6.5 Derivatológia a štylistika a sociolingvistika

Štylistickú funkciu slovotvornej motivácie v základných črtách charakterizoval v „programovej“ štúdiu J. Furdík (1987/1993, s. 94 – 102), keď poukázal na štylistické dimenzie slovotvorných prostriedkov (základov, formantov), slovotvorných postupov a slovotvorných útvarov. Autor citovanej štúdie zároveň upozornil, že nie derivatológia, ale štylistika upriamila pozornosť na široký diapazón využívania slovotvorných prostriedkov pre potreby štylistickej diferenciácie textu. V kontexte slovenskej lingvistiky spomeňme aspoň tri práce.

M. Ivanová-Šalingová (1965) pri charakteristike funkčných štýlov stopovo spomína aj niektoré slovotvorné charakteristiky, ktoré sa spolupodieľajú na konštituovaní funkčných štýlov (napr. pri hovorovom štýle spomína univerbizačnú tendenciu, prefixálne tvorenie slovies od menných základov, typ *prisystemizovať*, a i. Samostatnú kapitolu slovotvorným prostriedkom autorka nevenuje.

J. Mistrík vo svojej *Štylistike* (1997) sa slovotvornej problematike venuje v časti *Štylistická hodnota častí slova*, kde sa zmieňuje o slovotvorných príponách a predponách (s. 108 – 113), poukazujúc na niektoré štýlové aspekty týchto slovotvorných prostriedkov (napr. frekvencia, slovotvorná synonymia) a implicitnejšie či explicitnejšie na niektorých ďalších miestach (pri charakteristike expresívnej lexiky, univerbizácie, slangu. Podobne postupuje J. Findra (2004, s. 51 – 53) v kapitole o lexikálnych štýlémach, v rámci ktorej analyzuje aj štylistické vlastnosti slovotvorných prostriedkov, kde poukazuje jednak na spôsoby obohacovania lexiky, medzi ktorými sa nové slová tvoria najčastejšie odvodzovaním a skladaním, jednak na skutočnosť, že v porovnaní so slovom, ktoré sa ako štýléma zaraďuje do istej mikro- alebo makroparadigmy, určiť štylistické vlastnosti slovotvorných

prostriedkov (autor spomína základ, predponu a príponu) je ťažšie. Poukazuje tiež na skutočnosť, že zo slovotvorného hľadiska štylistická hodnota sa utvára na základe interakcie základu a formantu a v konečnom dôsledku sa týka celého slova, hoci, pravdaže, svoj podiel majú aj jednotlivé slovotvorné prostriedky.

Na štylistické aspekty slovotvornej motivácie upozornili v čiastkových štúdiách aj niektorí ďalší autori, napr. J. Jacko (1979c, 1980, 1984, 1992), K. Buzássyová (1985) či K. Vužňáková (2003). Parciálne štúdie o fungovaní typov slovotvorne motivovaných slov v textoch rozličnej proveniencie publikoval napr. J. Jacko (napr. 1984, 1992).

Otázkami slovotvorby v rozličných komunikačných sférach, slangoch, resp. registroch sa venovala taktiež čiastková pozornosť. Sociolektickú lexiku analyzovali napr. P. Odaloš (1997, 2007), K. Vužňáková (2004), J. Klincková (2010) či Z. Popovičová Sedláčková (2013, s. 112 – 116), problematiku slovotvorne motivovaných slov v detskej lexike analyzovala Z. Ondráčková (2008; monograficky 2010). Viaceré aspekty detskej slovotvorby analyzovali Ľ. Liptáková a K. Vužňáková (porov. 6.2).

6.6 Derivatológia v interlingválnych súvislostiach

Slovotvorba sa významným spôsobom realizuje aj v medzijazykových súvislostiach. V slovakistike sa reflexiou slovotvorby prevzatých pomenovaní rozvíja línia výskumu v rámci analýzy tzv. adaptačnej funkcie slovotvornej motivácie. Tu napr. J. Furdík metodologicky charakterizuje jednotlivé adaptačné stupne vo vzťahu k fungovaniu slovotvorného systému; konkrétne: flektivizácia nesklonných slov pomocou sufixov; remotivácia pôvodne nemotivovanej lexémy; nárast motivačnej potencie prevzatého slova – tvorenie slov pomocou prevzatých formantov; tvorenie lexém podľa kategoriálne produktívnych slovotvorných typov, najmä z transpozíčných a modifikačných onomaziologických kategórií; konštituovanie slovotvorných hniezd s východiskovou prevzatou lexémou; voľná spájateľnosť s domácimi slovotvornými prostriedkami (Furdík, 1993, s. 113 – 114; 2004, s. 121 – 122).

Ten istý autor v metodologicky podnetnej štúdii *Integračné procesy pri lexikálnych prevzatíach* (Furdík, 1994) prichádza s konceptom transderivácie ako čiastkového adaptačného procesu, ktorý sa realizuje na slovotvornej úrovni. Jeho výklad je inšpirovaný kontakto-logickou koncepciou chorvátskeho lingvistu R. Filipovića (1986, 1990). Na tieto poznatky nadväzuje vo svojich monografiách aj M. Ološtiak (2007b, 2011a; porov. ďalej). Nadväzujú na koncept transderivácie O. Orgoňová analyzovala procesy slovotvornej adaptácie galicizmov (Orgoňová, 1997, 1998a, 1998b; k tejto problematike porov. aj Bystrianska, 1998) a Z. Dobřík slovotvornú adaptáciu anglicizmov (2010b, 2010c; autor do výkladu zahrnul aj porovnávací nemecko-slovenský aspekt adaptácie anglicizmov); M. Ološtiak si všímal slovotvornú adaptáciu onymických anglicizmov (Ološtiak, 2007a, s. 149 – 162; Ološtiak – Bilá – Timková, 2006, s. 54 – 71; Ološtiak, 2011b – e). Výrazným spôsobom sa o napredovanie výskumu v tejto oblasti zaslúžil P. Kušnír (1982, 1986, 1988, 1993, 1996). Rôznorodé aspekty slovotvornej adaptácie analyzovali aj ďalší v podobe množstva článkov, v ktorých si všímajú rôzne slovotvornoadaptačné jednotlivosti, napr. fungovanie prevzatých slovotvorných komponentov rozličného typu – bazových, formantových (Dvonč, 1948/1949, 1964b, 1974b; Buffa, 1982; Liptáková, 1991; Horecký, 1991; Odaloš, 1988a, 1988b; Škapin-

cová – Odaloš, 1991). Ďalej o výskumoch adaptácie vlastných mien (vrátane slovotvornej adaptácie) sa zmieňujeme v časti o vzťahu tvorenia slov a onomastiky.

V súvislosti s výskumom medzijazykových vzťahov je potrebné spomenúť konfrontačnú derivatológiu, ktorá prispieva k prehĺbenejšiemu chápaniu paralel a odlišností v pomenovaní v rozličných (príbuzných i nepríbuzných) jazykoch. Aj v tejto oblasti vynikajúcu štúdiu *Onomaziologické symetrie a asymetrie v lexike slovanských jazykov* publikoval J. Furdík (1995), v ktorej oproti desiatim spoločným vlastnostiam slovanskej slovotvorby, ktoré vymedzili V. V. Lopatin a I. S. Uluchanov, charakterizuje desať typov onomaziologickej asymetrie v sémanticky ekvivalentných jednotkách. Rozličné druhy asymetrie sa pritom netýkajú len slovotvornej motivácie, ale lexikálnej nominácie ako takej. Podobným spôsobom stručne naznačuje možnosti zisťovania symetrií a asymetrií v nepríbuzných jazykoch (*Medzijazykové onomaziologické symetrie a asymetrie*, 2005). Touto problematikou sa v štúdiu *Onomaziologické symetrie a asymetrie pri prekladoch právnych terminologických pomenovaní z francúzštiny do slovenčiny* zaoberala aj M. Bystrianska (1999). Medzijazykovú (poľsko-slovenskú) konfrontáciu z nominačného a slovotvorného hľadiska ponúka aj F. Buffa v niekoľkých štúdiách (1967, 1988b, 1998) a v knižnej práci *Z poľsko-slovenských lexikálnych vzťahov. Komparatistický náčrt* (2001).

Okrem toho J. Furdík publikoval štúdiu, v ktorej sa sústredil na porovnanie motivačnej nasýtenosti textov v slovenčine a v nemčine (Furdík, 1993, s. 125 – 138) a štúdiu o slovenských ekvivalentoch niektorých typov kompozít v maďarčine (Furdík, 1975a/1993, s. 139 – 163). Metodologicky podnetné sú taktiež kapitoly K porovnávaniu pomenovacích jednotiek z hľadiska ich tvorenia a Onomaziologický aspekt jazykovej konfrontácie v monografii *Porovnávací opis lexikálnej zásoby* (Dolník – Benkovičová – Jarošová, 1993, s. 90 – 107, resp. 108 – 122). Vymedzujú diapazón možných nominačných postupov: tvorenie jednoslovných a viacslovných výrazov. Jednoslovné lexémy možno tvoriť formálnosémanticky (kompozícia, juxtaopozícia, afixácia, deafixácia, transflexia, reduplikácia), formálne (abreviácia, desubstantivizácia, kontaminácia) a sémanticky (sémantické odvodeniny). Viacslovné pomenovania zahŕňujú združené pomenovania, multiverbálne spojenia a frazémy. Uvedené nominačné postupy sa môžu rozličným spôsobom kombinovať a ich využitie uplatniť aj v bilaterálnom či multilaterálnom porovnávaní. Ako vidno, medzi týmito postupmi má dominantné postavenie práve tvorenie slov.

Charakteristiku rôznych slovotvorných parametrov v slovenčine a poľštine vo viacerých štúdiách ponúkla M. Pančíková (1990, 1991, 1992, 1993) a H. Mieczkowska (2000), konfrontačným výskumom slovotvorby slovenčiny a ukrajinčiny sa zaoberá J. Kredátusová (2007, 2009a, 2009b); porovnávanie slovenčiny a nemčiny ponúka Z. Dobrík (2010a, 2010b, 2010c), porovnávanie slovenčiny a angličtiny A. Böhmerová (2009, 2010, 2011); porovnávanie slovenčiny a ruštiny D. Kollár (1981). K najviac tematizovaným tradične patrí konfrontácia slovenského a českého slovotvorného systému, a to najmä z pozície jazykovej kritiky (poukazovanie na neadekvátnosť, zbytočnosť slovotvorných bohemizmov v slovenčine). Iný, „nezaujatý“ a „čistejší“ konfrontačný prístup ponúkajú napr. M. Marsínová (1972), M. Nábělková (2002, 2010a, 2010b) či Ľ. Liptáková (2005b).

Porovnávaním prefixácie v slovenčine a v ruštine sa venovala E. Sekaninová v celom rade štúdií (Sekaninová, 1961, 1966/1967, 1971, 1972a, 1973, 1974a, 1974b, 1975a, 1975b, 1978a, 1978b, 1978c, 1978d, 1981a, 1981b, 1982, 1986) a syntetizujúco v mono-

grafii *Sémantická analýza predponového slovesa v ruštine a slovenčine* (1980). Prefixáciu v slovenčine a srbčine (v menšej miere chorvátčine) skúmala A. Marićová v monografii *Slovesné predpony v slovenčine a srbčine* (2008a) a v množstve štúdií (1982, 1983 – 1984, 1988a, 1988b, 1988c, 1989, 1989 – 1990, 1996, 2003, 2006a, 2006b, 2009a, 2009b, 2010a, 2010b). Kompozitá (a okrajovo deriváty) v porovnávacom rusko-slovenskom pláne skúmala M. O. Malíková (1974a, 1974c, 1975, 1976, 1978, 1980a, 1980b, 1982b, 1983a, 1983b, 1985a).

6.7 Derivatológia v interdisciplinárnych súvislostiach

Interakciu na poli metodologických prístupov v oblasti lingvistickej derivatológie a matematickej a strojovej lingvistiky a kybernetiky predstavujú najmä práce J. Horeckého, ktorý ako novodobý lingvistický polyhistor vo svojom diele reflektoval na viaceré nové metodologické impulzy prameniace z interdisciplinárnych vzťahov lingvistiky; porov. napr. jeho štúdiu *Využitie matematických metód v jazykovede* (1961b), skriptá *Úvod do matematickej jazykovedy* (1969a) či štúdiu *Vzťahy medzi kybernetikou a jazykovedou* (1962a). Inšpirovaný teóriou modelovania (Horecký, 1965) a generatívnou gramatikou (Horecký, 1967b) sa pokúsil aplikovať tieto metodologické postupy aj na oblasť slovnej zásoby a špeciálne tvorenia slov (Horecký, 1963, 1968a, 1968b).

Na možnosti spolupráce derivatológie a počítačnej lingvistiky poukazuje E. Páleš v štúdiu *Slovotvorná parafráza na počítači. Celostné modelovanie jazyka* (1993) a v monografii *SAPFO – parafrázovač slovenčiny* (1994). V jeho holistickom prístupe sa derivatológia pokladá za jeden z viacerých modulov, ktoré sú potrebné na efektívne fungovanie automatického spracovania jazyka. Derivatológiu včleňuje do výkladu na dvoch hlavných miestach. 1) V podkapitole *Slovník slovotvorných hniezd* (1994, s. 54 – 61), ktorá je súčasťou kapitoly *Slovníky*, upozorňuje na úskalia počítačového spracovania slovotvorných hniezd – problém organizácie slovotvorných hniezd v podobe nejednoznačných vzťahov medzi derivátami (polymotivácia, smer motivácie), problém polysémickej diferenciacie významu, problém lexikalizácie a idiomatizácie významu, supletívne a cudzojazyčné korene, neexistujúce články slovotvorného hniezda, mŕtve slovotvorné postupy. 2) V kapitole *Derivatologická analýza* (s. 157 – 176) poukazuje na nevyhnutnosť slovotvorného modulu pre počítačovú analýzu a relatívnu nezávislosť od lexikálneho modulu. Predstavuje pravidlá, ktoré je potrebné implementovať, aby postup slovotvornej analýzy a syntézy prirodzeného jazyka fungoval na formálnej a predovšetkým sémantickej úrovni. Upozorňuje pritom na okolnosti, ktoré takúto analýzu a syntézu komplikujú – týkajú sa najmä slovotvornej demotivácie (lexikalizácie, idiomatizácie) a viacznačnosti a vágnosti slovotvorného významu.

Na styčné body medzi derivatológiou a filozofiou upozornila K. Vužňáková (2002). Autorka si všíma vzťah slovotvorby a jazykového relativizmu, slovotvorby a gnozeológie (rôzne spôsoby pomenúvania a uchopovania reality v rozličných jazykoch), pričom poukazuje na dôležitý fakt, že slovotvorná motivácia nie je iba nápovedou lexikálneho významu, ale reprezentuje aj poznávací proces, ktorý predchádzal vzniku lexémy (prečo sa ako pomenúvací základ použil práve taký a taký motív?). Ďalej poukazuje na „odveký“ vzťah medzi arbitrárnosťou a motivovanosťou a dynamiku tohto vzťahu, na relačnosť medzi slovotvorbou a prenášaním významu (okrem iného konštatuje, že slovotvorba má výsostne relačný charakter, ktorý prostredníctvom vzťahu medzi motivantom a motivátom konštruuje ľud-

ské skúsenostné poznanie). K. Vužňáková (2005b) predstavuje slovotvorbu aj v psycholinguvistických súvislostiach, v nadväznosti na tvorenie okazionalizmov zastáva názor, že „vysvetliť jazykovú kreativitu [detí predškolského veku, pozn. M. O.] je možné len prijatím skutočnosti, že súčasťou myslenia sú skúsenosťou prijaté univerzálne pravidlá, ktoré si produktori neuvedomujú v procese tvorenia“ (s. 93); porov. aj Liptáková – Vužňáková, 2009, s. 92 – 105.

Slovotvornú motiváciu, resp. motiváciu ako takú zasadzuje do širších kultúrnych súvislostí J. Horecký (1992b), porovnávajúc vybrané pomenovania jazykov bývalej habsburskej monarchie (slovenčina, čeština, nemčina, maďarčina, sčasti slovinčina, chorvátčina) z hľadiska podobností a rozdielov motivácie, ktoré do istej miery majú jazykovo-kultúrne pozadie.

7 Výskum tvorenia slov a lexikálnej motivácie

V poslednom desaťročí svojho života začal J. Furdík rozpracúvať projekt, ktorý síce vychádzal zo slovotvornej motivácie, ale zásadným spôsobom ho prekračoval. Od chápania slovotvornej motivácie ako najvýznamnejšieho štrukturačného a dynamizačného faktora lexikálnej zásoby prechádza k pojmu lexikálnej motivácie, ktorý zahŕňa všetky typy lexikálnych jednotiek, ich jazykovosystémovú i mimojazykovú determinovanosť. Hoci do vzťahov slovotvornej motivácie vstupujú takmer všetky lexémy, vlastnosťou slovotvornej motivovanosti sa v slovanských jazykoch vyznačujú „len“ dve tretiny z celkového počtu lexikálnych jednotiek. J. Furdík chápe lexikálnu motiváciu ako zdôvodnenie existencie každej lexikálnej jednotky v langue aj v parole, pričom viacaspektovosť, lepšie povedané multištruktúrovanosť a mnohodimenzionálnosť lexikálnej roviny sa vystihuje prostredníctvom motivačnej typológie. Neexistuje totiž len jeden, ale viacero typov lexikálnej motivácie, ktoré sú hierarchicky usporiadané; každý typ lexikálnej motivácie je typom sui generis. J. Furdík počas svojho života tieto lexikálnomotivačné úvahy publikoval len trikrát: základy chápania frazeologickej motivácie predstavil v štúdiu *Princíp motivácie vo frazeológii a v derivatológii* (1994) a v dvoch krátkych článkoch: v prednáškových tézach *Typy lexikálnej motivácie* (1998/1999) a v štúdiu *Motywacja słowotwórcza między innymi typami motywacji leksykalnej* (2000). Pravda, v týchto dvoch rozsahovo nevelkých a obsahovo takmer totožných prácach veľmi stručne predstavil len nevyhnutné fundamenty svojho „motivatologického“ prístupu. Systematicky svoju teóriu prezentoval v rokoch 1996 – 2002 „iba“ na prednáškach a seminároch z lexikológie na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Kompletne bol jeho prístup publikačne predstavený v posmrtno vydanéj práci *Teória motivácie v lexikálnej zásobe* (Furdík, 2008).

Na tomto mieste len stručne charakterizujeme základné teórémy Furdíkovej koncepcie (bližšie porov. oddiel II.), ktorá je výsledkom snahy o celostný pohľad na lexikálnu zásobu, hľadania „všeobsiahleho“ princípu, prostredníctvom ktorého by bolo možné neprotirečivo charakterizovať lexiku ako vnútorne diferencovaný, dynamický súbor jednoslovných i viac-slovných pomenovaní.

Tradične sa vymedzujú tri typy motivácie: zvuková, sémantická, slovotvorná. J. Furdík sa s touto motivačnou triádou neuspokojuje a vo svojom uvažovaní nadväzuje na tézy J. Dolníka (1985) o paradigmatickej motivácii a J. Kuchařa o syntaktickej motivácii (1963). Motivačnú klasifikáciu rozširuje aj o ďalšie typy: o spomínanú frazeologickú motiváciu,

ďalej o morfológickú (tú však nestotožňuje so slovotvornou motiváciou), onymickú, expresívnu, stratifikačnú, sociolektickú, teritoriálnu, temporálnu, individualizačnú, kontaktnú a abreviačnú motiváciu. Túto typológiu ďalej precizoval nie v zmysle kvantitatívneho rozširovania o nové motivačné typy, ale v zmysle prehĺbenia výkladu.

Vymedzením lexikálnej motivácie sa závažnosť slovotvornej motivácie nepopiera, práve naopak. Slovotvorná motivácia zaujíma v hierarchii lexikálnej motivácie centrálne postavenie ako najuniverzálnejší a najdôležitejší motivačný typ, a to z hľadiska organizácie lexiky aj jej obohacovania (porov. Furdík, 2000b, 2005, s. 391 – 396; Ološtiak, 2009d). Ukazuje sa, že centrálnosť slovotvornej motivácie v typológii lexikálnej motivácie možno využiť pri komparácii slovotvornej motivácie s ostatnými motivačnými typmi (slovotvorná motivácia slúži ako porovnávacie východisko); porov. napr. Ološtiak, 2005, 2007c, 2007d, 2011a).

Motivatologický prístup k výskumu lexiky ďalej rozvíja najmä M. Ološtiak jednak v sérii štúdií (napr. Ološtiak, 2004b, 2005, 2006b, 2006c, 2007a, 2007b, 2007c, 2007d, 2007g, 2009c, 2009d, 2010a, 2010d, 2010e, 2010h, 2010i, 2012b, 2012c, 2013b), jednak v monografii *Aspekty teórie lexikálnej motivácie* (2011a) a vo vysokoškolskej učebnici *Kapitoly z lexikológie* (Ološtiak – Ivanová, 2013). Lexikálnomotivačnú metodológiu monograficky aplikovala aj M. Gavurová (*Skratka ako lexéma*, 2013a), ktorá podrobne rozvinula koncept abreviačnej motivácie, a to aj vo vzťahu k slovotvornej motivácii (v tomto prípade ide o prvú prácu, ktorá si systematicky, komplexne, miestami až vyčerpávajúco všima problematiku skracovania v jazyku; porov. aj niektoré ďalšie štúdie autorky na túto tému: Gavurová, 2013b, 2013c, 2013d).⁹

8 Derivatológia a školská prax

Vedná disciplína bez adekvátnej aplikácie v praxi – a zvlášť v školskej praxi – je neúplná. Prirodzene, aj derivatologické poznatky sa rozličným spôsobom a v rozličných koncepciách reflektujú v pedagogickej praxi. V tejto časti si stručne všimneme osobitne texty určené pre vysokoškolských študentov a zvlášť didaktickú aplikáciu zameranú na základné a stredné školy.

a) V akademickom prostredí (máme na mysli vysokoškolské učebnice a skriptá) bola slovotvorná problematika prvýkrát komplexne predstavená v publikácii J. Horeckého *Slovenská lexikológia I. Tvorenie slov* (1971), ktorá je prepracovanou verziou monografie *Slovotvorná sústava slovenčiny* (Horecký, 1959). V nich sa popri stručnej reflexii vývoja problematiky (kap. Základné otázky tvorenia slov) ozrejmuje miesto tvorenia slov v náuke o jazyku (Horecký pokladá tvorenie slov za súčasť lexikológie), základné pojmy (vzťah medzi morfológickým a slovotvorným rozborom, základné časti odvodených a zložených slov – slovotvorný základ, slovotvorná prípona, slovotvorná predpona, slovotvorné útvary). Ďalej nasleduje systematická analýza tvorenia podstatných mien, prídavných mien a sloves. Tretia modifikácia tohto Horeckého textu sa nachádza v učebnici *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia* (Ondrus – Horecký – Furdík, 1980) v kapitole Slovotvor-

⁹ Skracovanie (resp. rôzne druhy skracovania) spolu s lexikálnou kontamináciou (angl. blending) pokladá za okrajový slovotvorný postup v slovenčine G. Miššíková (2010). Zatiaľ najkomplexnejšie sa lexikálnej kontaminácii (blending, amalgamáci; napr. *smog* = *smoke* + *fog*) v konfrontačnom anglicko-slovenskom pláne venovala A. Böhmerová vo svojej anglickej monografii *Blending as lexical amalgamation and its onomatological and lexicographical status in English and in Slovak* (2010).

ná štruktúra slova (s. 85 – 145), v rámci ktorej samostatnú podkapitolu vypracoval J. Furdík (Základné tendencie slovotvorného vývinu slovenčiny, s. 136 – 145). J. Horecký sem okrem systematiky tvorenia spomínaných troch slovotvorne najaktívnejších slovných druhov (substantíva, adjektíva, verbá) zaradil aj stručnejšie pasáže o tvorení prísloviek, čísloviek, zámen a osobitne zložených slov.

Po Horeckého práci *Slovenská lexikológia 1. Tvorenie slov* (1971) ďalšou samostatnou derivatologickou publikáciou je *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia)* od J. Furdíka (2004). V tejto posmrtno vydanéj vysokoškolskej učebnici, ktorú možno zároveň chápať ako syntézu autorovho derivatologického diela, sa otázky tvorenia slov predstavujú komplexným spôsobom. Ako už bolo viackrát spomínané, základňou autorovho prístupu je koncepcia slovotvornej motivácie, ktorá má svoju procesuálnu, relačnú a vlastnostnú stránku. Furdíkov prístup je dôsledne systematický, postupne charakterizuje slovnú zásobu z hľadiska utvorenosti, derivatológiu ako náuku o slovotvornej motivácii, derivátumu ako základnú jednotku slovotvorby, slovotvornú formu, obsahovú štruktúru, slovotvorné spôsoby a postupy, slovotvorné útvary. V ďalšej časti (opis, niektorých slovotvorných parametrov) sa nachádza súhrnný prehľad onomaziologických kategórií derivátov a kompozít, výklad o produktivnosti slovotvorných prostriedkov, slovotvornom systéme, základných tendenciách slovotvorného vývoja slovenčiny, funkciách slovotvornej motivácie, štylistických a textotvorných dimenziách slovotvorby a o lexikografickom spracovaní tvorenia slov a koncepcii slovotvorného slovníka slovenčiny. V tretej časti, zameranej na slovotvornú motiváciu vo vyučovacej praxi, sa ozrejmuje postupy pri slovotvornom rozbere rozličných druhov lexikálnych jednotiek, prezentujú sa cvičenia a na konci je zaradený zoznam a definície základných derivatologických termínov.

Špeciálne derivatologicky je taktiež zameraná vysokoškolská učebnica *Dieťa a slovotvorba* (Liptáková – Vužňáková, 2009), v ktorej autorky približujú súčasnú slovotvornú teóriu a metodológiu (opierajú sa o furdíkovskú koncepciu slovotvornej motivácie), pričom vychádzajú zo slovotvorného významu; ďalej predstavujú rôzne aspekty vzťahu dieťaťa a slovotvorby (napr. detská okazionálna slovotvorba, autorská slovotvorba v umeleckých textoch pre deti, slovotvorná motivácia ako prostriedok uvedomovania si vzťahu medzi myslením a rečou dieťaťa). V ďalšej časti sa na slovotvornú motiváciu pozerajú ako na prostriedok rečového a kognitívneho rozvíjania dieťaťa (využitie slovotvornej intuície dieťaťa pri stimulovaní jeho reči a myslenia, analýza obsahu a procesu rozvíjania slovotvornej kompetencie dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku, edukačné využitie Malého slovotvorného slovníka).

Výskumu a pedagogickému spracovaniu problematiky tvorenia slov na univerzitnej úrovni sa venujú aj zahraniční slovakisti, čoho dôkazom je príručka L. Budnikovovej *Súčasný slovenský spisovný jazyk (morfematika, slovotvorba)* (2013), v ktorej sa taktiež vychádza z furdíkovskej koncepcie slovotvornej motivácie, stručne sa charakterizuje morfematika ako jazykovedná disciplína, potom derivatológia a základné derivatologické terminologické inštrumentárium (prostriedky, spôsoby, postupy, útvary, slovotvorný systém), ponúka sa prehľad tvorenia všetkých slovných druhov a explikujú sa metodické postupy pri morfematickom a slovotvornom rozbere.

V samostatných kapitolách sa slovotvorbe venoval aj J. Dolník jednak v skriptách *Súčasný slovenský jazyk. Lexikológia. Seminárne cvičenia* (1. vyd. 1990; 2. vyd. 1994; 3. vyd.

1999¹⁰), jednak v učebnici *Lexikológia* (2003). V skriptách autor predstavuje túto problematiku v podkapitole *Tvorenie slov* (s. 53 – 66), ktorá je súčasťou kapitoly *Obohacovanie slovnej zásoby*. Slovotvorbu predstavuje prostredníctvom týchto základných pojmov/termínov: slovotvorná motivácia (a jej vzťah k lexikálnej motivácii), slovotvorný typ, produktivnosť slovotvorného typu, slovotvorná kategória, onomaziologická kategória, slovotvorný, motivačný a lexikálny význam, odvodzovanie, nevyhranené slovotvorné prvky (radixoidy, afixoidy), fundácia, slovotvorný rad, slovotvorná paradigma, skladanie. V učebnici *Lexikológia* (Dolník, 2003) sa autor zaoberá slovotvorbou najprv v podkapitolách *Slovotvorná motivácia*, *Zmeny v motivácii*, *Motivácia a vnútorná forma slova* (s. 128 – 130, 131 – 136);¹¹ ďalej v podkapitole *Tvorenie slov* (s. 155 – 160) v tematických okruhoch analógia v slovotvorbe, slovotvorné spôsoby a postupy, typová a textová frekvencia, potom zvlášť v podkapitole o *Pretváraní* v tematickom okruhu Derivačné pretváranie (s. 161 – 162), kam zaraďuje deriváty, ktoré sa tradične zaraďujú do transpozíčného typu onomaziologickej kategórie (*pád, rýchlosť* a pod.).

I. Ripka a M. Imrichová sa derivatológii venovali v učebnici *Základy slovenskej lexikológie* (1. vyd. 2003, 2. vyd. 2004; citujeme druhé vydanie), ktorá v ďalšom, prepracovanom vydaní vyšla pod názvom *Kapitoly z lexikológie a lexikografie* (2011). V *Základoch slovenskej lexikológie* sa nachádza samostatná kapitola Derivatológia (s. 36 – 61), v ktorej sa vychádza z pojmu/termínu slovotvorná motivácia, predstavujú sa slovotvorné prostriedky, slovotvorné postupy, slovotvorné útvary a reprodukuje sa furdíkovský opis tvorenia slov na základe onomaziologických kategórií. Okrem toho sa tvorenie slov (prostredníctvom postupov derivácie a kompozície) spomína v kapitole o rozširovaní slovnej zásoby.

Aj v učebnici *Slovenská lexikológia* (Orgoňová – Bohunická, 2012) sa otázky tvorenia slov spracúvajú v osobitnej kapitole, ktorá má názov *Derivatológia – náuka o tvorení slov* (s. 108 – 137). V nej upriamujú pozornosť na tieto slovotvorné javy: slovotvorné spôsoby a postupy, slovotvorná motivácia, formálna slovotvorba (slovotvorné útvary – rovnakokoreňové, rôznokoreňové), sémantická slovotvorba (slovotvorný, motivačný a lexikálny význam, typy onomaziologickej kategórie). Do derivatologickej problematiky autorky zaradili aj podkapitolu o pretváraní slov, v ktorej si všímajú procesy redukcie (abreviácie a univerbizácie) a expanzie (multiverbizácie).

b) Pri pohľade na derivatológiu na úrovni základných a stredných škôl nebudeme systematicky analyzovať spôsob aplikácie slovotvorných poznatkov v učebniciach, ale primárne poukážeme na práce, ktoré sa venujú metódam výučby slovotvornej motivácie na týchto stupňoch vzdelávania.

Didaktické aspekty tvorenia slov pertraktovala V. Betáková v knižnej práci *O vyučovaní tvorenia slov* (1979) a v sérii štúdií a článkov (napr. Betáková, 1966, 1978). V spomínanej knižnej práci jednak kriticky reflektuje dovtedajšie „uchopenie“ slovotvorby v učebniciach pre základné a stredné školy, jednak predstavuje koncepciu slovotvorného rozboru v školskej praxi, v ktorej za dôležité pokladá žiakom vysvetliť rozdiel medzi morfeomatickou a slovotvornou štruktúrou, rozdiel medzi slabikou a morfémou, dvojčlennosť slovotvornej štruktúry odvodeného slova, pojem slovotvornej motivácie, pojem slovotvorného typu.

¹⁰ Ide o nezmenené vydania; ďalej sa opierame o 3. vydanie.

¹¹ J. Dolník tu koncept slovotvornej motivácie zasadzuje do širších motivačných súvislostí (porov. ďalej výklad o lexikálnej motivácii v koncepcii J. Furdíka).

Nadväzuje tak na vtedajšie moderné poznatky o tvorení slov reprezentované najmä prácami J. Horeckého a vo svojom výklade sa venuje jednak slovotvornému, jednak morfematickému aspektu. Didaktická koncepcia V. Betákovej bola bezprostredne aplikovaná vo vtedajších učebných osnovách (1983) a učebniciach slovenského jazyka. Odvtedy, žiaľ, sa takéto tesné a potrebné spojenie lingvistiky, lingvodidaktiky a školy nikdy nerealizovalo.

Spracovanie tvorenia slov v základoškolských a stredoškolských učebniciach analyzovala Ľ. Liptáková (2000b, 2003a, 2003b, 2003c). Explicitne spomeňme jej emblematickú štúdiu *Lesk a bieda slovotvorného učiva na jednotlivých stupňoch školského vzdelávania* (2003a), v ktorej konštatuje, že okrem nepochybných pozitív (napr. uplatňovanie komunikačného prístupu, rešpektovanie zásady komplexného prístupu) vo viacerých prípadoch autori učebníc pre základné a stredné školy nezohľadňujú niektoré platné didaktické zásady (najmä zásadu aktuálnosti, zásadu primeranosti a postupnosti, zásadu orientácie na žiaka) a opakujú derivatologické „návrtné chyby“ (preferovanie morfematického prístupu pred slovotvorným či podceňovanie bezprostredných motivačných vzťahov).¹² Na tomto mieste pripomeňme aj rámcové premisy, akési oporné piliere vyučovania tvorenia slov, ktoré autorka uvádza na začiatku svojej štúdie (s. 111). Kognitívna zložka sa podľa nej týka týchto aspektov: 1) poznávanie slovotvornej motivácie ako dôležitého jednotiaceho faktora slovnej zásoby slovenčiny; 2) poznávanie slovotvorných spôsobov a postupov; 3) poznávanie slovotvorných prostriedkov. Poznávanie slovotvorných parametrov, resp. fungovania slovotvorného systému, pokračuje ďalej autorka, má zmysel nielen z hľadiska vytvárania poznatkov o jazykovom systéme a princípoch jeho fungovania, ale aj z hľadiska rozvíjania logického myslenia žiakov. Druhá, komunikačná zložka vyučovania tvorenia slov je podľa Ľ. Liptákovovej založená najmä na týchto aspektoch: 1) aktivizovanie a rozširovanie slovnej zásoby žiakov; 2) primerané používanie motivovaných slov v rôznych komunikačných situáciách; 3) rozvíjanie schopnosti hodnotiť ústojnosť motivovaného slova alebo schopnosti rozhodnúť sa pre jednu z konkurenčných možností; 4) pozorovanie a využitie štylistickej funkcie slovotvornej motivácie; 5) využívanie poznatkov o slovotvornom procese v materinskom jazyku pri osvojovaní si slovotvorných pravidiel cudzieho jazyka.

Vysoko treba oceniť aj fakt, že Ľ. Liptáková (a následne viacerí ďalší) nezostáva len na pôde akademického kritizovania, ale sama invenčne navrhuje konkrétne cvičenia, ktoré by mohli prispieť k efektívnejšej výučbe slovotvorby na základných a stredných školách. Naj-

¹² Túto neadekvátnosť ilustratívne konkretizujeme na dvoch príkladoch:

1) V učebnici *Slovenský jazyk pre 1. – 4. ročník stredných škôl* (Hincová – Húsková, 2008, s. 93) sa pri charakteristike slovotvorných postupov uvádzajú takéto príklady: na odvodzovanie sú to **prie-beh** (s vyznačeným prefixom namiesto súboru relačných morfém: *priebeh-R*), na skladanie **dobr-o-druh, inter-ø-net, zem-e-pis**, pričom ide o motivačne nepriezračné slovo (*dobrodruh*), prevzaté slovo s nevyhranenou slovotvornou štruktúrou (*internet*), resp. slovotvorne chybné štruktúrované slovo (správne je *zem-e-pis-R*), pri skladaní sa na tej istej strane uvádza aj lexéma životopis so štruktúrou **živ-o-topis**. Hoci autorky upozorňujú na rozdiel medzi morfematickou a slovotvornou štruktúrou, v konkrétnej aplikácii vo svojom texte tieto poznatky v plnej miere neuplatňujú.

2) V učebnici slovenského jazyka pre 6. ročník základných škôl (Krajčovičová – Kesselová, 2009) cvičenie 5 na s. 34 o zložených slovách zvädza k mechanickému chápaniu slovotvorby. Cvičenie má zadanie: „Z dvoch slov utvorte zložené prídavné meno.“, pričom sa ponúkajú napr. takéto dvojice *každý – denný, niekoľký – hodinový, jedenásť – ročný* (motiváty *každodenný, niekoľkohodinový, krátkodobý* však patria medzi kompozično-sufixálne utvorené lexémy, majú teda motivanty *každý deň, niekoľko hodín, jedenásť rokov*).

novšie Ľ. Liptáková s kolektívom vypracovali návrh vzdelávacích štandardov pre primárne vzdelávanie, kam prirodzene zahrnuli aj slovotvornú problematiku (Liptáková – Rusňák – Klimovič, 2013).

Na túto líniu nadväzujú aj E. Krištanová a L. Gianitsová-Ološtiaková v rozsiahlej štúdii *Možnosti optimalizácie didaktického spracovania slovotvorby v nižšom sekundárnom vzdelávaní* (2014), v ktorej podrobne analyzujú súčasný stav vo vymedzenej oblasti a na základe princípu didaktickej transformácie najaktuálnejších vedeckých poznatkov (z oblasti didaktiky aj z oblasti derivatológie) navrhujú konkrétne spôsoby výučby tvorenia slov v primárnom a sekundárnom stupni vzdelávania.

V súvislosti s analýzou derivatologickej problematiky na margo poznamenávame, že Ľ. Liptáková a kol. sa od štruktúrno-sémantického a kognitívno-lingvistického skúmania tvorenia slov a okazionalizmov prepracovala k vytvoreniu modernej metodológie skúmania princípov vyučovania materinského jazyka v primárnom vzdelávaní na pozadí integrovanej didaktiky (zo všetkých prác spomeňme aspoň kolektívnu monografiu – kompendium *Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatúry pre primárne vzdelávanie*, Liptáková a kol., 2011; 2. vyd. 2015).

9 Zhrnutie

Možno konštatovať, že slovenské derivatologické bádanie sa v slavistickom kontexte výrazným spôsobom posunulo vpred, a to najmä vďaka tvorivému vzopätiu jej čelných predstaviteľov (J. Horecký, J. Furdík, K. Buzássyová, M. Nábělková, M. Sokolová, Ľ. Liptáková), ktorí publikovali viaceré zásadné práce, ale aj vďaka objaveniu sa nových derivatologických bádateľských mien. Za výrazný poznatkový vklad do kontextu derivatologických výskumov možno považovať najmä rozpracovanie týchto tematických okruhov: slovotvorná motivácia ako dominantný princíp štrukturácie a dynamizácie lexiky, vzťah tvorenia slov a iných zložiek jazyka (morfológia, syntax), vzťah slovotvorby a morfematiky, onomaziologická a významová štruktúra slovotvorne motivovaných slov, slovotvorba a internacionalizácia, procesuálna slovotvorba (vrátane neuzuálnej slovotvorby). Osobitne je potrebné zdôrazniť progres vo výskume kompozít a kompozície a taktiež výsledky, ktoré sa dosiahli v oblasti lexikografického spracovania tvorenia slov a morfematiky, ako aj kritickej reflexie slovotvornej motivácie v oblasti didaktickej aplikácie.

Výsledky práce slovenskej derivatológie sú známe a rešpektované aj v zahraničí. V tejto súvislosti možno napríklad spomenúť, že slovenskí predstavitelia sa aktívne zapájali a zapájajú do činnosti Komisie pre slovanskú slovotvorbu pri Medzinárodnom komitáte slavistov, ktorá funguje od roku 1994. Jej prvými členmi za Slovensko boli Juraj Furdík a Klára Buzássyová, neskôr Miloslava Sokolová. V súčasnosti sú to Nicol Janočková a Martin Ološtiak; porov. internetovú stránku komisie: <<http://ksl.mks.ap.siedlce.pl/>>.

Literatúra a pramene

Literatúra:

BALÁŽOVÁ, Ľubica: O deminutívnej lexike v Slovníku súčasného slovenského jazyka. In: Bulharská a slovenská lexikografia v zjednotenej Európe. (Paralelný bulhar. názov.) Zborník z medzinárodnej konferencie venovanej pamiatke prof. Vesy Kiuvlievovej-Mišajkovovej, DrSc. Ed. M. Košková – M. Čoroleeva. Bratislava – Veliko Tärnovo: Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied – Ústav bulharského jazyka prof. Ľubomíra Andrejčína BAV 2009, s. 142 – 151.

BALÁŽOVÁ, Ľubica: Osobné (depersonálne) deminutíva: špecifická polysémia a jej lexikografické spracovanie. In: Slovo – Tvorba – Dynamickosť. Na počesť Kláry Buzássyovej. Ed. M. Šimková. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2010, s. 209 – 223.

BARTKO, Ladislav: O tvorení a kodifikácii vzťahových prídavných mien od miestnych názvov (*Kráľ – kráľsky*, nie *kráľovský*). In: Kultúra slova, 2005, roč. 39, č. 2, s. 75 – 81.

BARTKO, Ladislav: Znova o názvoch miesta s príponou *-sko* (*Bratislavsko, Prešovsko*). In: Kultúra slova, 2006, roč. 40, č. 3, s. 144 – 148.

BETÁKOVÁ, Valéria: O vyučovaní tvorenia slov. (Z referátu na konferencii o metodike vyučovania slovenského jazyka.) In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 1964/1965, roč. 11, s. 295 – 300. Úplné znenie príspevku: O vyučovaní tvorenia slov. In: K teórii vyučovania slovenského jazyka a literatúry. Sborník referátov a diskusných príspevkov. Red. K. Palkovič – L. Ivaničová. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1966, s. 49 – 67.

BETÁKOVÁ, Valéria: O vyučovaní tvorenia slov. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1979. 144 s. (1. vyd. 1969. 140 s.)

BETÁKOVÁ, Valéria: Odvodzovanie slov a morféma ako učebná látka. In: O slovenčine pre slovenčinárov. Red. J. Oravec. Bratislava: Pedagogický ústav mesta Bratislava 1978, s. 3 – 29.

BLANÁR, Vincent: Príspevok ku štúdiu slovenských osobných a pomiestnych mien v Maďarsku. Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení nákladom Štátneho nakladateľstva 1950. 140 s.

BLANÁR, Vincent: Zo slovenskej historickej lexikológie. Slovníkový rozbor počtových kníh z baníckej osady Boce. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1961. 340 s.

BLANÁR, Vincent: Slová od základu *mlov-* v slovenčine. In: Jazykovedné štúdie. 10. Štolcov zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1969, s. 220 – 226.

BLANÁR, Vincent: Morfematická stavba prímena a priezviska. In: Jazykovedné štúdie. 11. Jónov zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1971, s. 313 – 320.

BLANÁR, Vincent – MATEJČÍK, Ján: Živé osobné mená na strednom Slovensku. I. 1. Designácia osobného mena. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici. (Acta Facultatis Paedagogicae Banská Bystrica. Séria spoločenskovedná. Slovenský jazyk. Onomastika.) Red. M. Majtán. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1978. 416 s. + 2 mapy.

BLANÁR, Vincent: Teória vlastného mena. (Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii.) Bratislava: Veda 1996, 250 s.

BLANÁR, Vincent – MATEJČÍK, Ján: Živé osobné mená na strednom Slovensku. I. 2. Distribúcia obsahových modelov. (Zborník Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici. – Acta Facultatis Paedagogicae Banská Bystrica.) Martin: Osveta 1983. 648 s. + mapa.

BLANÁR, Vincent: Motivačný model v onomastike. In: Jazykovedný časopis, 1990, roč. 41, č. 2, s. 113 – 120.

BOSÁK, Ján: Východiská segmentácie slovných tvarov. In: Jazykovedný časopis, 1977, roč. 28, č. 1, s. 32 – 38.

BOSÁK, Ján: Theoretical and Methodological Principles in the Segmentation of Words. In: Recueil linguistique de Bratislava. 5. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1978, s. 51 – 59.

BOSÁK, Ján: Z analýzy sufixálnych morféma. In: Jazykovedné štúdie. 15. Horeckého zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1980, s. 43 – 46.

BOSÁK, Ján: Analýza nemotivovaných segmentov pri adjektívach. In: Slovenská reč, 1980, roč. 45, č. 4, s. 206 – 213.

BOSÁK, Ján: Asémantické prvky v štruktúre slova. In: Jazykovedné štúdie. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike (Smolenice, 14. – 17. januára 1980). Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1981, s. 193 – 196.

BOSÁK, Ján: Vymedzenie tzv. interfixov z hľadiska kategórie forma – obsah. In: K princípom marxistickej jazykovedy. Materiály z konferencie o marxistickej jazykovede (Smolenice 21. – 23. novembra 1983). Red. J. Horecký. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1985, s. 153 – 157.

BOSÁK, Ján – BUZÁSSYOVÁ, Klára: Východiská morfémovej analýzy. (Morfematika. Slovo-tvorba.) Bratislava: Veda 1985. 136 s.

BÖHMEROVÁ, Ada: Some notes on language-specific and cross-linguistic features of derivational feminization, with focus on English and Slovak, in search of universals in word-formation. In: Universals and typology in word-formation (CD ROM). Košice: Slovak association for the study of English, 2009.

BÖHMEROVÁ, Ada: Blending as lexical amalgamation and its onomatological and lexicographical status in English and in Slovak. Bratislava: ŠEVT, a. s., 2010.

BÖHMEROVÁ, Ada: Suffixal diminutives and augmentatives in Slovak a systematic view with some cross-linguistic considerations. In: Lexis, e-journal in English lexicology, 2011, č. 6, s. 59 – 84. Dostupné na: <lexis.univ-lyon3.fr/IMG/pdf/Lexis_6_-_Bohmerova.pdf>

BUDNIKOVOVÁ, Lesia: Súčasný slovenský spisovný jazyk (morfematika, slovotvorba). 2. doplnené a zmenené vyd. Užhorod: Užhorodská národná univerzita 2013. 78 s.

BUFFA, Ferdinand: Nárečie Dlhej Lúky v Bardejovskom okrese. Bratislava: Slovenská akadémia vied 1953. 246 s.

BUFFA, Ferdinand: Kvantita slovies odvodených od podstatných mien. In: Slovenská reč, 1954, roč. 19, č. 1 – 2, s. 36 – 40.

BUFFA, Ferdinand (1955a): Deverbatívne adjektíva v terminológii. In: Slovenské odborné názvoslovie, 1955, roč. 3, s. 257 – 261.

BUFFA, Ferdinand (1955b): Využitie deminutív v terminológii. In: Slovenské odborné názvoslovie, 1955, roč. 3, s. 129 – 133.

BUFFA, Ferdinand (1958a): Odvodené bezpríponové feminína v slovenčine. In: Slovenské odborné názvoslovie, 1958, roč. 6, s. 289 – 292.

BUFFA, Ferdinand (1958b): Slová na *-isko*, *-ište* v spisovnej slovenčine. In: Slovenské odborné názvoslovie, 1958, roč. 6, s. 129 – 132.

BUFFA, Ferdinand: K otázke slovotvorných typov substantív v slovanských nárečiach vzhľadom na Slovanský jazykový atlas. In: Slavia, 1960, roč. 29, č. 4, s. 572 – 576.

BUFFA, Ferdinand: Suffixy *-(č)ina* a *-(č)eta* s pejoratívnym významom v dlholúckom nárečí. In: Jazykovedný časopis, 1962, roč. 13, č. 1, s. 88 – 94.

BUFFA, Ferdinand: K otázke výskumu slovotvornej stránky slovenských nárečí. In: Jazykovedný časopis, 1965, roč. 16, č. 1, s. 79 – 85.

BUFFA, Ferdinand: Slovesné podstatné mená z hľadiska slovotvorného. In: Slovenská reč, 1966, roč. 31, č. 4, s. 225 – 228.

BUFFA, Ferdinand: O tzv. slovesných podstatných menách v poľštine a v slovenčine. In: Slavia Slovaca, 1967, roč. 2, č. 1, s. 46 – 58.

BUFFA, Ferdinand: Slovotvorná stránka nárečí a spisovného jazyka. In: Jazykovedný časopis, 1968, roč. 19, č. 1 – 2, s. 200 – 204.

BUFFA, Ferdinand: O niektorých slovách zakončených na *-ica* v slovenských nárečiach. In: Jazykovedné štúdie. 10. Štolcov zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1969, s. 140 – 146.

BUFFA, Ferdinand: O výskume a atlasovom spracovaní slovotvornej stránky slovenských nárečí. In: Slovenská reč, 1971, roč. 36, č. 1, s. 3 – 12.

BUFFA, Ferdinand: Šarišské nárečia. II. Tvorenie slov. In: Nové obzory. Spoločenskovedný zborník východného Slovenska. 14. Red. M. Chmelárová. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo 1972, s. 169 – 289.

BUFFA, Ferdinand: O slovotvornej diferenciácii v slovenských nárečiach. In: Jazykovedný časopis, 1973, roč. 24, č. 1, s. 60 – 62.

BUFFA, Ferdinand: O slovotvorných variantoch v slovenských nárečiach. In: Slovenská reč, 1974, roč. 39, č. 2, s. 75 – 80.

BUFFA, Ferdinand (1976a): O rozličnej motivovanosti nárečových odvodených slov. In: Slovenská reč, 1976, roč. 41, č. 4, s. 212 – 220.

BUFFA, Ferdinand (1976b): O slovotvorných variantoch typu *kvet* – *kvetina* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1976, roč. 41, č. 6, s. 340 – 348.

BUFFA, Ferdinand (1977a): O druhoch a príčinách slovotvornej diferenciácie v slovenských nárečiach. In: Jazykovedné štúdie. 13. Ružičkov zborník. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1977, s. 53 – 59.

BUFFA, Ferdinand (1977b): Slovotvorné varianty pri názvoch mužských osôb. In: Slovenská reč, 1977, roč. 42, č. 3, s. 136 – 144.

BUFFA, Ferdinand (1978a): Atlas slovenského jazyka. 3. Tvorenie slov. Časť druhá: Úvod – komentáre – dotazník – indexy. Bratislava: Veda 1978. 246 s.

BUFFA, Ferdinand (1978b): O rozličných stupňoch nárečovej slovotvornej diferenciácie. In: Jazykovedný časopis, 1978, roč. 29, č. 1, s. 74 – 78.

BUFFA, Ferdinand: Odvodené slová a ich viacslovné paralely v slovenských nárečiach. In: Slovenská reč, 1979, roč. 44, č. 1, s. 15 – 20.

BUFFA, Ferdinand (1980a): Derivácia ako prameň obohacovania nárečovej lexiky. In: Jazykovedné štúdie. 15. Horeckého zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1980, s. 47 – 50.

BUFFA, Ferdinand (1980b): O analógii pri odvodených nárečových slovách. In: Slovenská reč, 1980, roč. 45, č. 3, s. 154 – 158.

BUFFA, Ferdinand (1980c): O vzájomných zhodách i rozdieloch slovenských nárečí v oblasti tvorenia slov. In: Slovenská reč, 1980, roč. 45, č. 1, s. 17 – 20.

BUFFA, Ferdinand (1980d): O rozličných druhoch nárečovej slovotvornej diferenciácie. In: Jazykovedný časopis, 1980, roč. 31, č. 1, s. 54 – 57.

BUFFA, Ferdinand (1980e): O zložených sufixoch v nárečových substantívach. In: Slovenská reč, 1980, roč. 45, č. 6, s. 341 – 345.

BUFFA, Ferdinand (1980f): Slová so sufixom -ák v slovenských nárečiach. in: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč. 15. Zv. 3. Slavistika. Red. M. Novák et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1980, s. 103 – 117.

BUFFA, Ferdinand (1981a): Atlas slovenského jazyka. 3. Tvorenie slov. Časť prvá: Mapy. Bratislava: Veda 1981. 424 s.

BUFFA, Ferdinand (1981b): O slovotvornom základe v nárečových odvodených slovách. In: Slovenská reč, 1981, roč. 46, č. 5, s. 262 – 269.

BUFFA, Ferdinand (1981c): Slová s viazaným slovotvorným základom v slovenských nárečiach. In: Slovenská reč, 1981, roč. 46, č. 3, s. 146 – 149.

BUFFA, Ferdinand (1981d): O slovotvornej adaptácii prevzatých slov v slovenčine. In: Slovenská reč, 1982, roč. 47, č. 6, s. 326 – 331.

BUFFA, Ferdinand (1985a): O derivačno-lexikálnej diferenciácii v slovenských nárečiach. In: Slovenská reč, 1985, roč. 50, č. 1, s. 44 – 49.

BUFFA, Ferdinand (1985b): Systémová a nesystémová slovotvorná diferenciácia nárečí. In: Slovenská reč, 1985, roč. 50, č. 5, s. 275 – 279.

BUFFA, Ferdinand (1986a): Svojskosti nárečovej derivácie a nárečový slovník. – In: Dialektologický zborník. 2. Materiály z II. slovenskej dialektologickej konferencie. (Zemplínska šírava 30. IX. – 3. X. 1981.) Red. L. Bartko. Prešov: Filozofická fakulta UPJŠ 1986, s. 119 – 129

BUFFA, Ferdinand (1986b): O slovotvorných svojskostiach východoslovenských nárečí. In: Nové obzory. 28. Spoločenskovedný zborník východného Slovenska. Red. I. Michnovič. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo 1986, s. 177 – 185.

BUFFA, Ferdinand (1987a): Odvodené abstraktá v slovenských nárečiach. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1987. 152 s.

BUFFA, Ferdinand (1987a): Z názvov deja v slovenských nárečiach. – In: Jazykovedné štúdie. 21. Dialektológia. Red. I. Ripka. Bratislava: Veda 1987, s. 21 – 45.

BUFFA, Ferdinand: O nárečových slovotvorných variantoch a synonymách. In: Slovenská reč, 1988, roč. 53, č. 1, s. 26 – 34.

BUFFA, Ferdinand (1988b): O deminutívach v poľštine a slovenčine. In: Studia linguistica Polono-Slovaca. 1. Red. K. Rymut et al. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk 1988, s. 41 – 47.

BUFFA, Ferdinand: K poľsko-slovenským jazykovým vzťahom (na tvaroslovnom a slovotvornom materiáli). In: Slavica Slovaca, 1998, roč. 33, č. 2, s. 109 – 116.

BUFFA, Ferdinand: Šarišské nárečia. Bratislava: Veda 1995. 401 s.

BUFFA, Ferdinand: Z poľsko-slovenských lexikálnych vzťahov. Komparatistický náčrt. Prešov: Náuka 2001. 49 s.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: K triedeniu koreňových morféme transformačnou metódou. In: Jazykovedný časopis, 1969, roč. 20, č. 1, s. 33 – 49.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Intencia slovesného deja a deverbatívna slovotvorná paradigma. In: Jazykovedný časopis, 1970, roč. 21, č. 2, s. 113 – 124.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: On the Definition of the Word-forming Paradigm. In: Recueil linguistique de Bratislava. 4. Proceedings of the Symposium on Algebraic Linguistics held on 10-12 February 1970 at Smolenice. Red. J. Horecký et al. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1973, s. 251 – 257.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Sémantická štruktúra slovenských deverbatív. Bratislava: Veda 1974. 236 s.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Využívanie prechýľovacej prípony *-ička* v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1976, roč. 41, č. 1, s. 11 – 17.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Opis odvodzovacích možností slovenského slovesa. In: O slovenčine pre slovenčinárov. Red. J. Oravec. Bratislava: Pedagogický ústav mesta Bratislava 1978, s. 30 – 55.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: O vzťahu potenciálnych a príležitostných odvodených slov k jazykovej norme. In: Z teórie spisovného jazyka. Zborník referátov a diskusných príspevkov. Red. J. Kačala. Bratislava: Veda 1979, s. 124 – 127.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1980a): O rozštiepení štruktúrnej a sémantickej motivácie slov s formantom *-stvo*. In: Jazykovedné štúdie. 15. Horeckého zborníka. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1980, s. 57 – 68.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1980b): Vzťah slovotvorného a lexikálneho významu transpozíčných derivátov. In: Slovo a slovesnosť, 1980, roč. 41, č. 2, s. 127 – 130.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1980c): Okazionalizmy v slovenskej literatúre. In: Studia Academica Slovaca. 9. Prednášky XVI. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1980, s. 91 – 108.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Názvy deja a názvy vlastností v transpozíčnej a nominačnej funkcii. In: Jazykovedný časopis, 1982, roč. 33, č. 1, s. 21 – 35.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1983a): Abstraktá s kvantitatívnym významom (typ nehodovostí). In: Kultúra slova, 1983, roč. 17, č. 10, s. 335 – 341.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1983b): Konkurencia slovotvorných typov s formantmi *-(iz)ácia, -(ova)nie*. In: Slovenská reč, 1983, roč. 48, č. 5, s. 268 – 277.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Gnozeologický a ontologický aspekt lingvistických operácií (transformácie a parafrázy). In: Jazykovedný časopis, 1984, roč. 35, č. 2, s. 121 – 133.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Motivácia a jej vplyv na sémantickú a štylistickú hodnotu slova. In: Studia Academica Slovaca. 14. Prednášky XXI. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1985, s. 81 – 104.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1986a): Tvorenie abstrákt v súčasnej slovenčine. In: *Studia Academica Slovaca*. 15. Prednášky XXII. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1986, s. 71 – 85.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1986b): Konkurencia slovotvorných typov s formantmi *-ita* a *-osť*. In: *Slovenská reč*, 1986, roč. 51, č. 3, s. 142 – 152.

BUZÁSSYOVÁ, Klára (1986c): Novšie názvy vlastností a stavov. In: *Kultúra slova*, 1986, roč. 20, č. 10, s. 335 – 340.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Dynamické tendencie v tvorení abstrákt. In: *Slovenská reč*, 1987, roč. 52, č. 4, s. 214 – 222.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Okazionálna slovotvorba ako indikátor synchrónnej a diachrónnej dynamiky. In: *Metódy výskumu a opisu lexiky slovanských jazykov. Materiály zo sympózia konaného v rámci 7. zasadnutia Lexikologicko-lexikografickej komisie pri Medzinárodnom komitete slavistov (Nové Vozokany 24. – 26. apríla 1989)*. Red. V. Blanár et al. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1990, s. 63 – 73.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Aspekty vzťahu slovotvorby a textu. In: *Text a kontext. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Text v priestore jazykovej komunikácie. Text v priestore didaktickej komunikácie*. Prešov 18. – 19. novembra 1993. Red. F. Ruščák. Prešov: Pedagogická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1993, s. 23 – 33.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Spätná väzba medzi slovotvorbou a textom. In: *Fungovanie jazykových prostriedkov v texte*. Red. E. Krošláková. Nitra: Vysoká škola pedagogická 1996, s. 11 – 21.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Tvorivosť a reprodukovanosť v jazyku. In: *Pange lingua. Zborník na počesť Viktora Krupu*. Red. J. Genzor – S. Ondrejovič. Bratislava: Veda 1999, s. 131 – 146.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Syntagmatická a paradigmatická dimenzia nominácie. K problému textových a lexikónových jednotiek nominácie.) In: *Słowotwórstwo a inne sposoby nominacji. Materiały z 4 konferencji Komisji Słowotwórstwa przy Międzynarodowym Komitecie Slavistów (Katowice 27 – 29 września 2000 r.)*. Eds. K. Kleszczowa – L. Selimski. Katowice: Wydawnictwo Gnome 2000, s. 17 – 23.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Súvzťažnosť pojmov transpozícia, syntaktická derivácia, nominalizácia ako reflex vzťahu tvorenia slov a syntaxe. In: *Wortbildung: interaktiv im Sprachsystem – interdisziplinär als Forschungsgegenstand. Materialien in der 3. Konferenz der Kommission für slawische Wortbildung beim Internationalen Slavistenkomitee Innsbruck*, 28. 9. – 1. 10. 1999. Igor Stepanovič Uluchanov zum 65. Geburtstag. Ed. I. Ohnheiser. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck 2000, s. 145 – 155.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Slovotvorné paradigmy: ich sémantická podmienenosť a určenosť. In: *Studia Academica Slovaca*. 30. Ed. J. Mlacek. Bratislava: Stimul 2001, s. 72 – 82.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Kombinatorika významových konšituentov v kompozitách. In: *Slavische Wortbildung. Semantik und Kombinatorik. Materialien der 5. Internationalen Konferenz der Kommission für slavische Wortbildung beim Internationalen Slavistenkomitee*. Lutherstadt Wittenberg, 20. – 25. September 2001. Ed. S. Mengel. Münster – Hamburg – London: LIT Verlag 2002, s. 181 – 192.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Zložené slova z hľadiska internacionalizácie a inovácií. In: *Jazykovedný časopis*, 2003, roč. 54, č. 1 – 2, s. 31 – 50.

BUZÁSSYOVÁ, Klára: Čo dáva slovotvorbu lexikografii. In: *Lexikálna sémantika a derivatológia. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej pri príležitosti životného jubilea prof. PhDr. Juraja Furdíka, CSc.* Prešov 5. december 2000. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2007, s. 43 – 51.

BYSTRIANSKA, Marta: Galicizmy v slovenčine. Vzťah morfematickej a slovotvornej štruktúry. In: *Varia*. 7. Zborník materiálov zo VII. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 3. – 5. 12. 1997). Red. M. Nábělková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 1998, s. 166 – 169.

BYSTRIANSKA, Marta: Onomaziologické symetrie a asymetrie pri prekladoch právnych terminologických pomenovaní z francúzštiny do slovenčiny. In: *Varia*. 8. Zborník materiálov z VIII.

kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 25. – 27. november 1998). Red. M. Nábělková – Ľ. Králik. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 1999, s. 289 – 295.

DOBRÍK, Zdenko (2010a): Sémantika v slovotvorbe slovenčiny a nemčiny. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied 2010. 185 s.

DOBRÍK, Zdenko (2010b): Sémantika a slovotvorný potenciál deminutív a kolektív v slovenčine a nemčine. In: Nová filologická revue, 2010, roč. 2, č. 4, s. 26 – 35.

DOBRÍK, Zdenko (2010c): Slovotvorná adaptácia anglicizmov v slovenčine a nemčine. In: Acta Facultatis Humanisticae Universitatis Matthiae Belii Neosoliensis. Humanitné vedy – lingvistiká. Zborník vedeckých štúdií učiteľov a doktorandov Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Zost. E. Homolová a kol. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied 2010, s. 83 – 91.

DOKULIL, Miloš: Tvoření slov v češtině 1. Teorie odvozování slov. Praha: Nakladatelství ČSAV 1962. 264 s.

DOLNÍK, Juraj: Slovotvorný a lexikálny význam činiteľských mien s príponou *-teľ*. In: Slovenská reč, 1984, roč. 49, č. 1, s. 13 – 20.

DOLNÍK, Juraj: Logické princípy organizácie slovnej zásoby. In: Slovenská reč, 1987, roč. 52, č. 3, s. 129 – 139.

DOLNÍK, Juraj: Lexikálna sémantika. Bratislava: Univerzita Komenského 1990. 304 s.

DOLNÍK, Juraj: Motivácia a lexikalizácia. In: Slovenská reč, 1995, roč. 60, č. 2, s. 65 – 70.

DOLNÍK, Juraj: Súčasný slovenský jazyk. – Lexikológia. Seminárne cvičenia. 3. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského 1999. 105 s. (1. vyd. 1990; 2. vyd. 1994.)

DOLNÍK, Juraj: Lexikológia. Bratislava: Univerzita Komenského 2003. 236 s.

DOLNÍK, Juraj – BENKOVIČOVÁ, Jana – JAROŠOVÁ, Alexandra: Porovnávací opis lexikálnej zásoby. Bratislava: Veda 1993. 192 s.

DVONČ, Ladislav: Cudzie podstatné mená z hľadiska odvodzovania. In: Slovenská reč, 1948/49, roč. 14, č. 5 – 6, s. 142 – 165.

DVONČ, Ladislav: Ešte o alternácii *i/ø* v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1949/50, roč. 15, č. 1, s. 5 – 7.

DVONČ, Ladislav: Skracovanie dĺžok pred dlhými sufixami a rytmický zákon v slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1954, roč. 8, č. 4, s. 234 – 243.

DVONČ, Ladislav: Používanie prípon *-ár* a *-iar* v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1954, roč. 19, č. 9 – 10, s. 298 – 302.

DVONČ, Ladislav: Rytmický zákon v spisovnej slovenčine. Bratislava: Slovenská akadémia vied 1955. 254 s.

DVONČ, Ladislav: Kvantitatívne zmeny pri odvodzovaní substantív na *-ár/-iar*. In: Jazykovedné štúdie. 1. Spisovný jazyk. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1956, s. 5 – 30.

DVONČ, Ladislav: Doplnky k odvodzovaniu slov na *-ár/-iar*. In: Slovenská reč, 1957, roč. 22, č. 5, s. 282 – 286.

DVONČ, Ladislav: Kvantitatívne zmeny pri odvodzovaní slov na *-ák/-iak*. In: Slovenská reč, 1960, roč. 25, č. 3, s. 163 – 170.

DVONČ, Ladislav (1961a): O príponách *-í* a *-ací* v druhových prívlastňovacích prídavných menách. In: Slovenská reč, 1961, roč. 26, č. 2, s. 84 – 96.

DVONČ, Ladislav (1961b): O druhovom prívlastňovacom prídavnom mene od slova *buldog*. In: Slovenská reč, 1961, roč. 26, č. 3, s. 165 – 167.

DVONČ, Ladislav (1962a): K otázke písania predpôn *s-*, *z-*. In: Slovenská reč, 1962, roč. 27, č. 6, s. 353 – 360.

DVONČ, Ladislav (1962b): Deriváty z kmeňa niektorých trpných prídavných. In: Slovenská reč, 1962, roč. 27, č. 5, s. 276 – 285.

DVONČ, Ladislav: K jednému prípadu porušovania rytmického zákona. In: Slovenská reč, 1963, roč. 28, č. 4, s. 224 – 230.

DVONČ, Ladislav (1964a): Atmosferický, či atmosférický? In: Slovenská reč, 1964, roč. 29, č. 1, s. 33 – 38.

DVONČ, Ladislav (1964b): K hybridným slovám v spisovnej slovenčine. In: Československý terminologický časopis, 1964, roč. 3, č. 3, s. 159 – 170.

DVONČ, Ladislav: K alternáciám *g/dž, g/ž, g/č, g/c a g/ø* v spisovnej slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1965, roč. 16, č. 1, s. 20 – 37.

DVONČ, Ladislav: Odvodzovanie obyvateľských mien od cudzích zemepisných názvov v slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1966, roč. 17, č. 2, s. 170 – 178.

DVONČ, Ladislav: K obyvateľským menám typu *Valaštan*. In: Slovenská reč, 1967, roč. 12, č. 6, s. 345 – 356.

DVONČ, Ladislav: Niektoré novšie prípady porušovania rytmického zákona. In: Slovenská reč, 1969, roč. 34, č. 5, s. 290 – 297.

DVONČ, Ladislav (1972a): Odvozené názvy osôb ženského rodu v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1972, roč. 37, č. 1, s. 39 – 48.

DVONČ, Ladislav (1972b): Deriváty českých miestnych názvov na *-eň*. In: Slovenská reč, 1972, roč. 37, č. 3, s. 158 – 164.

DVONČ, Ladislav (1974a): Alternácia *á/ø* a *ø/á* v spisovnej slovenčine. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 23 – 24. 1971 – 1972. Red. Š. Ondruš. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1974, s. 55 – 58.

DVONČ, Ladislav (1974b): Rytmičný zákon v adjektívach od cudzích zemepisných názvov. In: Slovenská reč, 1974, roč. 39, č. 2, s. 101 – 109.

DVONČ, Ladislav (1974c): Krškany – krškánsky, Krškanka, či krškanský, Krškanka. In: Slovenská reč, 1974, roč. 39, s. 220 – 226.

DVONČ, Ladislav (1975a): O derivátoch niektorých cudzích zemepisných názvov. In: Slovenská reč, 1975, roč. 40, č. 2, s. 97 – 105.

DVONČ, Ladislav (1975b): Tvorenie obyvateľských mien v súčasnej spisovnej slovenčine. In: Slavica Slovaca, 1975, roč. 10, č. 1, s. 45 – 52.

DVONČ, Ladislav (1977a): Deriváty cudzích nesklonných zemepisných názvov zakončených na samohlásky. In: Jazykovedné štúdie. 13. Ružičkov zborník. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1977, s. 73 – 81.

DVONČ, Ladislav (1977b): K názvom typu *Nitriansko* a *Nitrianska*. In: Kultúra slova, 1977, roč. 11, č. 8, s. 265 – 270.

DVONČ, Ladislav (1977c): Alternácia *h/ž* v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1977, roč. 42, č. 1, s. 28 – 35.

DVONČ, Ladislav: Tvorenie slov od slovenských vlastných mien s adjektívnou podobou. In: Kultúra slova, 1978, roč. 12, č. 3, s. 70 – 74.

DVONČ, Ladislav (1980a): Obyvateľské mená od zemepisných názvov v spisovnej slovenčine. In: O slovenčine pre slovenčinárov. Red. J. Oravec. Bratislava: Pedagogický ústav mesta Bratislavy 1980, s. 112 – 160.

DVONČ, Ladislav (1980b): Deriváty názvov obcí na Slovensku so zhodnými prívlastkami. In: Zpravodaj Místopisné komise ČSAV, 1980, roč. 21, s. 231 – 239.

DVONČ, Ladislav (1980c): Alternácia (morfonéma) *k/č* v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1980, roč. 45, č. 3, s. 129 – 136.

DVONČ, Ladislav: Alternácie vokál/nula a nula/vokál v spisovnej slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1981, roč. 32, č. 1, s. 43 – 48.

DVONČ, Ladislav: Alternácia *sk/šť* v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1982, roč. 47, č. 1, s. 41 – 50.

DVONČ, Ladislav: Názov Európa a s ním súvisiace slová. In: Kultúra slova, 1983, roč. 17, č. 9, s. 304 – 307.

DVONČ, Ladislav (1984a): Obyvateľské mená v spisovnej slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 13. Prednášky XX. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1984, s. 183 – 201.

DVONČ, Ladislav (1984b): Materinčina, materčina. In: Kultúra slova, 1984, roč. 18, č. 6, s. 202 – 205.

- DVONČ, Ladislav (1984c): Záhoráčtina a záhorčina. In: Kultúra slova, 1985, roč. 19, č. 7, s. 234 – 238.
- DVONČ, Ladislav (1984d): Dynamika slovenskej morfológie. Bratislava: Veda 1984. 124 s.
- DVONČ, Ladislav (1986a): Pomenovania typu áčko. In: Kultúra slova, 1986, roč. 20, č. 8, s. 279 – 282.
- DVONČ, Ladislav (1986b): Sloveso ísť a jeho odvodeniny. In: Slovenská reč, 1986, roč. 51, č. 6, s. 358 – 361.
- DVONČ, Ladislav: Atmosféra – atmosférický. In: Kultúra slova, 1988, roč. 22, č. 8, s. 275 – 277.
- DVONČ, Ladislav: Alternácia dvoch spoluhlások v spisovnej slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 19. Prednášky XXVI. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1990, s. 83 – 95.
- DVONČ, Ladislav (1990a): Jednorazový, viacrazový či jednorázový, viacrázový. In: Slovenská reč, 55, 1990, s. 352 – 357.
- DVONČ, Ladislav (1990b): Prídavné mená typu *bojachtivý*. In: Slovenská reč, 1990, roč. 55, č. 4, s. 222 – 228.
- DVONČ, Ladislav (1991a): Vokálne alternácie v spisovnej slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 20. Prednášky XXVII. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1991, s. 33 – 47.
- DVONČ, Ladislav (1991b): Slová typu *narkomafia*. In: Kultúra slova, 1991, roč. 25, č. 6, s. 213 – 216.
- DVONČ, Ladislav (1993a): Deriváty názvov obcí a miest na *-ec* a *-ce*. In: Kultúra slova, 1993, roč. 27, č. 7 – 8, s. 230 – 237.
- DVONČ, Ladislav (1993b): Miss a misska. In: Slovenská reč, 1993, roč. 58, č. 4, s. 312 – 314.
- DVONČ, Ladislav: *Žiadúci, nežiadúci a žiaduci, nežiaduci*. In: Slovenská reč, 1994, roč. 59, č. 2, s. 53 – 54.
- DVONČ, Ladislav (1996a): Cudzie ženské priezviská v slovenčine. In: 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“. Prešov 25. – 26. októbra 1995. Zborník referátov. Red. M. Majtán – F. Ruščák. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta humanitných a prírodných vied 1996, s. 169 – 172.
- DVONČ, Ladislav (1996b): Tvorenie ženských priezvisk od mužských priezvisk cudzieho pôvodu. In: Kultúra slova, 1996, roč. 30, č. 5, s. 280 – 285.
- DVONČ, Ladislav (1996c): Deriváty od mena *Luther* alebo tvorenie adjektív od vlastných mien. In: Slovenská reč, 1996, roč. 61, č. 4, s. 204 – 207.
- DVONČ, Ladislav (1997a): O kvantite slov *umieráčik* a *posmieváčik*. In: Kultúra slova, 1997, roč. 31, č. 3, s. 149 – 157.
- DVONČ, Ladislav (1997b): Prídavné mená od miestnych názvov na *-ce*. In: Slovenská reč, 1997, roč. 62, č. 2, s. 87 – 92.
- DVONČ, Ladislav (1997c): Najnovšie zmeny v oblasti kodifikácie rytmického krátenia v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1997, roč. 62, č. 4, s. 218 – 226.
- DVONČ, Ladislav (1998a): Rytmické krátenie v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1998, roč. 63, č. 5, s. 291 – 299.
- DVONČ, Ladislav (1998b): Prídavné mená na *-ický* od vlastných mien. In: Slovenská reč, 1998, roč. 63, č. 1, s. 38 – 48.
- DVONČ, Ladislav (1999a): Znova o pravidle o rytmickom krátení v spisovnej slovenčine (1). In: Slovenská reč, 1999, roč. 64, č. 5, s. 279 – 291.
- DVONČ, Ladislav (1999b): Znova o pravidle o rytmickom krátení v spisovnej slovenčine (2). In: Slovenská reč, 1999, roč. 64, č. 6, s. 345 – 354.
- DVONČ, Ladislav (1999c): Ženské priezviská v spisovnej slovenčine. In: Pange lingua. Zborník na počesť Viktora Krupu. Red. J. Genzor – S. Ondrejovič. Bratislava: Veda 1999, s. 189 – 199.
- DVONČ, Ladislav (2000a): Prípady dodržiavania a nedodržiavania pravidla o rytmickom krátení v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 2000, roč. 65, č. 4, s. 221 – 226.

DVONČ, Ladislav (2000b): Ulievač, ulievak/ulievák, ulievareň/ulieváreň. In: Slovenská reč, 2000, roč. 65, č. 5 – 6, s. 319 – 325.

ĐUROVIČ, Ľubomír: Vágnoť alebo zadanie? (O slovenských vzťahových adjektívach a slovenskej NP). In: Človek a jeho jazyk. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Ed. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 348 – 357.

DZIAKOVÁ, Katarína: O príprave slovtvorného slovníka slovenčiny. In: Slovo o slove, roč. 7, Prešov: Náuka 2001, s. 29 – 32.

Encyklopédia jazykovedy. Red. J. Mistrík a kol. Bratislava: Obzor 1993. 515 s.

FILIPOVIČ, Rudolf: Transphonemization: Substitution on the phonological level reinterpreted. In: Europäische Mehrsprachigkeit. Festschrift zum 70. Geburtstag von Mario Wandruszka. Red. W. Pöckl. Tübingen: Max Niemeyer 1981, s. 125 – 133.

FILIPOVIČ, Rudolf: Teorija jezika u kontaktu. Uvod u lingvistiku jezičnih dodira. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga 1986. 322 s.

FINDRA, Ján: Štylistika slovenčiny. Martin: Vydavateľstvo Osveta 2004. 232 s.

FURDÍK, Juraj (1967a): O vide a väzbe pri slovesných podstatných menách. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 2, s. 65 – 74.

FURDÍK, Juraj (1967b): O slovtvorných príponách s gramatickou funkciou. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 6, s. 342 – 345.

FURDÍK, Juraj: O tvorení názvov deja a výsledku deja v štúrovskom období. In: Jazykovedný zborník venovaný VI. slavistickému kongresu. Red. J. Dzurenda et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1968, s. 89 – 106.

FURDÍK, Juraj: Slovtvorná analógia a analogická slovtvorba. In: Jazykovedný časopis, 1970, roč. 21, č. 1, s. 54 – 59.

FURDÍK, Juraj: O tvorení niektorých deverbatív v matičnom období. In: Jazykovedný zborník venovaný prof. PhDr. Štefanovi Tóvikovi, CSc., k šesťdesiatym narodeninám. Red. P. Bungarič et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1969, s. 85 – 101.

FURDÍK, Juraj: Zo slovtvorného vývoja slovenčiny. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1971. 81 s.

FURDÍK, Juraj (1975a): Slovenské ekvivalenty niektorých typov kompozít v maďarčine. In: Jazykovedný zborník. Z príležitosti VII. slavistického kongresu vo Varšave. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae. Jazykovedný zborník. 4.) Red. Ľ. Novák. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1975, s. 169 – 186.

FURDÍK, Juraj (1975b): K. Buzássyová: Sémantická štruktúra slovenských deverbatív. Bratislava: Veda 1974. 240 s. In: Jazykovedný časopis, 1975, roč. 26, č. 2, s. 196 – 199.

FURDÍK, Juraj: Čo dáva slovtvorba lexikológii. In: Slavica Slovaca, 1976, roč. 11, č. 1, s. 55 – 62.

FURDÍK, Juraj (1978a): K sémantickej a komunikačnej funkcii slovtvornej motivácie. In: Příspěvky pro VIII. mezinárodní sjezd slavistů Záhřeb 1978. Red. Š. Ondruš, S. Wollmann. Praha: Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV 1978, s. 77 – 87.

FURDÍK, Juraj (1978b): K syntakticko-sémantickej interpretácii slovtvorných štruktúr. In: Slavica Slovaca, 1978, roč. 13, č. 3, s. 274 – 287.

FURDÍK, Juraj (1978c): Slovtvorná motivovanosť slovnej zásoby v slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 7. Prednášky XIV. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1978, s. 103 – 115.

FURDÍK, Juraj: Slovtvorná motivácia v spisovnom jazyku a v nárečí. In: Dialektologický zborník. 1. Materiály z I. slovenskej dialektologickej konferencie konanej v Prešove 17. – 19. apríla 1975. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae. Jazykovedný zborník. 5. 1979.) Red. L. Bartko et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1980, s. 33 – 37.

FURDÍK, Juraj: Slovtvorba – hybná sila lexikálnej dynamiky. In: Obsah a forma v slovnej zásobe. Materiály z vedeckej konferencie o výskume a opise slovnej zásoby slovenčiny (Smolenice 1. – 4. marca 1984). Red. J. Kačala. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta SAV Štúra 1984, s. 144 – 150.

FURDÍK, Juraj: Štylistické dimenzie slovotvorne motivovaného slova. In: Jazykovedný časopis, 1987, roč. 38, č. 1, s. 25 – 31.

FURDÍK, Juraj: Pokus o komplexný kvantitatívny výskum slovotvorného systému pomocou počítača. (Metodologické východiská a prvé výsledky.) In: Metódy výskumu a opisu lexiky slovanských jazykov. Materiály zo sympózia konaného v rámci 7. zasadnutia Lexikologicko-lexikografickej komisie pri Medzinárodnom komitáte slavistov (Nové Vozokany 24. – 26. apríla 1989). Red. V. Blanár et al. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1990, s. 254 – 264.

FURDÍK, Juraj: Motivačná nasýtenosť textu v slovenčine a nemčine. In: Konfrontačný a komparatívny výskum jazykovej a literárnej komunikácie. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae. Jazykovedný zborník 8. / Literárnovedný zborník 8. Red. P. Petrus. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1991, s. 65 – 76.

FURDÍK, Juraj: Slovotvorná motivácia a jej jazykové funkcie. Levoča: Modrý Peter 1993. 200 s.

FURDÍK, Juraj (1994a): Integračné procesy pri lexikálnych prevzatiach. In: Jazykovedný časopis, 1994, roč. 45, č. 2, s. 95 – 102.

FURDÍK, Juraj (1994b): Metodologické problémy tvorby slovotvorného slovníka slovenčiny. In: Zapisník slovenského jazykovedca, 1994, roč. 13, s. 16 – 17.

FURDÍK, Juraj: Onomaziologické symetrie a asymetrie v lexike slovanských jazykov. In: Jazykovedný časopis, 1995, roč. 46, č. 2, s. 74 – 82.

FURDÍK, Juraj: Jazykový status slovotvorne motivovaného slova. In: Studia Philologica. 3. Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae. Red. Z. Stanislavová et al. Prešov: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Pedagogická fakulta v Prešove 1996, s. 48 – 56.

FURDÍK, Juraj (1998a): Motivačná intencia slova. In: Slovenská reč, 1998, roč. 63, č. 6, s. 321 – 329.

FURDÍK, Juraj (1998b): Zmeny v jazykových podsystemoch (čiastkových normách). Slovo-tvorné zmeny. In: Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Slovenský jazyk. Red. J. Bosák. Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej 1998, s. 52 – 68.

FURDÍK, Juraj (1999a): Synergická povaha slovotvornej motivácie. In: Neue Wege der slavistischen Wortbildungsforschung. / Novýje puti izučeniya slovoobrazovanija slavjanskich jazykov. 2. Tagung der Internationalen Kommission für slawische Wortbildung. Magdeburg 9. – 11. 10. 1997 / Vtoroje zasedanije Meždunarodnoj komisii po slovianskomu slovoobrazovaniju. Ed. R. Belentschikow. Frankfurt am Main: Peter Lang 1999, s. 73 – 82.

FURDÍK, Juraj (1999b): Zur Entwicklung der slowakischen Wortbildung in den Jahren 1780 – 1914. In: Wiener Slawistisches Jahrbuch, 1999, roč. 45, č. 1, s. 29 – 40.

FURDÍK, Juraj (2000a): Slovanská slovotvorba z hľadiska všeobecnej jazykovedy. In: Wortbildung: interaktiv im Sprachsystem – interdisziplinär als Forschungsgegenstand / Slovoobrazovanie v jeho otnošenijach k drugim sferam jazyka. Materialien der 3. Konferenz der Kommission für slawische Wortbildung beim Internationalen Slawistenkomitee. Innsbruck 28. 9. – 1. 10. 1999. Igor' Stepanovič Uluchanov zum 65. Geburtstag. / Igoru Stepanoviču Uluchanovu k 65-letiju so dňa raždenija. Ed. I. Ohnheiser. Innsbruck: Innsbrucker Beiträge zur Kulturwissenschaft, Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck 2000, s. 7 – 10.

FURDÍK, Juraj (2000b): Motywacja słowotwórcza między innymi typami motywacji leksykalnej. In: Słowotwórstwo a inne sposoby nominacji. Materiały z 4 konferencji Komisji Słowotwórstwa przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów (Katowice 27 – 29 września 2000 r.). Eds. K. Kleszczowa – L. Selimski. Katowice: Wydawnictwo Gnome 2000, s. 59 – 62.

FURDÍK, Juraj (2000c): O vývine názorov Jána Horeckého na slovotvorbu. In: Človek a jeho jazyk. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Ed. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 331 – 338.

FURDÍK, Juraj (2002a): Pojem produktivity v slovotvorbe a v morfológii. In: Jazykoveda v bibliografii. Bibliografia v jazykovede. Na počesť Ladislava Dvonča. Ed. S. Ondrejovič. Bratislava: Veda 2002, s. 22 – 29.

FURDÍK, Juraj (2002b): K onomaziologickej štruktúre slovotvorne motivovaného slova. In: Slawische Wortbildung. Semantik und Kombinatorik. (Materialien der 5. Konferenz der Kom-

mission für slawische Wortbildung beim Internationalen Slawistenkomitee. Lutherstadt, Wittenberg 20. – 25. september 2001). Ed. S. Mengel. Münster – Hamburg – London: LIT Verlag 2002, s. 113 – 123.

FURDÍK, Juraj – FURDÍK, Karol: Slovtovorný slovník slovenčiny – softvérové riešenie. In: Varia. 9. Zborník materiálov z XI. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 1. – 3. december 1999). Ed. M. Nábělková – M. Šimková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 2002, s. 305 – 316.

FURDÍK, Juraj: Slovenská slovtvorba (teória, opis, cvičenia). Ed. M. Ološtiak. Prešov: Náuka 2004. 200 s.

FURDÍK, Juraj: Život so slovtvorbou a lexikológiou. Výber štúdií pri príležitosti nedožitých sedemdesiatin. Eds. M. Ološtiak – L. Gianitsová-Ološtiaková. Košice: Vydavateľstvo LG 2005. 472 s.

FURDÍK, Juraj: Teória motivácie v lexikálnej zásobe. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2008. 95 s.

GAVUROVÁ, Miroslava (2013a): Skratka ako lexéma (abreviačná motivácia v lexike). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2013. 312 s.

GAVUROVÁ, Miroslava (2013b): „Pošli bližšie info o detoxe a botoxe. Foto vítané.“ Poznámky o produktivite a slovnodruhovom štatúte skrátených a skratkových slov. In: Slovenská reč, 2013, roč. 78, č. 1 – 2, s. 41 – 57.

GAVUROVÁ, Miroslava (2013c): „Pošli bližšie info o detoxe a botoxe. Foto vítané.“ Poznámky o produktivite a slovnodruhovom štatúte skrátených a skratkových slov II. In: Slovenská reč, 2013, roč. 78, č. 3 – 4, s. 152 – 172.

GAVUROVÁ, Miroslava (2013d): „Pošli bližšie info o detoxe a botoxe. Foto vítané.“ Poznámky o produktivite a slovnodruhovom štatúte skrátených a skratkových slov III. In: Slovenská reč, 2013, roč. 78, č. 5, s. 274 – 284.

HABOVŠTIAK, Anton: Oravské nárečia. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1965. 544 s. + 38 máp.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína: Niekoľko poznámok o Bernolákovej spisovnej slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1958, roč. 9, č. 1, s. 70 – 87.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína (1968a): Bernolákovo jazykovedné dielo. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1968. 443 s.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína (1968b): O slovtovorných možnostiach slovenčiny. In: Kultúra slova, 1968, roč. 2, č. 8, s. 273 – 276.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína: Jazyk Hugolína Gavloviča. In: Slovenská reč, 1970, roč. 35, č. 2, s. 79 – 87.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína: Tvorenie slov predponou *pri-/prí-* v spisovnej slovenčine. In: Slovenské odborné názvoslovie. 1975, roč. 5, s. 257 – 266.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína: Mikrosystém priezvisk odvodených od mena Michal. In: Onomastica, 1980, roč. 25, s. 183 – 195.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína: Slovná zásoba spisovnej slovenčiny z vývinového hľadiska. Nitra: Pedagogická fakulta v Nitre 1987. 403 s.

HAYEKOVÁ, Matilda: Deminutíva v slovníku, ich štylistické označenie a využitie. In: Slovenská reč, 1956, roč. 21, č. 1 – 2, s. 76 – 79.

HAYEKOVÁ, Matilda: Ešte o formálnych zdobeninách – expresívach. In: Slovenská reč, 1957, roč. 22, č. 6, s. 359 – 363.

HAYEKOVÁ, Matilda: Stupňovanie expresívnosti v slovenčine. In: Jazykovedné štúdie. 11. Jónov zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1971, s. 47 – 56.

HINCOVÁ, Katarína – HÚSKOVÁ, Alexandra: Slovenský jazyk pre 1. – 4. ročník stredných škôl. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 2008. 368 s.

HORECKÝ, Ján: K charakteristike štúrovského lexika. In: Linguistica Slovaca, 1946 – 1948, roč. 4 – 6, s. 279 – 298.

HORECKÝ, Ján (1956a): Základy slovenskej terminológie. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1956. 146 s.

- HORECKÝ, Ján (1956b): Sústava substantívnych slovotvorných prípon. In: Jazykovedné štúdie. 1. Spisovný jazyk. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1956, s. 41 – 48.
- HORECKÝ, Ján (1957a): Slovotvorná štruktúra nomenklatury organických zlúčenín. In: Slovenské odborné názvoslovie, 1957, roč. 5, č. 1, s. 3 – 9.
- HORECKÝ, Ján (1957b): O tvorení slovies predponami. In: Slovenská reč, 1957, roč. 22, č. 3, s. 141 – 155.
- HORECKÝ, Ján (1958a): Sémantická klasifikácia zložených slov. In: Studie ze slovanské jazykovědy. Sborník k 70. narozeninám akademika Františka Trávníčka. Red. V. Machek et al. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1958, s. 285 – 293.
- HORECKÝ, Ján (1958b): K otázke systému v slovnej zásobe. In: Jazykovedné štúdie. 3. Spisovný jazyk. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1958, s. 5 – 18.
- HORECKÝ, Ján: Slovotvorná sústava slovenčiny. Podstatné meno. Prídavné meno. Sloveso. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1959. 217 s.
- HORECKÝ, Ján (1960a): Z výskumu otázok tvorenia slov v rokoch 1945 – 1960. In: Slovenská reč, 1960, roč. 25, č. 4 – 5, s. 236 – 241.
- HORECKÝ, Ján (1960b): Zastaralé slovotvorné postupy v diele M. Kukučina. In: Jazykovedné štúdie. 5. K jazyku a dielu Martina Kukučina. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1960, s. 41 – 50.
- HORECKÝ, Ján (1961a): Motivácia biologických termínov. In: Slovenské odborné názvoslovie, 1961, roč. 9, s. 225 – 229.
- HORECKÝ, Ján (1961b): Využitie matematických metód v jazykovede. In: Slovenská reč, 1961, roč. 26, č. 5, s. 257 – 269.
- HORECKÝ, Ján (1962a): Vzťahy medzi kybernetikou a jazykovedou. In: Slovenská reč, 1962, roč. 27, č. 5, s. 263 – 269.
- HORECKÝ, Ján (1962b): K definícii morfémy. In: Slavica Pragensia. 4. (Acta Universitatis Carolinae. Philologica.) Věnováno akademiku Bohuslavu Havránekovi k sedmdesátým narozeninám. Red. V. Barnet et al. Praha: Universita Karlova 1962, s. 145 – 150.
- HORECKÝ, Ján (1962c): O slovách s pol- a polo-. In: Slovenská reč, 1962, roč. 26, č. 1, s. 30 – 36.
- HORECKÝ, Ján: K štatistickej štruktúre slovotvorného modelu. In: Československé přednášky pro V. mezinárodní sjezd slavistů v Sofii. Red. B. Havránek. Praha, Nakladatelství ČSAV 1963, s. 125 – 134.
- HORECKÝ, Ján (1964a): Morfematická štruktúra slovenčiny. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1964. 194 s.
- HORECKÝ, Ján (1964b): Prídavné mená s príponou *-tel'ný* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1964, roč. 29, č. 3, s. 129 – 136.
- HORECKÝ, Ján: Teória modelovania v jazykovede. In: Jazykovedný časopis, 1965, roč. 16, č. 1, s. 63 – 72.
- HORECKÝ, Ján (1967a): Niektoré pojmy a zásady pri tvorbe odborného názvoslovía. In: Názvoslovný zpravodaj zemědělský, 1967, roč. 14, č. 1, s. 1 – 18.
- HORECKÝ, Ján (1967b): Generatívne modely v súčasnej jazykovede. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 1, s. 3 – 8.
- HORECKÝ, Ján (1968a): Generatívny opis slovnej zásoby v slovanských jazykoch. In: Československé přednášky pro VI. mezinárodní sjezd slavistů v Praze. Red. B. Havránek et al. Praha, Academia 1968, s. 89 – 94.
- HORECKÝ, Ján (1968b): A Generative Model of the Naming Structures. In: Recueil linguistique de Bratislava. 2. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1968, s. 55 – 63.
- HORECKÝ, Ján (1969a): Úvod do matematickej jazykovedy. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského 1969. 92 s.
- HORECKÝ, Ján (1969b): Podstatné mená na *-ník*. In: Jazykovedný zborník venovaný prof. PhDr. Štefanovi Tóvikovi, CSc., k šesťdesiatym narodeninám. Red. P. Bunganič et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1969, s. 181 – 187.

HORECKÝ, Ján (1971a): Slovenská lexikológia. 1. Tvorenie slov. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1971. 253 s.

HORECKÝ, Ján (1971b): Slová s príponou *-osť*. In: Jazykovedné štúdie. 11. Jónov zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1971, s. 84 – 92.

HORECKÝ, Ján (1973a): Slovo tvorný význam a kontrastívna lexikológia. In: Slovo a slovník. Zborník referátov z lexikologicko-lexikografickej konferencie v Smoleniciach 4. – 7. mája 1970. Red. J. Ružička – I. Poldauf. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1973, s. 79 – 82.

HORECKÝ, Ján (1973b): Sústava deverbatívnych substantív v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1973, roč. 38, č. 5, s. 264 – 269.

HORECKÝ, Ján (1974a): Sústava desubstantívnych substantív v spisovnej slovenčine. In: Slovenská reč, 1974, roč. 39, č. 3, s. 129 – 136.

HORECKÝ, Ján (1974b): Systém deverbatívnych adjektív v slovenčine. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 23 – 24. 1971 – 1972. Red. Š. Ondruš. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1974, s. 161 – 164.

HORECKÝ, Ján (1974c): Systém deverbatívnych adjektív v slovenčine. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 23 – 24. 1971 – 1972. Red. Š. Ondruš. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1974, s. 161 – 164.

HORECKÝ, Ján: Posesívne zloženiny. In: Slavica Slovaca, 1976, roč. 11, č. 3, s. 260 – 262.

HORECKÝ, Ján: Zložené prídavné mená v slovenčine. In: Jazykovedné štúdie. 13. Ružičkov zborník. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1977, s. 131 – 137.

HORECKÝ, Ján (1978a): On Semantic Features of Derivational Meaning. In: Recueil linguistique de Bratislava. 5. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1978, s. 93 – 97.

HORECKÝ, Ján (1978b): Sémantické príznaky v slovo tvornom hniezde. In: Československé prednášky pro VIII. mezinárodní sjezd slavistů v Záhřebu. Lingvistika. Red. B. Havránek. Praha: Academia 1978, s. 125 – 129.

HORECKÝ, Ján (1978c): Zložené slová ako názvy osôb. In: Slovo a slovesnosť, 1978, roč. 39, č. 3 – 4, s. 252 – 254.

HORECKÝ, Ján (1980a): Invariantný význam odvodených slov. In: Slovo a slovesnosť, 1980, roč. 41, č. 2, s. 81 – 85.

HORECKÝ, Ján (1980b): Zložené slová ako názvy miesta. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 30. 1979. Red. J. Mistrík. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1980, s. 85 – 89.

HORECKÝ, Ján (1981a): Slovo tvorná parafráza. In: Jazykovedný časopis, 1981, roč. 32, č. 1, s. 6 – 12.

HORECKÝ, Ján (1981b): K sémantike predponových slovies v slovenčine a maďarčine. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 31. 1980. Red. A. Csanda et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1981, s. 105 – 110.

HORECKÝ, Ján: Anglické slová na *-ing* v slovenčine. In: Kultúra slova, 1991, roč. 25, č. 10, s. 324 – 326.

HORECKÝ, Ján (1992a): Vidové dvojice pri odvodzovaní. In: Slovenská reč, 1992, roč. 57, č. 1, s. 38 – 40.

HORECKÝ, Ján (1992b): Slovo tvorná motivácia ako odraz kultúrneho pozadia. In: Studia Academica Slovaca. 21. Prednášky XXVIII. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mlacek. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 1992, s. 28 – 32.

HORECKÝ, Ján (1993a): Morfematický aspekt rytmického krátenia. In: Studia Academica Slovaca. 22. Prednášky XXIX. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mlacek. Bratislava: STIMUL – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 1993, s. 98 – 103.

HORECKÝ, Ján (1993b): Úvahy nad rytmickým krátením. In: Kultúra slova, 1993, roč. 27, č. 2, s. 46 – 52.

HORECKÝ, Ján (1993c): Deriváty od miestnych mien typu *Krškany*. In: Kultúra slova, 1993, roč. 27, č. 5 – 6, s. 169 – 172.

- HORECKÝ, Ján: Semantics of Derived Words. Prešov: Filozofická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1994. 74 s.
- HORECKÝ, Ján (1999a): Onomaziologická interpretácia tvorenia slov. In: Slovo a slovesnosť, 1999, roč. 60, č. 1, s. 6 – 12.
- HORECKÝ, Ján (1999b): Sloveso *deliť* a jeho odvodeniny. In: Kultúra slova, 1999, roč. 33, č. 1, s. 8 – 13.
- HORECKÝ, Ján (1999c): Sloveso *platiť* a jeho odvodeniny. In: Kultúra slova, 1999, roč. 33, č. 4, s. 211 – 215.
- HORECKÝ, Ján: Slová *čin* – *činiť* a ich okolie. In: Kultúra slova, 2002, roč. 36, č. 5, s. 257 – 261.
- HORECKÝ, Ján (2003a): Onomaziologická štruktúra slovenčiny. Spisy SJS 5. Ed. S. Ondrejovič. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2003.
- HORECKÝ, Ján (2003b): Mená osôb s príponou *-ník*. In: Kultúra slova, 2003, roč. 37, č. 1, s. 7 – 10.
- HORECKÝ, Ján (2003c): Slovesá odvodené od podstatných mien. In: Kultúra slova, 2003, roč. 37, č. 6, s. 333 – 336.
- HORECKÝ, Ján: Onomaziologická teória tvorenia slov. In: Studia Academica Slovaca. Ed. J. Mlacek. Bratislava: Stimul 2001, s. 109 – 115.
- HORECKÝ, Ján: Typy onomaziologickej bázy. In: Výraz a význam v jazyku. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2008, s. 87 – 90.
- HORECKÝ, Ján – BUZÁSSYOVÁ, Klára – BOSÁK, Ján et al.: Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny. Bratislava: Veda 1989. 436 s.
- IMRICHOVÁ, Mária (2002a): Logonymá v systéme slovenčiny. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta humanitných a prírodných vied 2002. 142 s.
- IMRICHOVÁ, Mária (2002b): K niektorým slovotvorným tendenciám logoným. In: Slovenská reč, 2002, roč. 67, č. 4 – 5, s. 225 – 234.
- IVANOVÁ, Martina: Niekoľko poznámok o trunkácii v slovenčine. In: Slovenčina na začiatku 21. storočia. Na počesť profesora Ivora Ripku. Ed. M. Imrichová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta humanitných a prírodných vied 2004, s. 102 – 111.
- IVANOVÁ, Martina: Afixy – frekvenčná, obsahovo-formálna a funkčná charakteristika. In: Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania). Eds. M. Sokolová – M. Ivanová – M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2006, s. 111 – 144.
- IVANOVÁ, Martina: Teoreticko-metodologické otázky prípravy tretieho vydania Slovníka koreňových morférov slovenčiny. In: Od morférov ku komplexným slovám a ich paradigmám. Výraz, význam, funkcia. Eds. M. Ološtiak – L. Sisák. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove 2013, s. 90 – 100.
- IVANOVÁ, Martina – GENČI, Ján: Morfematicko-derivačné štruktúry lexém. In: Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania). Eds. M. Sokolová – M. Ivanová – M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2006, s. 102 – 110.
- IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária: Príspevok k štýlu štúrovskej prózy. Štýl prózy Jána Kalinčiaka. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1964. 205 s.
- IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária: Štylistika. Bratislava: Obzor 1965. 230 s.
- JACKO, Jozef: Obyvateľské mená a adjektívne deriváty od niektorých miestnych mien. In: Slovenská reč, 1974, roč. 39, č. 5, s. 304 – 308.
- JACKO, Jozef: Obyvateľské mená a adjektíva k miestnym názvom *Huta/Huty*, *Lúka/Lúky* a *Voda/Vody*. In: Slovenská reč, 1975, roč. 40, č. 4, s. 234 – 239.
- JACKO, Jozef: Obyvateľské mená a prídavné mená od deminutívnych názvov typu *Kremnička* a *Divinka*. In: Slovenská reč, 1976, roč. 41, č. 2, s. 102 – 109.
- JACKO, Jozef: Miesto tvorenia slov a vzťah medzi odvodzovaním obyvateľských mien a morfológiou. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč.

13. Zv. 3. Slavistika. Red. M. Novák et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1978, s. 57 – 73.

JACKO, Jozef (1979a): Adjektívne a substantívne deriváty od cudzích zemepisných názvov typu Zaragoza a Mandžusko v spisovnej slovenčine. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč. 14. Zv. 3. Slavistika. Red. M. Novák et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1979, s. 57 – 75.

JACKO, Jozef (1979b): Produktivita prípon pri názvoch osôb. In: Kultúra slova, 1979, roč. 13, č. 5, s. 141 – 147.

JACKO, Jozef (1979c): Názvy športovcov s príponou *-ár (-iar)* a ich štylistická diferenciacia. In: Kultúra slova, 1979, roč. 13, č. 8, s. 265 – 268.

JACKO, Jozef: Štylistická diferenciacia substantív zakončených príponou *-ár (-iar)*. In: Slovenská reč, 1980, roč. 45, č. 2, s. 104 – 107.

JACKO, Jozef (1981a): Desubstantíva a deverbatíva s príponou *-ár* ako názvy osôb. In: Kultúra slova, 1981, roč. 15, č. 7, s. 228 – 232.

JACKO, Jozef (1981b): Sémantika slov s príponou *-ár*. In: Jazykovedné štúdie. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike. (Smolenice 14. – 17. januára 1980.) Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1981, s. 211 – 213.

JACKO, Jozef: Nové názvy osôb, nástrojov, vecí a miesta v dennej a periodickej tlači. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč. 19. Zv. 3. Slavistika. Red. J. Muránsky et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1984, s. 101 – 113.

JACKO, Jozef: Názvy osôb s príponou *-ista*. In: Kultúra slova, 1986, roč. 20, č. 10, s. 340 – 345.

JACKO, Jozef: Novšie deverbatíva s príponou *-teľ* a *-č*. In: Studia Academica Slovaca. 16. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1987, s. 167 – 181.

JACKO, Jozef: Neologizmy a okazionalizmy v súčasnej publicistike. In: Slovenská reč, 1992, roč. 57, č. 1, s. 19 – 25.

JACKO, Jozef (1996a): Adjektívna systematika slovenských miestnych názvov. In: Studia Philologica. 3. Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae. Red. Z. Stanislavová et al. Prešov: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Pedagogická fakulta v Prešove 1996, s. 57 – 69.

JACKO, Jozef (1996b): Morfológická a slovotvorná kodifikácia názvov obcí na Slovensku. In: Slovenská reč, 1996, roč. 61, č. 1, s. 3 – 9.

JACKO, Jozef (1996c): Morfológický a derivačný potenciál miestnych názvov stredného rodu. In: Slovenská reč, 1996, roč. 61, č. 5, s. 274 – 282.

JACKO, Jozef: Nové názvy osôb s príponou *-č*. In: Kultúra slova, 1998, roč. 32, č. 2, s. 79 – 84.

JANOČKOVÁ, Nicol: O kosémii predponových slovies. In: Slovenská reč, 2002, roč. 67, č. 6, s. 321 – 329.

JANOČKOVÁ, Nicol (2004a): Tretia tvár distributívnosti. In: Varia. 11. Zborník materiálov z XI. kolokvia mladých jazykovedcov (Spišská Nová Ves 28. – 30. 11. 2001). Zost. M. Šimková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 2004, s. 246 – 252.

JANOČKOVÁ, Nicol (2004b): Slovotvorné a sémantické súvislosti slovesného vidu v slovenčine. (K štatútu slovesného vidu v slovenčine). In: Slovenská reč, 2004, roč. 69, č. 2, s. 65 – 84.

JANOČKOVÁ, Nicol: Problém identifikácie slovnodruhovej odvodenosti niektorých slovies (desubstantívne slovesá). In: Varia. 13. Zborník materiálov z XIII. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 3. – 5. 12. 2003). Zost. M. Šimková – K. Gajdošová. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2006, s. 120 – 125.

JANOČKOVÁ, Nicol (2009a): Verbálny aspekt a motivačné možnosti slovesa. In: Aspektuálnosť a modálnosť v slovenčine [online]. Ed. M. Ivanová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove 2009, s. 111 – 142 [cit. 4. 12. 2009]. Dostupné na: <<http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Ivanova1/index.html>>.

JANOČKOVÁ, Nicol (2009b): Poznámky k onomaziologickej štruktúre slovies. In: Varia XVI. Zborník materiálov z XVI. kolokvia mladých jazykovedcov. Častá-Papiernička 8. – 10. 11. 2006.

Ed. G. Múcsková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2009, s. 214 – 224.

JANOČKOVÁ, Nicol (2012a): Systémové a (kont)textové dimenzie slovotvorne motivovaných slovies v slovenčine: In: *Słowotwórstwo słowiańskie: system i tekst. Prace Komisji Słowotwórczej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów. Seria 13. Red. J. Sierociuk. Poznań: Wydawnictwo poznańskiego towarzystwa przyjaciół nauk 2012, s. 143 – 152.*

JANOČKOVÁ, Nicol (2012b): Frekventatíva v gramatike a v slovníku. In: *Slovo v slovníku. Aspekty lexikálnej sémantiky – gramatika – štylistika (pragmatika). Na počesť Alexandry Jarošovej. Eds. K. Buzássyová – B. Chocholová – N. Janočková. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 2012, s. 171 – 183.*

JANOČKOVÁ, Nicol: Slovesá a zmysly – slovotvorba a vidotvorba. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – VEDA, vydavateľstvo SAV 2014. 248 s.

JAROŠOVÁ, Alexandra: Spracovanie adjektív v Slovníku súčasného slovenského jazyka s osobitným zreteľom na adjektíva vzťahové. In: *Lexikografie v kontextu informační společnosti: Sborník příspěvků z pracovního setkání. Praha 4. – 6. 6. 2007. Red. A. Rangelova – J. Světlá – A. Jarošová. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. 2008, s. 57 – 72.*

JAROŠOVÁ, Alexandra: Percepčia a lexikografické spracovanie zložených adjektív. In: *Slovenská reč, 2011, roč. 76, č. 3, s. 132 – 148.*

KAČALA, Ján: Slovesá typu sviatkovat' v slovenčine. In: *Jazykovedné štúdie. 13. Ružičkov zborník. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1977, s. 147 – 155.*

KAČALA, Ján: Neosobné slovesá so slovotvorným formantom *sa*. In: *Slovenská reč, 1979, roč. 44, č. 6, s. 321 – 327.*

KAČALA, Ján: Sémantika a tvorenie slovies typu *znevýhodniť* a *znevýhodniť*. In: *Slovenská reč, 1981, roč. 46, č. 1, s. 18 – 28.*

KAČALA, Ján: Podstatné mená *potivosť* a *potenie*. In: *Kultúra slova, 1983, roč. 17, č. 7, s. 234 – 237.*

KAČALA, Ján: Modrý – modrieť, modrieť sa. In: *Kultúra slova, 1987, roč. 21, č. 8, s. 279 – 283.*

KAČALA, Ján: Tvorenie názvov štátov v slovenčine. In: *Kultúra slova, 1991, roč. 25, č. 6, s. 193 – 200.*

KAČALA, Ján: Kvantita v prípone *-úci/-iaci*. In: *Kultúra slova, 1992, roč. 26, č. 7, s. 198 – 204.*

KAČALA, Ján: Kvantita v tvaroch typu *skúmava*. In: *Kultúra slova, 1993, roč. 27, č. 7 – 8, s. 219 – 227.*

KAČALA, Ján: Zákon o slovnej kvantite v slovenčine. In: *Slavica Slovaca, 1995, roč. 30, č. 2, s. 128 – 137.*

KAČALA, Ján: Smerovanie rytmického zákona. In: *Slovenská reč, 1998, roč. 63, č. 4, s. 230 – 237.*

KAČALA, Ján: Smerovanie rytmického zákona (2). In: *Slovenská reč, 1999, roč. 64, č. 3, s. 150 – 157.*

KAČALA, Ján: Zloženiny s pôvodným činným prítomným prídavným. In: *Človek a jeho jazyk. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Red. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 375 – 381.*

KAČALA, Ján: K podstate rytmického zákona v slovenčine. In: *Slavica Slovaca, 2003, roč. 38, č. 2, s. 123 – 133.*

KAČALA, Ján: Slovotvorný a syntaktický význam. In: *Lexikálna sémantika a derivatológia. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej pri príležitosti životného jubilea prof. PhDr. Juraja Furdíka, CSc. Prešov 5. december 2000. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2007, s. 37 – 41.*

KESSELOVÁ, Jana: O zložených adjektívach s časťou *-tvorný*. In: *Slovenská reč, 1988, roč. 53, č. 3, s. 151 – 157.*

KLINCKOVÁ, Jana: Konkurencia a kooperácia lexikálnych prostriedkov v profesijnej komunikácii. In: *Slovo – Tvorba – Dynamickosť. Na počesť Kláry Buzássyovej. Ed. M. Šimková. Bratisla-*

va: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2010, s. 143 – 150.

KOLLÁR, Dezider: K niektorým otázkam tvorenia adverbíí v ruštine a slovenčine. In: Česko-slovenská rusistika, 1980, roč. 25, č. 2, s. 49 – 58.

KOLLÁR, Dezider: Sémanticko-derivačné problémy ruských a slovenských adverbíí. In: Jazykovedné štúdie. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike (Smolenice 14. – 17. januára 1980). Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1981, s. 267 – 276.

KONDRAŠOV, Nikolaj Andrejevič: Vznik a začiatky spisovnej slovenčiny. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV 1974. 284 s.

KOPERDAN, Štefan: K tvoreniu substantív a adjektív z miestopisných názvov. In: Jazykovedné štúdie. 3. Spisovný jazyk. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1958, s. 83 – 106.

KRAJČOVIČ, Rudolf: Pôvod a vývin slovenského jazyka. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1981. 240 s.

KRAJČOVIČ, Rudolf: Vývin slovenského jazyka a dialektológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988. 344 s.

KRAJČOVIČOVÁ, Jarmila – KESSELOVÁ, Jana: Slovenský jazyk pre 6. ročník základných škôl. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 2009. 96 s.

KRASNOVSKÁ, Elena: O výskume slovotvorby v slovenčine predberňolákovského obdobia. In: Obsah a forma v slovnej zásobe. Materiály z vedeckej konferencie o výskume a opise slovnej zásoby slovenčiny (Smolenice 1. – 4. marca 1983). Red. J. Kačala. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1984, s. 341 – 346.

KRASNOVSKÁ, Elena: O jazyku tzv. kurensov z rokov 1784 – 1790. In: Jazykovedné štúdie XVII. Z dejín slovenskej lexiky. Bratislava: Veda 1982, s. 39 – 59.

KREDÁTUSOVÁ, Jarmila: Motivačná nasýtenosť textov rôznej štylovej príslušnosti (na slovensko-ukrajinskom materiáli). In: Lexikálna sémantika a derivatológia. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej pri príležitosti životného jubilea prof. PhDr. Juraja Furdíka, CSc. Prešov 5. december 2000. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2007, s. 89 – 98.

KREDÁTUSOVÁ, Jarmila (2009a): Nové slová – substantíva – utvorené pomocou cudzojazyčných predpôn a prefixoidov (slovensko-ukrajinský porovnávací aspekt). In: Ukrajínistika v slovenskom kontexte na začiatku nového tisícročia. Jazykovedný zborník vedeckých štúdií venovaný životnému jubileu doc. PhDr. Zuzany Hanudelovej, CSc. Ed. M. Čižmárová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2009, s. 247 – 265.

KREDÁTUSOVÁ, Jarmila (2009b): Nové substantíva s cudzojazyčným komponentom vo funkcii prefixu v slovenčine a v ukrajinčine. In: Hľadanie ekvivalentností. 4. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie rusistov, konanej v dňoch 11. – 13. septembra 2008 na KRaT IRUS FF PU v Prešove na tému Jazykový obraz postsovietskej epochy. Eds. N. Demjanová – Ľ. Guzi. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2009, s. 141 – 155.

KRIŠTANOVÁ, Eva – GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, Lucia: Možnosti optimalizácie didaktického spracovania slovotvorby v nižšom sekundárnom vzdelávaní. In: O dieťať, jazyku, literatúre, 2014, roč. 2, č. 1, s. 59 – 79.

KUŠNÍR, Pavol: Východiská derivatologického opisu prevzatých slov v spisovnej slovenčine. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč. 16. Zv. 3. Slavistika. Red. M. Novák et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1982, s. 27 – 45.

KUŠNÍR, Pavol: Tvorenie prevzatých činiteľských názvov osôb v spisovnej slovenčine. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč. 20. Zv. 3. Slavistika. (Jazykoveda.) Red. J. Muránsky et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1986, s. 27 – 39.

KUŠNÍR, Pavol: Tvorenie prevzatých názvov prostriedkov v spisovnej slovenčine. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Roč. 22. Zv. 3. Slavistika. Red. J. Muránsky et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988, s. 131 – 139.

KUŠNÍR, Pavol: Tvorenie prevzatých názvov osôb podľa predmetu činnosti v spisovnej slovenčine. In: *Studia Philologica*. 1. 1993. Zv. 3. Red. Z. Stanislavová et al. Prešov: Pedagogická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1993, s. 14 – 30.

KUŠNÍR, Pavol: Tvorenie prevzatých názvov osôb podľa príslušnosti v spisovnej slovenčine. In: *Studia Philologica*. 3. (Acta Facultatis Paedagogicae Univesitatis Šafarikanae 7.) Red. Z. Stanislavová et al. Prešov: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach. Pedagogická fakulta v Prešove 1996, s. 70 – 77.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila: O nových slovách s časťou video-. In: *Kultúra slova*, 1991, roč. 25, č. 10, s. 333 – 334.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1997a): Detská okazionálna slovotvorba. In: *Slovo o slove*. Spravodajca Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty a Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity 1997, roč. 3, s. 31 – 36.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1997b): Okazionalizmy v hovorenej komunikácii. In: *Varia*. 6. Zborník zo VI. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 27. – 29. 11. 1996). Red. M. Nábělková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 1997, s. 63 – 69.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1998a): Adjektívne okazionalizmy v hovorenej komunikácii. In: *Varia*. 7. Zborník materiálov zo VII. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 3. – 5. 12. 1997.) Red. M. Nábělková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 1998, s. 13 – 19.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1998b): Okazionálne slovesá v hovorenej komunikácii. In: *Studia Philologica*. 6. Red. F. Ruščák et al. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove 1998, s. 23 – 35.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1998c): Tvorenie neuzuálnych názvov miesta v hovorených prejavoch. In: *Slovo o slove*. Spravodajca Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty a Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity 1998, roč. 4, s. 7 – 10.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1999a): Slovotvorné potencie a ich komunikačná (okazionálna) realizácia. In: *Retrospektívne a perspektívne pohľady na jazykovú komunikáciu*. Materiály z 3. konferencie o komunikácii. Banská Bystrica – Donovaly 11. – 13. septembra 1997. 2. diel. Red. P. Odaloš. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela Banská Bystrica – Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela Banská Bystrica 1999, s. 131 – 134.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (1999b): Status okazionalizmu v hovorenej slovenčine. In: *Studia Academica Slovaca*. 28. Prednášky XXXV. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mlacek. Bratislava: Stimul 1999, s. 102 – 109.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2000a): Okazionalizmy v hovorenej slovenčine. Prešov: Náuka 2000. 146 s.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2000b): Komunikačné vyučovanie tvorenia slov na 1. stupni základnej školy. In: *Príprava učiteľov elementaristov na prahu nového tisícročia*. Red. M. Portik. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity 2000, s. 203 – 207.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila: Motivačné východiská desubstantívnych slovíes. In: *Varia*. 9. Zborník materiálov z IX. kolokvia mladých jazykovedcov. Modra-Piesok 1. – 3. 12. 1999). Eds. M. Nábělková – M. Šimková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 2002, s. 113 – 116.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2003a): Lesk a bieda slovotvorného učiva na jednotlivých stupňoch školského vzdelávania. In: *Slovo o slove*. Zborník Katedry slovenského jazyka a literatúry PU v Prešove. 9. Ed. Ľ. Sičáková. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2003, s. 110 – 130.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2003b): Zásada lingvistického prístupu vo vyučovaní tvorenia slov. In: *Príprava učiteľov elementaristov v novom storočí*. Zborník z medzinárodnej konferencie, Prešov 26. – 27. 9. 2002. Eds. D. Šimčík – M. Portik. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity 2003, s. 466 – 468.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2003c): Vyučovanie tvorenia slov v mladšom školskom veku. In: *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 2002/2003, roč. 49, č. 5 – 6, s. 153 – 160.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2004a): Onomaziologické kategórie desubstantívnych slovies. In: Slovenčina na začiatku 21. storočia. Na počesť profesora Ivora Ripku. Ed. M. Imrichová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta humanitných a prírodných vied 2004, s. 96 – 101.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2004b): K tvoreniu desubstantívnych slovies v súčasnej slovenčine. In: Slovo o slove. Zborník Katedry slovenského jazyka a literatúry PU v Prešove. 10. Ed. Ľ. Sičáková. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2004, s. 34 – 41.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2005a): Preferované typy desubstantívnych slovies v súčasnej slovenčine. In: Západoslovenské jazyky v 21. storočí. Zborník vedeckovýskumných prác. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici – Ostravská univerzita v Ostrave – Uniwersytet Śląski w Katowicach. Ed. P. Odaloš. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela 2005, s. 99 – 108.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila (2005b): Preferované typy desubstantívnych slovies v súčasnej slovenčine (s čiastočným uplatnením konfrontačného slovensko-českého prístupu). Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, katedra českého jazyka a literatúry s didaktikou 2005. Dostupné na: <<http://www.osu.cz/fpd/kcd/hoste/liptakova/pdf>>.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila: Slovtvorba ako odraz časopriestoru dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku. In: Slovo a obraz v komunikaci s dětmi. Komunikace s dětmi v zrcadle času. Sborník příspěvků z odborného semináře (Ostrava 9. – 10. 11. 2006). Ed. R. Novák. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity 2006, s. 257 – 263.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila: Desubstantívne sloveso v jazykovom, rečovom a kognitívnom priestore. In: Prostor v jazyce a v literatuře. Sborník z mezinárodní konference. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem 2007. [Elektronický zdroj.]

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila: K obsahovo-formálnej štruktúre desubstantívnych slovies v slovenčine. In: Výraz a význam v jazyku. Eds. D. Slančová – J. Zimmermann. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta 2008, s. 179 – 184.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila: Príležitostná slovtvorba ako súčasť jazykovej interpretácie sveta. In: Jazykové a kognitívne aspekty okazionálnych výrazov a ich textové funkcie. Eds. J. Sabol – L. Sisák. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2008, s. 60 – 83.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila – VUŽŇÁKOVÁ, Katarína: Dieťa a slovtvorba. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2009. 203 s.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila – RUSŇÁK, Radoslav – KLIMOVIČ, Martin: Vzdelávací štandard. Primárne vzdelávanie. Slovenský jazyk a literatúra. [Návrh pre ŠPÚ.] Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2013. Rkp.

LIPTÁKOVÁ, Ľudmila a kol.: Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatúry pre primárne vzdelávanie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2011. 579 s. (2., doplnené a prepracované vyd. 2015. 488 s.)

MAKIŠOVÁ, Ana (2009a): Hybridné zloženiny v súčasnej slovenčine (s prvým komponentom cudzieho pôvodu). In: RIJEČ, časopis za slavensku filologiju, 2009, roč. 15, č. 4. s. 91 – 97.

MAKIŠOVÁ, Ana: Slovnodruhovú príslušnosť substantívnych kompozít. Slovakistický zborník 4. Red. M. Týr – S. Čelovský – M. Harpáň. Nový Sad: Slovakistická vojvodinská spoločnosť 2009, s. 72 – 79.

MAKIŠOVÁ, Ana (2010a): Složenice sa afiksoidima. In: Zbornik radova sa Petog međunarodnog interdisciplinarnog simpozijuma „Susret kultura“. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu Filozofski fakultet 2010, s. 539 – 545.

MAKIŠOVÁ, Ana (2010b): Typy kompozít v slovenčine a srbčine. Slovo-Tvorba-Dynamickosť. Na počesť Kláry Buzássyovej. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra 2010, s. 106 – 120.

MAKIŠOVÁ, Ana (2012a): Derivácia adjektív od prevzatých substantív. In: Slavistika XVI (2012) Beograd: Slavističko društvo Srbije 2012, s. 240 – 245.

MAKIŠOVÁ, Ana (2012b): Prefixálne substantíva. In: Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Knjiga XXXVII – 2. Eds. V. Gordić Petković – D. Marinković. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet 2012, s. 175 – 186.

MAKIŠOVÁ, Ana: Sufiksi za građenje deminutivnih naziva u slovačkom jeziku i njihovi ekvivalenti u srpskom jeziku. In: Jezici i kulture u vremenu i prostoru. I. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet 2013, s. 209 – 214.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga: Štruktúrno-sémantická analýza slov s lexikálnymi morfémmi *málo-* a *malo-* v slovenčine. In: Slavica Slovaca, 1971, roč. 6, č. 3, s. 233 – 242.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1974a): Zloženiny s lexikálnymi morfémmi *každo-/eže-*, *obšče-*, *vse-* v ruštine v porovnaní so slovenčinou. In: Slavica Slovaca, 1978, roč. 13, č. 3, s. 253 – 263.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1974b): Štruktúrno-sémantická analýza slov tvorených lexikálnymi morfémmi *pol-* a *polo-* v slovenčine. In: Slavica Slovaca, 1974, roč. 9, č. 1, s. 44 – 59.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1974c): Typy slov tvorené lexikálnymi morfémmi *malo-*, *málo-*, *malo-* v slovenčine a v ruštine. In: Ruštinár, 1974, 9 (22), s. 134 – 137.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1974d): K otázke vymedzenia zložených slov a frekventovaných prvkov a druhých častí zloženín. In: Štúdie z porovnávacej gramatiky a lexikológie. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV 1974, s. 41 – 57.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga: Štruktúrno-sémantická analýza slov tvorených morfémmi *sverch-* a *bez-/bes-* v ruštine v porovnaní so slovenčinou. In: Slavica Slovaca, 1975, roč. 10, č. 3, s. 267 – 283.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga: Kompozitá s lexikálnymi morfémmi *odno-*, *jedino-*, *mono-* v ruštine a *jedno-*, *mono-* v slovenčine. In: Slavica Slovaca, 1976, roč. 11, č. 3, s. 289 – 295.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga: Sémantika morfému *dvu-/dvuch-* a *dvoj-* v zložených slovách. In: Československá rusistika, 1977, roč. 22, č. 1, s. 12 – 17.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga: Vyjadrovanie kvantity v zložených slovách (na materiáli ruštiny a slovenčiny). In: Príspevky pro VII. medzinárodný sjezd slavistů Záhřeb 1978. Red. L. Benešová. Praha: Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV 1978, s. 66 – 76.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1980a): Sémantika slovenských lexikálnych morfémm *veľko-*, *veľ-*, *vele-* v konfrontácii s ruštinou. In: Jazykovedné štúdie. 15. Horeckého zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1980, s. 157 – 161.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1980b): Zložené slová s kvantitatívnymi morfémmi s významom základných čísloviek (v ruštine a slovenčine). In: Slavica Slovaca, 1980, roč. 15, č. 3, s. 249 – 260.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1982a): K probleme polysuffixov. In: Recueil linguistique de Bratislava. 6. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1982, s. 163 – 172.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1982b): Zložené slová s grécko-latinskými morfémmi označujúcimi presný počet. In: Československá rusistika, 1982, roč. 27, s. 153 – 158.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1983a): Grécko-latinské kvantitatívne morfémy v zložených slovách (na materiáli slovenčiny a ruštiny). In: Slavica Slovaca, 1983, roč. 18, č. 1, s. 30 – 44.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1983b): Sémantika kvantitatívnych morfémm označujúcich malý rozsah, malú mieru, malý počet (v ruštine a v slovenčine). In: Slavica Slovaca, 1983, roč. 18, č. 3, s. 241 – 256.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1985a): Sémantika morfémy *staro-* v zložených slovách (v slovenčine a v ruštine). In: Slavica Slovaca, 1985, roč. 20, č. 2, s. 132 – 141.

MALÍKOVÁ, Mária Oľga (1985b): O novších denominatívnych slovesách. In: Kultúra slova, 1985, roč. 19, č. 7, s. 238 – 241.

MARIČOVÁ, Ana: Glagolski prefiks *do-* u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. In: Godišnjak Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije. (Zborník prác zo sympózia DPL Srbska 9. a 10. apríla 1982. v Belehrade.) Zagreb, 1982, s. 99 – 105.

MARIČOVÁ, Ana: Glagoli sa prefiksima *roz-/raz-/ras-* u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. In: Godišnjak Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije. (Zborník prác z III. zjazdu aplikovanej lingvistiky Jugoslávie, 2. – 4. júna 1983 Sarajevo.) Sarajevo 1983 – 1984, roč. 7 – 8, s. 841 – 847.

MARIČOVÁ, Ana: Slovesá s predponou *do-* v slovenčine a srbochorvátčine. In: Nový život, 39, 1987, č. 4, s. 295 – 304.

MARIČOVÁ, Ana (1988a): Uticaj prefiksa *po-* na promenu značenja glagola u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. In: Književnost i jezik, Beograd, 35, 1988, 2, s. 194 – 198.

MARIČOVÁ, Ana (1988b): Distributivni glagoli u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. In: Živi jezici, Beograd, 1988, roč. 30, č. 1 – 4, s. 41 – 45.

MARIČOVÁ, Ana (1988c): Konfrontácia významov slovesnej predpony *od-* v slovenčine a srbochorvátčine. In: Nový život, 1988, roč. 40, s. 387 – 393.

MARIČOVÁ, Ana: Semantička struktura glagola sa prefiksom *za-* u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku. In: Uporabno jezikoslovje (V. Kongres Zveza društev za uporabno jezikoslovje Jugoslavije). Ljubljana, 1989, s. 593 – 598.

MARIČOVÁ, Ana: Vplyv predpony *po-* na sémantickú zmenu slovies v slovenčine a srbochorvátčine. In: Zborník Spolku vojvodinských slovakistov. Nový Sad 1989 – 1990 /1991/, č. 11 – 12, s. 97 – 109.

MARIČOVÁ, Ana: Vplyv predpony na zmenu slovesného vidu v slovenčine a v srbčine. In: Zborník Spolku vojvodinských slovakistov. Nový Sad 1992 /1997/, č. 14, s. 127 – 134.

MARIČOVÁ, Ana: Predpona *vy-* v slovenčine a jej významový ekvivalent *iz-* v srbčine. In: 250 rokov života Slovákov vo Vojvodine. Zborník prác z medzinárodného sympózia v Novom Sade a v Petrovci 6. a 7. októbra 1995. Beograd – Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Spolok vojvodinských slovakistov 1996, s. 178 – 182.

MARIČOVÁ, Ana: Priestorový význam pri slovesách s predponami *do-* a *od-* v slovenčine a srbčine a ich vzťah k zodpovedajúcim predložkám. In: Slavica Szegediensia (Sborník naučn. statij). Szeged 2003, s. 167 – 173.

MARIČOVÁ, Ana: Glagolski vid i načini glagolske radnje u slovačkom i srpskom jeziku. In: Slavistika, knj. VIII. Beograd: Slavističko društvo Srbije 2004, s. 148 – 154.

MARIČOVÁ, Ana (2006a): Sémantika slovies s predponami *do-* a *od-* v slovenčine a srbčine vzhľadom na totožné predložky. In: Slovakistický zborník 1. Red. M. Týr. Nový Sad: Slovenská vojvodinská spoločnosť 2006, s. 29 – 44.

MARIČOVÁ, Ana (2006b): Vzťah predpôn a predložiek v rámci lokalizovanosti deja v slovenčine a srbčine. In: Nový život, 2006, roč. 7 – 9, s. 32 – 42.

MARIČOVÁ, Ana (2008a): Slovesné predpony v slovenčine a srbčine. Báčsky Petrovec: Slovenské vydavateľské centrum 2008. 141 s.

MARIČOVÁ, Ana (2008b): Sémantika slovies s predponou *pre-* v slovenčine a predponami *pre-* a *pro-* v srbčine a chorvátčine. In: Nový život, 2008, 60, č. 5 – 6, s. 40 – 49.

MARIČOVÁ, Ana (2008c): Kombinácia slovesných predpôn v slovenčine a srbčine. In: Slovakistický zborník 3. Red. M. Týr. Nový Sad: Slovenská vojvodinská spoločnosť 2008, s. 47 – 57.

MARIČOVÁ, Ana (2009a): Sémantický rozbor slovies s predponou *pri-* v slovenčine a srbčine. In: Zborník Matice srpske za filologiju i lingvistiku 2009, roč. 52, č. 2, s. 197 – 202.

MARIČOVÁ, Ana (2009b): Semantika dvoprefiksalnih glagola u slovačkom, srpskom i hrvatskom jeziku. In: RIJEČ časopis za slavensku filologiju, 2009, roč. 15, č. 1, s. 88 – 97.

MARIČOVÁ, Ana (2010a): Nepotpuna radnja prefiksalnih glagola u slovačkom, srpskom i hrvatskom jeziku. In: Riječ. Časopis za slavensku filologiju, 2010, roč. 16, zv. 1, s. 109. – 117.

MARIČOVÁ, Ana (2010b): Semantika glagola sa domaćim prefiksima u slovačkom i srpskom jeziku. In: Slavistika, knj. XIV, Beograd: Slavističko društvo Srbije 2010, s. 153 – 159.

MARSINOVÁ, Marta: Slovesá z prídavných mien v slovenčine. In: Jazykovedné štúdie. 3. Spišový jazyk. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1958, s. 107 – 166.

MARSINOVÁ, Marta (1970a): Názvy typu *murárčina*. In: Slovenská reč, 1970, roč. 35, č. 3, s. 152 – 161.

MARSINOVÁ, Marta (1970b): Odvodzovanie adjektív a adverbii typu milučký, milučko. In: Slovenská reč, 1970, roč. 35, č. 6, s. 340 – 349.

MARSINOVÁ, Marta: Denominatíva s odlukovým významom „zbaviť, odstrániť“. In: Slovenská reč, 1971, roč. 36, č. 1, s. 20 – 27.

MARSINOVÁ, Marta: Zo sémantickej a slovotvornej problematiky slovensko-českej. (Hlad – smäd, hlad – žízeň a ich deriváty.) In: Slovenská reč, 1972, roč. 37, č. 1, s. 27 – 39.

- MARSINOVÁ, Marta: Slovesá typu *hodináriť* u A. Bernoláka. In: Slovenská reč, 1973, 38, č. 3 – 4, s. 162 – 171.
- MARSINOVÁ, Marta: Častica *neviem* a zložené výrazy s ňou. In: Slovenská reč, 1974, roč. 39, č. 4, s. 212 – 217.
- MARSINOVÁ, Marta (1975a): Niekoľko typov odvodených slovies v diele Alexandra Matušku. In: Slovenská reč, 1975, roč. 40, č. 6, s. 332 – 341.
- MARSINOVÁ, Marta (1975b): Adjektíva a adverbiá typu *benkovský, (po) benkovsky* u Alexandra Matušku. In: Kultúra slova, 1975, roč. 9, č. 8, s. 264 – 268.
- MARSINOVÁ, Marta (1975c): O adjektívach k substantívu *komédia*. In: Slovenská reč, 1975, roč. 40, č. 4, s. 201 – 204.
- MARSINOVÁ, Marta: Predponové denominatívne slovesá v slovníku A. Matušku. In: Slovenská reč, 1976, roč. 41, č. 3, s. 137 – 143.
- MARSINOVÁ, Marta: Názvy hnutí a postojov podľa vlastných mien. In: Slovenská reč, 1977, roč. 42, č. 4, s. 204 – 208.
- MARSINOVÁ, Marta: Slovesá motivované číslovkami. In: Slovenská reč, 1979, roč. 44, č. 6, s. 328 – 334.
- MARSINOVÁ, Marta: O jednej skupine slovies odvodených od zvieračích mien. In: Jazykovedné štúdie. 15. Horeckého zborník. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1980, s. 163 – 167.
- MARSINOVÁ, Marta: Dopĺňanie synonymných radov slovies desubstantívami. In: Jazykovedné štúdie. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike (Smolenice, 14. – 17. januára 1980). Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1981, s. 201 – 205.
- MASÁR, Ivan: K slovesám s predponou *pre-* a ich českým ekvivalentom. In: Československý terminologický časopis, 1965, roč. 4, s. 35 – 41.
- MASÁR, Ivan: Inventár prostriedkov na tvorenie zoologických a botanických rodových mien. In: Kultúra slova, 1986, roč. 20, č. 9 a č. 10, s. 289 – 296, 321 – 326.
- MASÁR, Ivan (1990a): Jazyková a pomenovacia štruktúra termínov. In: Kultúra slova, 1990, roč. 24, č. 5, s. 129 – 137.
- MASÁR, Ivan (1990b): Jednoslovné termíny a univerbizácia v odbornej terminológii. In: Kultúra slova, 1990, roč. 24, č. 8, s. 269 – 273.
- MASÁR, Ivan: Príručka slovenskej terminológie. Bratislava: Veda 1991. 192 s.
- MASÁR, Ivan: Ako pomenúvame v slovenčine. Kapitoly z terminologickej teórie a praxe. Spisy SJS 3. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2000. 60 s.
- MATEJČÍK, Ján: Lexika Novohradu. Vecný slovník. Banská Bystrica 1975. 312 s. + 16 máp.
- MIECZKOWSKA, Halina: Odrzeczownikowe przymiotniki relacyjne w języku słowackim i polskim. In: Človek a jeho jazyk. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Ed. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 358 – 366.
- MICHALIDESOVÁ, Anna: O slovotvornej variantnosti a synonymite. In: Slovenská reč, 1978, roč. 13, č. 3, s. 160 – 166.
- MISTRÍK, Jozef. Štylistika. 3., uprav. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1997. 600 s.
- MIŠŠÍKOVÁ, Gabriela: Využitie okrajových slovotvorných postupov v slovenčine. In: Slovo – Tvorba – Dynamickosť. Na počesť Kláry Buzássyovej. Ed. M. Šimková. Bratislava: Veda 2010, s. 136 – 142.
- NÁBĚLKOVÁ, Mira: K niektorým aspektom expanzie vzťahových adjektív v súčasnej slovenčine. In: Dynamické tendencie v jazykovej komunikácii. Materiály z vedeckej konferencie konanej v Smoleniciach 23. – 25. mája 1988. Ed. J. Bosák. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1990, s. 62 – 68.
- NÁBĚLKOVÁ, Mira: Anketový výskum spätelnosti rovnakokoreňových prídavných mien. In: Slovenská reč, 1991, roč. 56, č. 5 – 6, s. 276 – 287.
- NÁBĚLKOVÁ, Mira (1993a): Vzťahové adjektíva v slovenčine. (Funkčno-sémantická analýza desubstantívnych derivátov.) Bratislava: Veda 1993. 208 s.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (1993b): Desubstantívne adjektívum a text. In: Text a kontext. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Text v priestore jazykovej komunikácie. Text v priestore literárnej komunikácie. Text v priestore didaktickej komunikácie. Prešov 18. – 19. novembra 1993. Red. F. Ruščák. Prešov: Pedagogická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1993, s. 34 – 42.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (1993c): Anketový výskum spätosti rovnakokoreňových prídavných mien II. In: Slovenská reč, 1993, roč. 53, č. 2, s. 77 – 89.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (1993d): Desubstantívne adjektívum a text. In: Text a kontext. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Text v priestore jazykovej komunikácie. Text v priestore literárnej komunikácie. Text v priestore didaktickej komunikácie. Prešov 18. – 19. novembra 1993. Red. F. Ruščák. Prešov: Pedagogická fakulta v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach 1993, s. 34 – 42.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: Variantnosť rovnakokoreňových slov. (Z výsledkov anketového výskumu.) In: Sociolingvistické aspekty výskumu súčasnej slovenčiny. Red. S. Ondrejovič – M. Šimková. Bratislava: Veda 1995, s. 88 – 100.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: Slovo tvorba adjektív v textových súvislostiach. In: Fungovanie jazykových prostriedkov v texte. Red. E. Krošláková. Nitra: Vysoká škola pedagogická v Nitre 1996, s. 37 – 47.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: Slovo tvorná potencialita a lexikálna norma. (Niekoľko pohľadov na adjektívnu lexiku.) In: Slovenčina na konci 20. storočia, jej normy a perspektívy. Sociolinguistica Slovaca. 3. Red. S. Ondrejovič. Bratislava: Veda 1997, s. 252 – 267.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (1999a): Internacionalizácia v súčasnej slovenskej lexike v slovenčine. In: Internacionalizácia v súčasných slovanských jazykoch: za a proti. Ed. J. Bosák. Bratislava: Veda 1999, s. 100 – 115.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (1999b): Okolo adjektívnej metafory. In: Pange lingua. Zborník na počesť Viktora Krupu. Eds. J. Genzor – S. Ondrejovič. Bratislava: Veda 1999, s. 159 – 178.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: Krkoška má mivá – kdeže si žije? (Dávka slovo tvornej lyriky.) In: Človek a jeho jazyk. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Red. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 465 – 474.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: „Vědný odbor, nepřijemný vítr...“ K jednému slovensko-českému adjektívnemu diferencnému javu. In: BraBlav. 1. Zborník z medzinárodnej slavistickej konferencie, konanej na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave 14. – 15. 11. 2002. Ed. P. Žigo. Bratislava: Filozofická fakulta UK 2002, s. 201 – 212.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: „Músi, báseňné panni.“ Spätný pohľad na adjektívnu slovo tvorbu. In: Lexikálna sémantika a derivatológia. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, konanej pri príležitosti životného jubilea prof. PhDr. Juraja Furdíka, CSc. Prešov 5. decembra 2000. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2007, s. 60 – 74.

NÁBĚLKOVÁ, Mira: Futbalový, futbalovejší a iné... K niektorým otázkam spracovania desubstantívnych adjektív v Slovníku súčasného slovenského jazyka. In: Lexikografie v kontextu informačnej spoločnosti. Eds. A. Rangelova – J. Světlá – A. Jarošová. Praha: Ústav pro jazyk český AV Č, v. v. i 2008, s. 73 – 93.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (2010a): Česko-slovenská slovo tvorná adjektívna diferencencia -ný/-ní a jej textový dosah. In: Mnohojazyčný korpus InterCorp: Možnosti studia. Studie z korpusové lingvistiky. Sv. 12. Eds. F. Čermák – J. Koček. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK 2010, s. 269 – 283.

NÁBĚLKOVÁ, Mira (2010b): Domiská, knižiská, psiská a iné modifikačné substantívne deriváty v slovensko-českom pohľade. In: Slovo – Tvorba – Dynamickosť. Na počesť Kláry Buzássyovej. Ed. M. Šimková. Bratislava: Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2010, s. 396 – 425.

NĚMEC, Igor: Vývojové postupy české slovníkové zásoby. Praha: Academia 1968. 194 s.

NĚMEC, Igor: Slovo tvorný význam a expresivita. In: Slovo a slovesnosť, 1972, roč. 33, č. 2, s. 116 – 121.

ODALOŠ, Pavol (1988a): Nové slová s predponou *tele-*. In: Kultúra slova, 1988, roč. 22, č. 4, s. 115 – 117.

ODALOŠ, Pavol (1988b): O skupine podstatných mien s časťou *-téka*. In: Kultúra slova, 1988, roč. 22, č. 7, s. 237 – 241.

ODALOŠ, Pavol: Sociolekty v basketbalovom a penitenciárnom prostredí. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta 1997. 92 s.

ODALOŠ, Pavol: Lexikálno-sémantická charakteristika argotu droťárov z obce Vysoká nad Kysucou. In: Lexikálna sémantika a derivatológia. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, konanej pri príležitosti životného jubilea prof. PhDr. Juraja Furdíka, CSc. Prešov 5. decembra 2000. Ed. M. Ološtiak. Košice: Vydavateľstvo LG 2007, s. 159 – 164.

OLOŠTIAK, Martin: Abreviačná a slovotvorná motivácia. In: Slovo o slove. Zborník Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity. Ročník 11. Eds. L. Sičáková – L. Liptáková. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity 2005, s. 39 – 50.

OLOŠTIAK, Martin (2007a): Jazykovoštruktúry a komunikačno-pragmatický status vlastného mena (adaptácia anglických proprií v slovenčine). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2007. 226 s.

OLOŠTIAK, Martin (2007b): Proprium ako slovotvorný motivant (rozšírená verzia). In: Slovenská reč, 2007, roč. 72, č. 6, s. 321 – 343.

OLOŠTIAK, Martin (2007c): Interlingválna a slovotvorná motivácia. In: Jazykovedný časopis, 2007, roč. 58, č. 2, s. 103 – 112.

OLOŠTIAK, Martin (2007d): Slovotvorná motivácia a morfológická motivácia (o vzťahu slovotvorných a morfológických kategórií). In: Sprachliche Kategorien und die slawische Wortbildung. Berlin 14. – 17. 11. 2005. Eds. H. Burkhardt – A. Nagórko. Hildesheim – Zürich – New York: Georg Olms Verlag 2007, s. 287 – 306.

OLOŠTIAK, Martin: Spolupráca slovotvornej motivácie s inými typmi lexikálnej motivácie. In: Jazykovedný časopis, 2009, roč. 60, č. 1, s. 13 – 34.

OLOŠTIAK, Martin (2010a): Ľudovít Novák, Miloš Dokulil, Juraj Furdík a onomaziologické inšpirácie. In: Časopis pro moderní filologii, 2010, roč. 92, č. 1 – 2, s. 29 – 37.

OLOŠTIAK, Martin (2010b): O spôsoboch tvorenia vlastných mien. In: Slovenská reč, 2010, roč. 75, č. 4 – 5, s. 209 – 224.

OLOŠTIAK, Martin (2010b): O spôsoboch tvorenia hydroným. In: Hydronymia západného Slovenska. Ed. J. Hladký. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave 2010, s. 24 – 49.

OLOŠTIAK, Martin (2011a): Aspekty teórie lexikálnej motivácie. Prešov: Filozofická fakulta PU v Prešove 2011. 339 s.

OLOŠTIAK, Martin (2011b): Slovotvorba prevzatých vlastných mien v slovenčine I. Úvodné poznámky. In: Kultúra slova, 2011, roč. 45, č. 1, s. 3 – 11.

OLOŠTIAK, Martin (2011c): Slovotvorba prevzatých vlastných mien v slovenčine II. Tvorenie od osobných mien. In: Kultúra slova, 2011, roč. 45, č. 2, s. 65 – 78.

OLOŠTIAK, Martin (2011d): Slovotvorba prevzatých vlastných mien III. Tvorenie obyvateľských mien od zemepisných názvov. In: Kultúra slova, 2011, roč. 45, č. 5, s. 257 – 275.

OLOŠTIAK, Martin (2011e): Slovotvorba prevzatých vlastných mien v slovenčine IV. Tvorenie prídavných mien od zemepisných názvov. In: Kultúra slova, 2011, roč. 45, č. 6, s. 321 – 336.

OLOŠTIAK, Martin – BILÁ, Magdaléna – TIMKOVÁ, Renáta: Slovník anglických vlastných mien v slovenčine (pre prekladateľov, redaktorov, jazykových korektorov, študentov). Bratislava: Kniha-spoločník 2006. 266 s.

OLOŠTIAK, Martin – SISÁK, Ladislav (eds.): In: Od morfému ku komplexným slovám a ich paradigmám. Výraz, význam, funkcia. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove 2013. 204 s.

OLOŠTIAK, Martin (2013a): Onomaziologická štruktúra lexikálnych jednotiek. In: Od morfému ku komplexným slovám a ich paradigmám. Výraz, význam, funkcia. Eds. L. Sisák – M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove 2013, s. 9 – 89.

OLOŠTIAK, Martin (2013b): Slovenská slovotvorba Juraja Furdíka z pohľadu editora. In: Motivované slovo v lexikálnom systéme jazyka. Zborník zo 7. medzinárodnej konferencie Komisie pre výskum tvorenia slov v slovanských jazykoch pri Medzinárodnom komitáte slavistov (Bratislava 27. 9. – 1. 10. 2004). Eds. K. Buzássyová – B. Chocholová. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2013, s. 225 – 234.

ONDRÁČKOVÁ, Zuzana: Detské slová v slovenčine a ich charakteristika. In: Štúdie o detskej reči. Ed. D. Slančová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2008, s. 251 – 305.

ONDRÁČKOVÁ, Zuzana: Komparatívny výskum detskej lexiky. Prešovská univerzita v Prešove, 2010. 249 s. Dostupné na: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Ondrackova1>>

ONDREJOVIČ, Slavomír: Ešte raz o kauze *-ar*, *-areň*. In: Vidy jazyka a jazykovedy. Na počesť Miloslavy Sokolovej, Eds. M. Ološtiak – M. Ivanová – D. Slančová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2011, s. 308 – 325.

ONDRUS, Pavel: Číslovky v súčasnej spisovnej slovenčine. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave 1969. 148 s.

ONDRUS, Pavel – HORECKÝ, Ján – FURDÍK, Juraj: Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1980. 232 s.

ORAVEC, Ján – BAJŽÍKOVÁ, Eugénia – FURDÍK, Juraj: Súčasný slovenský spisovný jazyk. Morfológia. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988. 232 s.

ORGOŇOVÁ, Oľga: Slovotvorná štruktúra galicizmov a ich deriváty. In: Varia. 6. Zborník zo VI. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 27. – 29. 11. 1996). Red. M. Nábělková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 1997, s. 80 – 88.

ORGOŇOVÁ, Oľga (1998a): Galicizmy v slovenčine. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 1998. 126 s.

ORGOŇOVÁ, Oľga (1998b): Slovotvorná adaptácia galicizmov v slovenčine. In: Slovenská reč, 1998, roč. 63, č. 1, s. 24 – 30.

ORGOŇOVÁ, Oľga – BOHUNICKÁ, Alena: Lexikológia slovenčiny. 2., rozšír. vyd. Praha: Columbus 2012. 282 s.

PÁLEŠ, Emil: Slovotvorná parafráza na počítači. Celostné modelovanie jazyka. In: Jazykovedný časopis, 1993, roč. 44, č. 2, s. 108 – 123.

PÁLEŠ, Emil: SAPFO – parafrázovač slovenčiny. Počítačový nástroj na modelovanie v jazykovede. Bratislava: Veda 1994. 307 s.

PALKOVÁ, Lenka: Univerbáty ako prostriedky jazykovej ekonómie (komparácia trunkačných a redukčných procesov v slovotvorných univerbátoch a klasických slovotvorne motivovaných slovách). In: 10. študentská vedecká a umelecká konferencia. Ed. M. Ološtiak. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove 2015, s. 322 – 333. Elektronický zdroj. Dostupné na: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak7/subor/Palkova.pdf>>

PALLAY, Jozef: Augmentácia v slovenčine a nemčine. In: Varia. V. Zborník príspevkov z V. kolokvia mladých jazykovedcov. (Modra-Piesok 29. 11. – 1. 12. 1995). Zost. M. Nábělková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV 1996, s. 83 – 90.

PANČÍKOVÁ, Marta: Nové adjektívne pomenovania v slovenčine a poľštine. In: Polonica. (Sborník příspěvků z V. celostátní konference československých polonistů – 22. 4. – 24. 4. 1990.) Red. K. Kardyni – J. Pelikánová – I. Hrabětová – B. Procházková. Brno: Masarykova univerzita – ÚJČ ČSAV 1990, s. 197 – 206.

PANČÍKOVÁ, Marta: Złożenia rzeczownikowe i przymiotnikowe w języku słowackim i polskim. In: Wariacja w języku. II. Opolskie Spotkania Językoznawcze. Red. S. Gajda. Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna 1991, s. 235 – 238.

PANČÍKOVÁ, Marta: The Word-formative suffixes *-ovec/-owiec* and their functions in Slovak and Polish. In: Universitas Comeniana. Philologia. 11. (Zborník Pedagogickej fakulty a Katedri jazykov Univerzity Komenského.) Red. J. Šulhan. Bratislava: Univerzita Komenského 1992, s. 35 – 40.

PANČÍKOVÁ, Marta: Złożenia hybridalne w języku polskim i słowackim. In: Práce z dějin slavistiky. 26. České a polské srovnávací studie. Red. M. Balowski. Praha: Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum 1993, s. 103 – 108.

PAULINY, Eugen: Štruktúra slovenského slovesa. Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení 1943. 112 s.

PAULINY, Eugen: Fonológia spisovnej slovenčiny. 2., preprac. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1968. 128 s.

PAULINY, Eugen: Slovenská gramatika. (Opis jazykového systému.) Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1981. 323 s.

PAULINY, Eugen – RUŽIČKA, Jozef – ŠTOLC, Jozef: Slovenská gramatika. 5. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1968. 583 s.

PECIAR, Štefan: K diskusii o slovenských deminutívach. In: Slovenská reč, 1959, roč. 24, č. 3, s. 161 – 178.

PECIAR, Štefan: O homonymii predponových sloviess. In: Slovenská reč, 1961, roč. 26, č. 6, s. 337 – 354.

PECIAR, Štefan (1962a): O homonymii slovesných predpôn. In: Slovenská reč, 1962, 27, č. 1, s. 3 – 22.

PECIAR, Štefan (1962b): Distributívne slovesá v slovenčine. In: Slovenská reč, 1962, roč. 27, č. 6, s. 334 – 345.

PECIAR, Štefan (1963a): Slovesá typu *pokašľávať*, *pofukovať*. In: Slovenská reč, 1963, roč. 28, č. 1, s. 32 – 44.

PECIAR, Štefan (1963b): Obmedzovací význam predpony *po-* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1963, roč. 28, č. 2, s. 65 – 77.

PECIAR, Štefan (1963c): Slovesá s predponou *po-* od dokonavých sloviess. In: Slovenská reč, 1963, roč. 28, č. 4, s. 201 – 213.

PECIAR, Štefan (1963d): Funkcie slovesnej predpony *s-* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1963, roč. 28, č. 5, s. 268 – 280.

PECIAR, Štefan: Funkcie slovesnej predpony *vy-* v slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1965, roč. 16, č. 1, s. 38 – 50.

PECIAR, Štefan (1966a): Aspekt und Aktionsart. In: Studia Linguistica Slavica Baltica Canuto-Olavo Falk sexagenario a collegis amicis discipulis oblata. Red. A. Baecklund-Ehler et al. Lund: Slaviska institutionen vid Lunds universitet 1966, s. 209 – 221.

PECIAR, Štefan (1966b): Funkcie slovesnej predpony *pri-* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1966, roč. 31, č. 4, s. 203 – 211.

PECIAR, Štefan (1966c): Funkcie slovesnej predpony *u-* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1966, roč. 31, č. 5, s. 261 – 270.

PECIAR, Štefan (1967a): Funkcie slovesnej predpony *na-* v slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1967, roč. 18, č. 2, s. 138 – 150.

PECIAR, Štefan (1967b): Kvantita prídavných mien vzoru *pávi*. In: Kultúra slova, 1967, roč. 1, č. 9, s. 300 – 303.

PECIAR, Štefan (1967c): Tvorenie a kvantita činiteľských mien na *-teľ/-iteľ*. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 4, s. 204 – 209.

PECIAR, Štefan (1967d): Tvorenie a kvantita mužských substantív s príponami *-č*, *-ač*, *-áč/-iač*. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 3, s. 134 – 145.

PECIAR, Štefan (1967e): Tvorenie a kvantita slovenských činiteľských mien s príponou *-ca* v porovnaní s češtinou. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 5, s. 257 – 266.

PECIAR, Štefan (1967f): Kvantita a tvorenie príd. mien na *-teľný/-iteľný*. In: Slovenská reč, 1967, roč. 32, č. 2, s. 82 – 89.

PECIAR, Štefan (1968a): Neproduktívne a nepravidelné vidové alternácie v slovenčine. In: Slovenská reč, 1968, roč. 33, č. 3, s. 154 – 162.

PECIAR, Štefan (1968b): Vidová alternácia *ie – á* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1968, č. 2, roč. 33, č. 2, s. 65 – 72.

PECIAR, Štefan (1968c): Kvantita substantív na *-ák/-iak/-ak*. In: Slovenská reč, 1968, roč. 33, č. 1, s. 7 – 15.

- PECIAR, Štefan (1968d): Kvantita substantív na *-ár/-iar* a *-áreň/-iareň*. In: Slovenská reč, 1968, roč. 33, č. 5, s. 297 – 303.
- PECIAR, Štefan (1968e): Distribúcia variantov prípon *-ár/-iar*, *-áreň/-iareň*. In: Slovenská reč, 1968, roč. 33, č. 6, s. 340 – 347.
- PECIAR, Štefan (1968f): Funkcie slovesných predpôn *nad-*, *pod(o)-*, *pred(o)* v slovenčine. In: Slovenská reč, 1968, roč. 33, č. 4, s. 210 – 217.
- PECIAR, Štefan (1968g): Adjektíva s *-krvný* a ich odvodeniny v slovenčine. In: Kultúra slova, 1968, roč. 2, č. 1, s. 10 – 15.
- PECIAR, Štefan (1968h): Morfologická, morfematická a slovotvorná stavba slovanského slovesa. In: Slavia, 1968, roč. 37, č. 2, s. 193 – 202.
- PECIAR, Štefan: Kvantita substantív na *-ec*. In: Slovenská reč, 1969, roč. 34, č. 1, s. 24 – 29.
- PECIAR, Štefan: Tvorenie a kvantita predponových substantív v slovenčine. In: Slovenská reč, 1969, roč. 34, č. 5, s. 266 – 276.
- PECIAR, Štefan: Slovesný vid a spôsob deja. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 1969/1970, roč. 16, č. 9, s. 261 – 265.
- PECIAR, Štefan: Kvantita sloves na *-ovať*. In: Slovenská reč, 1970, roč. 35, č. 3, s. 142 – 152.
- PECIAR, Štefan: Funkcie slovesnej predpony *od(o)-* v slovenčine. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 21. 1969. Red. E. Pauliny. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1973, s. 59 – 68.
- PECIAR, Štefan: Základné črty vidového systému v slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 7. Prednášky XIV. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1978, s. 383 – 399.
- PECIAR, Štefan: Tvorenie a kvantita deminutív typu „*síň/srňa*“. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica. 30. 1979. Red. J. Mistrík. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1980, s. 183 – 188.
- PECIAR, Štefan: Funkcie a významy slovesnej predpony *pre-/pro-* v slovenčine 15. – 18. storočia. In: Jazykovedné štúdie. 18. Z dejín slovenského jazyka. Red. Š. Peciar. Bratislava: Veda 1983, s. 95 – 114.
- PISÁRČIKOVÁ, Mária (1981a): Sémantická analýza sloves s príznakmi deminutívnosti. In: Jazykovedné štúdie. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike (Smolenice 14. – 17. januára 1980). Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1981, s. 221 – 223.
- PISÁRČIKOVÁ, Mária (1981b): Slovesá s príznakom zdobenosti a ich synonymické vzťahy. In: Kultúra slova, 1981, roč. 15, č. 2, s. 33 – 38.
- PLESKALOVÁ, Jana et al.: Kapitoly z dejín českej jazykovednej bohemistiky. Praha: Academia 2007. 685 s.
- POPOVIČOVÁ SEDLÁČKOVÁ, Zuzana: Slang v mládežníckom diskurze. Bratislava: Univerzita Komenského 2013. 183 s.
- POVAŽAJ, Matej: Tvorenie ženských priezvisk v spisovnej slovenčine. In: Kultúra slova, 1983, roč. 17, č. 8, s. 267 – 273.
- POVAŽAJ, Matej: Jednoslovné názvy krajín a štátov v slovenčine. In: Kultúra slova, 1992, roč. 26, č. 3, s. 70 – 79.
- POVAŽAJ, Matej: O prídavných menách žiaduci a nežiaduci. In: Kultúra slova, 1993, roč. 27, č. 5 – 6, s. 146 – 151.
- POVAŽAJ, Matej: O slovách typu *trpasličí* a *slimačí*. In: Kultúra slova, 1994, roč. 28, č. 6, s. 341 – 345.
- POVAŽAJ, Matej: Posilnenie pravidla o rytmickej krátení v pravopisnej kodifikácii z r. 1991. In: Studia Academica Slovaca. 24. Prednášky XXXI. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mlacek. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 1995, s. 153 – 157.
- POVAŽAJ, Matej: O pravopise slov *umieračik* a *posmievačik*. In: Kultúra slova, 1996, 30, č. 5, s. 275 – 280.

- POVAŽAJ, Matej (1997a): O kodifikácii slov utvorených príponou *-ár, -áreň*, resp. *-ar, -areň*. In: Slovenská reč, 1997, roč. 62, č. 4, s. 226 – 235.
- POVAŽAJ, Matej (1997b): Ešte raz o kvantite slov umieračik a posmievačik. In: Kultúra slova, 1997, roč. 31, č. 3, s. 157 – 164.
- POVAŽAJ, Matej: Tvorenie obyvateľských mien od slovenských miestnych názvov. In: Človek a jeho jazyk. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Red. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 388 – 396.
- POVAŽAJ, Matej (ed.): Kvantita v spisovnej slovenčine a v slovenských nárečiach. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV 2005. 180 s.
- Pravidlá slovenského pravopisu. 1. vyd. Bratislava: Veda 1991. 536 s. (2. vyd. 1998, 3. vyd. 2000.)
- PUZYNINA, Jadwiga: O relacjach derywatów do ich podstaw i peryfraz słowotwórczych. In: Poradnik Językowy, 1978, č. 3, s. 93 – 98.
- RIPKA, Ivor: Dolnotrenčianske nárečia. Bratislava: Veda 1975. 277 s.
- RIPKA, Ivor – IMRICHOVÁ, Mária: Základy slovenskej lexikológie. 2. vyd. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied 2004. 156 s. (1. vyd. 2003. 150 s.)
- RIPKA, Ivor – IMRICHOVÁ, Mária: Kapitoly z lexikológie a lexikografie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove 2011. 236 s.
- SABOL, Ján: Vokálne a konsonantické alternácie v spisovnej slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 11. Prednášky XVIII. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1982, s. 471 – 485.
- SABOL, Ján: Syntetická fonologická teória. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied 1989. 256 s.
- SEKANINOVÁ, Ella: Lexikálne významy slovesnej predpony *raz-* (*ras-*) v ruštine a *roz-* v slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 1961, roč. 12, č. 1, s. 44 – 61.
- SEKANINOVÁ, Ella: Rozdiely v sémantike slovesných predpôn v ruštine a slovenčine. In: Ruský jazyk, 1966/1967, roč. 17, s. 241 – 246.
- SEKANINOVÁ, Ella: Miesto prefixácie vo vidovom systéme slovanského slovesa. In: Slavica Slovaca, 1970, roč. 5, č. 1, s. 17 – 33.
- SEKANINOVÁ, Ella: Konfrontácia významov slovesnej predpony *na-* v ruštine a slovenčine. In: Slavica Slovaca, 1971, roč. 6, č. 3, s. 222 – 232.
- SEKANINOVÁ, Ella: Slovesná predpona *do-* v ruštine a slovenčine. In: Československá rusistika, 1971, roč. 16, č. 5, s. 193 – 199.
- SEKANINOVÁ, Ella (1972a): Ekvivalenty slovesnej predpony *pre-* v slovenčine a ruštine. In: Slavia, 1972, roč. 41, č. 3, s. 393 – 397.
- SEKANINOVÁ, Ella (1972b): Nové pohľady na kategóriu slovesného vidu. In: Jazykovedný časopis, 1972, roč. 23, č. 2, s. 192 – 197.
- SEKANINOVÁ, Ella: Obsah „aspektuálnosti“ ako funkčno-sémantickej kategórie. In: Jazykovedný časopis, 1973, roč. 24, č. 2, s. 184 – 188.
- SEKANINOVÁ, Ella: Distributívnosť ako spôsob slovesného deja. (Štruktúrno-sémantická analýza predponových distributívnych slovies v slovenčine a ruštine.) In: Štúdie z porovnávacej gramatiky a lexikológie. Red. Š. Peciar. Bratislava: Veda 1974, s. 58 – 91.
- SEKANINOVÁ, Ella (1974a): Vyznám predpôn *pri-* a *pod-* v ruštine a slovenčine. In: Slavica Slovaca, 1974, roč. 9, č. 3, s. 254 – 260.
- SEKANINOVÁ, Ella (1974b): Konfrontácia významov predpôn *pere-* a *pro-* v ruštine a *pre-* a *po-* v slovenčine. In: Ruštinár, 1974, 9 (22), s. 65 – 68.
- SEKANINOVÁ, Ella (1975a): Slovesné predpony v slovenčine v porovnaní s ruštinou. In: Studia Academica Slovaca. 4. Prednášky XI. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Ústav školských informácií 1975, s. 395 – 410.
- SEKANINOVÁ, Ella (1975b): Značenie prístavok *o-/ob-* v ruskom i slovackom jazykoch. In: Slavica Slovaca, 1975, roč. 10, č. 3, s. 212 – 228.

SEKANINOVÁ, Ella (1978a): Otobraženija obščeznačimych i specifičeskich elementov plana soderžanija v plane vyraženiya v oblasti aspektualnosti. In: *Recueil linguistique de Bratislava*. 5. Red. J. Horecký. Bratislava: Veda 1978, s. 159 – 163.

SEKANINOVÁ, Ella (1978b): Konfrontačná analýza kategórie aspektuálnosti v slovanských jazykoch. In: *Príspevky pro VIII. mezinárodní sjezd slavistů Záhřeb 1978*. Red. L. Benešová. Praha: Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV 1978, s. 12 – 20.

SEKANINOVÁ, Ella (1978c): Lokalizovanosť deja vyjadrená prefixálne v ruštine a slovenčine. In: *Slavica Slovaca*, 1978, roč. 13, č. 3, s. 237 – 252.

SEKANINOVÁ, Ella (1978d): Slovesný vid a spôsob slovesného deja v slovenčine a v ruštine. In: *Studia Academica Slovaca*. 7. Prednášky XIV. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1978, s. 513 – 522.

SEKANINOVÁ, Ella (1981a): Konfrontácia v oblasti spôsobov slovesného deja v ruštine a slovenčine. In: *Jazykovedné štúdie*. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike (Smolenice 14. – 17. januára 1980). Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1981, s. 261 – 265.

SEKANINOVÁ, Ella (1981b): Vyjadrovanie inchovatívneho a ingresívneho deja v ruštine a slovenčine. In: *Československá rusistika*, 1981, roč. 26, č. 1, s. 1 – 5.

SEKANINOVÁ, Ella: Vyraženije intesivnosti dejstva v russkom i slovackom jazykach. In: *Recueil linguistique de Bratislava*. 6. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1982, s. 245 – 251.

SEKANINOVÁ, Ella: Z konfrontácie slovenských a ruských prefixálnych lexém. In: *Československá rusistika*, 1986, roč. 31, č. 4, s. 145 – 149.

SŁOWOTWÓRSTWO / NOMINACJA. KOMPARACJA SYSTEMÓW I FUNKCJONOWANIA WSPÓLCZESNYCH JĘZYKÓW SŁOWIAŃSKICH. 1. Ed. I. Ohnheiser. Opole: Universität Innsbruck – Institut für Slawistik, Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej 2003. 541 s.

SMIEŠKOVÁ, Elena: Augmentatíva a ich miesto v slovníku spisovného jazyka. In: *Slovenská reč*, 1956, roč. 21, č. 1 – 2, s. 79 – 81.

SOKOLOVÁ, Miloslava (2000a): Riešenie statusu derivačnej a modifikačnej morfémy v morfematickom slovníku slovenčiny. In: *Wortbildung: interaktiv im Sprachsystem – interdisziplinär als Forschungsgegenstand / Slovoobrazovanie v jeho otnošenijach k drugim sferam jazyka. Materialien der 3. Konferenz der Kommission für slawische Wortbildung beim Internationalen Slawistenkomitee*. Innsbruck 28. 9. – 1. 10. 1999. Igor' Stepanovič Uluchanov zum 65. Geburtstag. / Igoru Stepanoviču Uluchanovu k 65-letiju so dňa raždenija. Ed. I. Ohnheiser. Innsbruck: Innsbrucker Beiträge zur Kulturwissenschaft, Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck 2000, s. 127 – 138.

SOKOLOVÁ, Miloslava (2000b): Alternácie v spisovnej slovenčine. In: *Človek a jeho jazyk*. 1. Jazyk ako fenomén kultúry. Na počesť profesora Jána Horeckého. Red. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2000, s. 417 – 444.

SOKOLOVÁ, Miloslava: Morfematický pohľad na slovesný vid v slovenčine ako cudzom jazyku. In: *Slovenčina ako cudzí jazyk. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*, Bratislava 30. – 31. august 2000. Ed. J. Pekarovičová. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 2002, s. 75 – 87.

SOKOLOVÁ, Miloslava: Systémové modely tvorenia obyvateľských mien a etnoným v slovenčine. In: *Slovenská reč*, 2006, roč. 71, č. 4, s. 205 – 223.

SOKOLOVÁ, Miloslava: Vzťah slovnodruhových a onomaziologických kategoriálnych významov. In: *Sprachliche Kategorien und die slawische Wortbildung. Slawische Forschungen und Texte* 6. Eds. H. Burkhardt – A. Nagórko. Hildesheim – Zürich – New York: Georg Olms Verlag 2007, s. 178 – 195.

SOKOLOVÁ, Miloslava: Verbálny aspekt a adaptácia prevzatých slovies v slovenčine. In: *Slovo – Tvorba – Dynamickosť*. Na počesť Kláry Buzássyovej. Ed. M. Šimková. Bratislava: Veda 2010, s. 250 – 264.

SOKOLOVÁ, Miloslava (2013a): Návrat k verbálnemu substantívu ako verbálnemu tvaru. In: *Jazyk je zázračný organizmus... Metamorfózy jazyka a jazykovedy*. Zborník príspevkov venova-

ných prof. PhDr. Ivorovi Ripkovi, DrSc., emer. prof. PU, pri príležitosti jeho životného jubilea. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2013, s. 79 – 101.

SOKOLOVÁ, Miloslava (2013b): Verifikácia smeru vidotvorby pri deadjektívnych verbách. In: Od morfému ku komplexným slovám a ich paradigmám. Výraz, význam, funkcia. Eds. M. Ološtiak – L. Sisák. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove 2013, s. 131 – 146.

SOKOLOVÁ, Miloslava – ŠIMON, František – MOŠKO, Gustáv (1996a): Zásady morfematickej analýzy v morfematickom slovníku slovenčiny. In: Jazykovedný časopis, 1996, roč. 47, č. 1, s. 41 – 50.

SOKOLOVÁ, Miloslava – ŠIMON, František – MOŠKO, Gustáv (1996b): Predpony v morfematickom slovníku spisovnej slovenčiny. In: Studia Philologica. 3. Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae. Red. Z. Stanislavová et al. Prešov: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Pedagogická fakulta v Prešove 1996, s. 100 – 114.

SOKOLOVÁ, Miloslava – ŠIMON, František – MOŠKO, Gustáv – BENKO, Vladimír: Morfematický slovník slovenčiny. Prešov: Náuka 1999. 530 s.

SOKOLOVÁ, Miloslava – OLOŠTIK, Martin – IVANOVÁ, Martina et al.: Slovník koreňových morfému slovenčiny. 1. vyd. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2005. 584 s.

SOKOLOVÁ, Miloslava – IVANOVÁ, Martina – VUŽŇÁKOVÁ, Katarína: Prínos Slovníka koreňových morfému slovenčiny k teórii kompozít. In: Jazykovedný časopis, 2005, roč. 56, č. 2, s. 99 – 126.

SOKOLOVÁ, Miloslava – IVANOVÁ, Martina – OLOŠTIK, Martin (Eds.): Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2006. 289 s.

SOKOLOVÁ, Miloslava – OLOŠTIK, Martin – IVANOVÁ, Martina et al.: Slovník koreňových morfému slovenčiny. 2., uprav. vyd. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2007. 586 s.

SOKOLOVÁ, Miloslava – OLOŠTIK, Martin – IVANOVÁ, Martina et al.: Slovník koreňových morfému slovenčiny. 3., uprav. a dopl. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove 2012. 690 s.

SOKOLOVÁ, Miloslava – JAROŠOVÁ, Alexandra: Kvantitatívne alternácie v lexémach so sufixmi -ár, -áreň. In: Slovenská reč, 2008, roč. 73, č. 4, s. 193 – 211.

ŠIKRA, Juraj (1988a): Derivačné vzťahy spôsobových a zreteľových adverbí a adjektív. In: Slovenská reč, 1988, roč. 53, č. 3, s. 129 – 139.

ŠIKRA, Juraj (1988b): Slovtvorná interpretácia adverbálnych formantov. In: Slovenská reč, 1988, roč. 53, č. 4, s. 217 – 220.

ŠIKRA, Juraj: Sémantika slovenských prísloviak. Bratislava: Veda 1991. 212 s.

ŠKAPINCOVÁ, Alena – ODALOŠ, Pavol: Korešpondencia slovtvorných typov s časťou -gate a príponou -iáda. In: Slovenská reč, 1991, roč. 56, č. 5 – 6, s. 318 – 323.

ŠTOLC, Jozef: Kvantita predpôň v deminutívach. In: Slovenská reč, 1952/1953, roč. 18, č. 13 – 14, s. 413 – 415.

ŠTOLC, Jozef: K morfológii deminutív v slovenčine. In: Jazykovedné štúdie. 3. Spisovný jazyk. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1958, s. 19 – 81.

ŠTOLC, Jozef: Reč Slovákov v Juhoslávii. 1. Zvuková a gramatická stavba. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1968. 354 s. + 2 mapy.

TÓBIK, Štefan: Šafárikov a Kollárov jazyk. Príspevok k vývinu českého a slovenského spisovného jazyka v období národného obrozenia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1966. 157 s.

TRNKOVÁ, Jana: O substantívnej deminutívnej derivácii v slovenčine. In: Slovenská reč, 1991, roč. 56, č. 2, s. 87 – 95.

TÝR, Michal: Číslovky v spisovnej slovenčine a v spisovnej srbochorvátčine. Nový Sad – Bratislava: Obzor-Tvorba – Alfa 1991. 120 s.

VALEKOVÁ, Ľudmila (1993a): Okazionalizmy v tvorbe Daniela Heviera pre deti. In: Slovenská reč, 1993, roč. 58, č. 2, s. 72 – 77.

VALEKOVÁ, Ľudmila (1993b): Slovtvorne motivované slovo v detskej tvorbe Daniela Heviera. In: Slovenská reč, 1993, roč. 58, č. 3, s. 140 – 144.

VAŇKO, Juraj: Reflexívnosť ako subjektívnosť. In: XIII. medzinárodný zjazd slavistov v Ľubľane. Príspevky slovenských slavistov. Ved. red. a ed. J. Doruľa. Bratislava: Slovenský komitét slavistov – Slavistický kabinet SAV 2003, s. 123 – 133.

VAŇKO, Juraj: Sadnúť si, čítať si, robiť si (čo chcem)...a čo ešte? – alebo konštrukcie s reflexívnym formantom si. In: Jazyk a jazykoveda v pohybe. Zborník štúdií z konferencie venovanej S. Ondrejovičovi, ktorá sa konala v Kongresovom centre SAV v Smoleniciach 26. – 27. apríla 2006. Ed. S. Mislovičová. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 2008, s. 384 – 389.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína: Historicko-epistemologický rozmer slovtvornej motivácie. In: Jazykovedný časopis, 2002, roč. 53, č. 2, s. 127 – 135.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína: Štylistická hodnota slovtvorne motivovaného slova na pozadí románu A. Bednára Ako sme sušili bielizeň. In: Slovo o slove 9. Zborník Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity. Prešov: Pedagogická fakulta PU v Prešove 2003, s. 78 – 84.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína: Štylisticko-expresívna funkcia slovtvornej motivácie a slangové slová. In: Slovo o slove. Zborník Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. 10. Red. Ľ. Sičáková. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2004, s. 42 – 50.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2005a): Doterajšie prístupy k lexikografickému spracovaniu slovtvorby. In: Slovenská reč, 2005, roč. 70, č. 3, s. 159 – 173.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2005b): Slovtvorba v intenciách psycholingvistiky, lingvodidaktiky a lexikografie. In: Tradice a perspektivy výchovy a vzdelávání. Česko-slovenské pedagogické studie 1. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2005, s. 91 – 100.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2006a): Problémy lexikografického zachytenia slovtvorného systému slovenčiny. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove 2006. Dostupné na: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Vuznakova1>>

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2006b): Slovník koreňových morfémov slovenčiny a Malý slovtvorný slovník slovenčiny. In: Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania). Eds. M. Sokolová – M. Ivanová – M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2006, s. 235 – 246.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2006c): Slovtvorné (onomaziologické) kategórie a slovtvorný význam derivátov a kompozít v slovenčine. In: Jazykovedný časopis, 2006, roč. 57, č. 1, s. 13 – 32.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2009a): Binárnosť a ternárnosť onomaziologickej a onomatologickej štruktúry slovtvorne motivovaného slova. In: Współczesne języki słowiańskie. Tom 3 Języki zachodniosłowiańskie w XXI wieku. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2009, s. 273 – 281.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2009): Spôsoby zachytávania niektorých slovtvorných parametrov a javov v Malom slovtvornom slovníku slovenčiny. In: Visnyk Lvivskoho universytetu. Vypusk 48: serija filolohična. Ľviv: Ľvivskij nacionalnyj universytet imeni Ivana Franka 2009, s. 247 – 257.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína: Výskum kompozít v slovenčine a češtine ako východisko kognitívneho prístupu k vyučovaniu slovtvorby. In: Čeština – jazyk slovanský 4. Sborník příspěvků z webové konference s mezinárodní účastí konané 20. 9. - 31. 10. 2010. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě 2010, s. 208 – 219.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2011a): Kompozitá v detskej reči, jazykovom systéme a lexikografickom spracovaní. In: Vidy jazyka a jazykovedy. Na počesť Miloslavy Sokolovej. Eds. M. Ološtiak – M. Ivanová – D. Slančová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2011, s. 276 – 284.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2011b): Výskumom kompozít k diagnostike a stimulácii detskej reči v predškolskom veku alebo Edukačná hra ako výsledok poznania jazyka a ontogenézy reči. In:

Hra v predprimárnej edukácii. Zborník z vedecko-odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2011, s. 482 – 500.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2012a): Kompozitá v slovenčine. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2012. 189 s.

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2012b): Sloboda a hranice jazyka na pozadí kompozície v slovenčine. In: Slovo a obraz v komunikaci s deťmi. Sloboda jazyka – jazyk svobody. Sborník příspěvků z odborné konference pořádané katedrou českého jazyka a literatury s didaktikou PdF OU a Kabinetem literatury pro mládež, jazykové a literární komunikace PdF OU 21. a 22. června 2012. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity 2012, s. 64 – 77. [Elektronický zdroj.]

VUŽŇÁKOVÁ, Katarína (2012c): Štatistické údaje o kompozícii v jazyku a ontogenéza reči. In: Komplexnosť a integrita v predprimárnej, primárnej a špeciálnej edukácii. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou organizovanej Pedagogickou fakultou PU pri príležitosti 15. výročia založenia Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov 20. – 21. september 2012. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2012, s. 420 – 427. [Elektronický zdroj.]

ZELINKOVÁ, Kristína: Sústava slovenských deminutív. In: Zborník k XI. medzinárodnému zjazdu slavistov. Red. F. Miko. Nitra: Vysoká škola pedagogická 1993, s. 28 – 43.

Pramene:

BEHÝLOVÁ, Júlia: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (2006 – 2010). Bratislava: Veda 2014. 572 s.

BEHÝLOVÁ, Júlia – SMETANOVÁ, Yulia: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (2001 – 2005). Bratislava: Veda 2009. 509 s.

DVONČ, Ladislav: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1925 – 1975). Martin: Matica slovenská 1987. 1388 s.

DVONČ, Ladislav: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1976 – 1985). Bratislava: Veda 1997. 700 s.

DVONČ, Ladislav: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1986 – 1995). Bratislava: Veda 1998. 728 s.

DVONČ, Ladislav: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1996 – 2000). Bratislava: Veda 2003. 506 s.